

En refleksionsmodel til udredning af sociale problemer

Et intersektionelt perspektiv til refleksiv
praksis i socialt arbejde

Speciale udarbejdet af

Michelle Hedemand 20171102 & Lina Vitten Østenfeld 20170771

Kandidat i socialt arbejde – Aalborg universitet

Vejleder: Pia Ringø

Antal anslag: 191.691

Indholdsfortegnelse

Abstract.....	3
Indledning	5
Problemfelt og problemformulering	6
Afgrænsning	7
Begreber i forhold til specialets kontekst	8
Socialt arbejde og sociale problemer	8
Menneskesyn	10
Helhedssyn	10
Viden	12
Viden versus magt og styring	13
Videnskabsteoretiske refleksioner	14
Socialkonstruktivismen	14
Berger & Luckmann	16
Kritisk realisme	18
Samspillet mellem socialkonstruktivisme og kritisk realisme	22
Intersektionalitet – en teoretisk redegørelse	24
Empiri og metodiske overvejelser	26
Metode til indsamling og behandling af empiri	26
Dokumentanalyse - indsamling af empiri	26
Litteraturgennemgang	28
Specialets primære empiri - Voksenudredningsmetoden	30
Specialets sekundære empiri	31
Analysestrategi	31
Analysedel 1: Dekonstruktion	32
Analysedel 1.1	32
Analysedel 1.2	33
Analysedel 2: Rekonstruktion	33
Kritisk realisme	34
Analysedel 2.1	34
Analysedel 2.2	35
Analysedel 1: Dekonstruktion af Voksenudredningsmetoden	36
Analysedel 1.1	36
Formålet med udredningsmetoden	36
Kategorisering af målgruppen samt lovgivning	37
Kategorisering i Voksenudredningsmetoden	39

Kategoriernes samspil i Voksenudredningsmetoden	43
Delkonklusion til analysedel 1.1	46
Analysedel 1.2	46
Menneskesyn i Voksenudredningsmetoden	47
Kampen om det sociale problem	50
Helhedssyn i Voksenudredningsmetoden	51
Delkonklusion til analysedel 1.2	53
Analysedel 2: Intersektionalitet og refleksionsmodellen	54
Analysedel 2.1	54
Kerneelementer	54
Kategorier	57
Intersektionalitet, kategorier og helhedssyn	60
Intersektionalitet og kritisk realisme	62
Delkonklusion til analysedel 2.1	65
Analysedel 2.2	66
Det sociale arbejdes kontekst	66
Intersektionalitet og socialt arbejdes sammenhæng	71
Grundforståelser i refleksionsmodellen	72
Refleksionsmodellen	76
Delkonklusion til analysedel 2.2	80
Konklusion	82
Referencer	84
Primære empiri	84
Sekundær empiri	84
Supplerende/øvrige litteratur	85

Abstract

This project is a theoretical research that arises from an inspiration by Intersectionality. Intersectionality analyze categories as intersections of power relations. The categories are inseparable from each other, which means that categories can only be understood through there intersections. We were inspired by this as a way of looking at social problems in a holistic way, that would make the social work able to analyze the causality of the social problems. This inspiration also became a critique of how social work and its methods are not able to grasp all the dimensions of the social problems, since social work and its methods are dominated by other rationalities to make the social problems evident and measurable. The aim in this project is to be use Intersectionality to make a reflection model, that can qualify social work in a holistic way and capture the complex nature of social problems. This project uses two scientific theories, social constructivism and critical realism, as a methodology and theoretical basis for the analysis. We use social constructivism to deconstruct the method “Voksenudredningsmetoden” to find out how knowledge is framed and what kind of knowledge dominates how social work views the social problems. We then use critical realism to make a reconstruction of knowledge as a base to view and analyze the social problems through a reflection model. We find that “Voksenudredningsmetoden” use predefined categories, that find objective and measurable results of the social problem, and thereby form a analytical method that both reduces the complexity of the social problems and makes it transferrable to several types of social problems regardless of context. Furthermore, it reduces the social problem to an individualistic problem, and is focused on how the individual is able to cope rather than how there are structural conditions that influences the social problem. In response to this we form a reflection model. The essence is to understand the social problem formed by a relation of categories, and that categories always have an understanding of their content and meaning attached to them. The reflection model challenges and searches to find these understanding to understand how a relation of categories make up a social problem. This is understood using critical realism to understand categories as generative mechanisms that make up a causality understanding. Through the analysis we find that the reflection model can capture the social problems natural complexity and can open up to a larger base and types of knowledge to include into the analysis of the social problem. It supports a reflective praxis and puts the social worker

into a role of a person of knowledge. In opposition to “Voksenudredningsmetoden” we find that the reflection model is able to regard context, which put together with the grasp of complexity makes the model able to analyze each social problem as a unique situation, and therefore puts its focus on the citizen first before the analysis method. The categories arise from the social problem instead of making the social problem fit into predetermined categories. In the end, we find that the reflection model can both reflectively complement existing methods in social work but can also be used on its own.

Indledning

Når vi taler om sociale problemer handler det om komplekse problemstillinger, som er sammensatte på tværs af niveauer og kontekster i borgerens liv. Den faglige viden i socialt arbejde må dermed kunne analysere og vurdere de fragmenterede og komplekse sociale problemstillinger og må kunne modsvare kompleksiteten, med forskellige teorier, metoder og redskaber (Uggerhøj 2008:37). Da sociale problemer oftest skyldes et samspil af faktorer og processer på flere niveauer, nødvendiggør det at socialarbejderen kan indfange den kompleksitet, hvilket gør helhedssyn til et grundlæggende element, en 'kernefaglighed', i socialt arbejde (Harder 2011:27:40). Helhedssynet har potentialet til at indfange flere niveauer og kontekster omkring en situation fra et individuelt mikroniveau til et samfundsmæssigt makroniveau (Ibid.:13), hvilket også betyder at helhedssynet har potentialet til at indhente forskellige former for viden, der kan belyse en given social problemstilling. Ifølge Maria Appel Nissen og Margit Harder er helhedssynet et *"fagligt ideal"*, da det giver en grundlæggende mulighed for at kunne analysere de sociale problemers årsagssammenhænge (Harder & Nissen 2015:57). Finn Laursen argumenterer; *"at hvis ikke der anvendes en forståelse af helheden i socialt arbejde, så sker der en form for reduktionisme, der risikere at gøre vold på det sociale problem."* (Laursen 2011:115). Laursen mener, at hvis ikke der anlægges et helhedssyn, kan det være med til at tæmme eller simplificere det sociale problem. Derfor undersøger dette speciale, bl.a. hvad der sker med helhedssynet, når det sættes i en metodisk ramme, og hvilke konsekvenser det får for den måde det sociale problem ansues på. Vi vil undersøge hvordan udredningsmetoden rammesætter viden i det sociale arbejde, hvortil vi har valgt at tage udgangspunkt i Voksenudredningsmetoden (VUM¹) som eksemplarisk genstandsfelt.

Specialet har fået sin inspiration fra intersektionalitet og bliver dermed også et perspektiv, der har indflydelse på vores tolkninger igennem specialet. Dette perspektiv har særlige egenskaber ift. at se på en social problemstilling som er komplekst sammensat (Collins & Bilge 2016:29) og unikt. Intersektionalitet anskuer desuden kategorier på en særlig måde, hvor de ikke kan adskilles men i stedet får mening i kraft af hinanden (Ibid.:27-28). Det sociale arbejde anvender også kategorier, som bl.a. anvendes i udredningsmetoderne.

¹ VUM anvendes fremadrettet som forkortelse for Voksenudredningsmetoden.

Derfor har vi fra specialets begyndelse, haft en tese om at intersektionalitet kan anvendes til at skabe refleksioner omkring de sociale problemer, og har mulighed for at skabe et helhedsperspektiv hertil.

Problemfelt og problemformulering

Det sociale arbejde handler om at kunne indfange det sociale problem og dets kompleksitet, for heraf at kunne iværksætte den rette indsats. Det sociale arbejde formes af flere sammensatte kontekster, hvor det blandt andet skal imødekomme og integrere lovgivning, politik og økonomi som en del af rammen for det sociale arbejde. Det stiller det sociale arbejde over for en situation, hvor det skal imødekomme forskellige former for rationaler omkring, hvad der er den relevante viden i det sociale arbejde. Det får den konsekvens at metoder og redskaber udformes på baggrund af disse rationaler for at kunne imødekomme forskellige vidensbehov (Hansen & Ingemann 2016:13-15). Flere teoretikere, praktikere og forskere har gennem tiden forsøgt at opstille metoder i socialt arbejde, der kan indfange og simplificere den kompleksitet og mangfoldighed, der er fremtrædende i feltet socialt arbejde (Uggerhøj 2008:38-39). For at imødekomme forskellige behov i feltet, anvender sociale udredningsmetoder heraf forudbestemte kategoriseringer, og sætter dermed en 'standard' for og antagelse om, hvad der er relevant og ikke relevant viden. I så fald er metoderne med til at påvirke, hvad man bliver i stand til at se, og hvad man ikke bliver i stand til at se. Brian Benjamin Hansen & Jan Holm Ingemann beskriver i "At se verden i et sandkorn - om eksemplarisk metode" (2016), hvorledes metoder bliver en måde hvorpå: *"(..) forskningen kan frembringe hierarkiseret viden, som hurtigt kan omsættes i entydige, universelle handleanvisninger uden større refleksion over sammenhæng til helbred, dynamik og dybde"* (Hansen & Ingemann 2016:13). Citatet viser, hvorledes metoder har til formål at omsætte en bestemt form for viden. Vi bliver i denne forbindelse nysgerrige på, hvordan metoderne i det sociale arbejde har konsekvenser for udredningen af det sociale problem?

Som beskrevet i indledningen, er helhedssynet er fagligt ideal. På baggrund af ovenstående, må vi antage at helhedssynet bliver rammesat og afhængig af det sociale arbejdes kontekst og metoder. Vi bliver i denne forbindelse nysgerrige på, hvordan helhedssynet kan blive 'frisat' af standarderne og i stedet styrende for at indfange det sociale problems

kompleksitet ud fra den individuelle borgers kontekst. Vi har en tese om, at hvis borgerens situation anskues med inspiration fra et intersektionelt perspektiv, der tilpasses det sociale arbejdes kontekst, vil socialarbejderen kunne kvalificere helhedssynet.

Intersektionalitet er grundlæggende en måde at anskue, hvorledes faktorer i kompleksiteten af den menneskelige verden har gensidig påvirkning og konstituerende effekt på hinanden. Det særlige ved intersektionalitet er perspektivets måde at forstå kategoriers sammenhæng og samspil på. Kategorierne har ikke betydning enkeltvis, men i kraft af hinanden og dermed vil en intersektionel analyse, metodisk analysere kategorierne samtidig og i den sammenhæng de fremstår i ft. hinanden (Collins & Bilge 2016:27-29). Et intersektionelt perspektiv kræver altså at der reflekteres over, hvilke kategorier der er relevante og hvorfor, hvilket indebærer at man sætter spørgsmålstejn ved den viden, som fremstår som en selvfølgelighed.

Ovenstående problemfelt leder os til følgende problemformulering:

Hvordan rammesætter Voksenudredningsmetoden viden om det sociale problem, og hvordan kan man med afsæt i et intersektionelt perspektiv udforme en helhedsorienteret refleksionsmodel, der indfanger de(t) sociale problem(er)s kompleksitet?

- 1) *Hvordan afspejler Voksenudredningsmetoden en rammesætning af viden i det sociale arbejde?*
- 2) *Hvordan kan Voksenudredningsmetoden fordre et bestemt syn på det sociale problem, og hvilken betydning får det for det helhedssyn der anlægges?*
- 3) *Hvilke elementer i intersektionalitet er essentielle og overførbare til udformning af en helhedsorienteret refleksionsmodel?*
- 4) *Hvordan kan refleksionsmodellen udformes konkret som en del af det sociale arbejdes praksis?*

Afgrænsning

Dette speciale anvender Voksenudredningsmetoden for at afgrænse og skabe fokus i specialets analyse. Metoden er udvalgt fordi det er en anerkendt udredningsmetode, der anvendes på en bred målgruppe (udsatte voksne og handicap) (Nissen 2016:87) og kan

dermed repræsenterer, hvorledes der arbejdes metodisk i det sociale arbejde. Dermed indrammes et stort felt af det sociale arbejde gennem en enkelt udredningsmetode. Vi mener at VUM udgør et godt eksempel på hvordan der arbejdes helhedsorienteret i sagsbehandling og udredning af de sociale problemer. Desuden giver vores baggrund som socialrådgivere, os en naturlig interesse for metoder i det sociale arbejdes praksis.

Begreber i forhold til specialets kontekst

I specialet benytter vi os af en række begreber, som er essentielle og som kan forstås forskelligt. Formålet med dette afsnit er derfor at tydeliggøre, hvordan vi forstår og benytter os af disse begreber, og dermed undgå eventuelle tvetydninger. Udvalget af begreberne tager dels afsæt i specialets problemformulering og tilhørende underproblemstillinger, men ligeledes af begreber, vi anser som essentielle for specialet, men kræver en klar definition. Vi vil klargøre følgende begreber: *Socialt arbejde, sociale problemer, menneskesyn, helhedssyn og viden.*

Socialt arbejde og sociale problemer

Socialt arbejde er et enormt komplekst og vanskeligt begreb at indkredse, hvor en egentlig definition af socialt arbejde enten kan blive for abstrakt eller for specifikt, og dermed undlade andet relevant. Vi har i specialet valgt ikke konkret at definere, hvad socialt arbejde er, men snarere have fokus på det sociale arbejdes formål samt det sociale arbejdes forudsætninger. Lars Uggerhøj skriver følgende: *“Den (idé)historiske baggrund, forskellene mellem forskellige teorirammer og spænding mellem teori og praksis har gjort det vanskeligt at finde det sociale arbejdes kerne og vil nødvendigvis modvirke entydige definitioner.”* (Uggerhøj 2008:41). Socialt arbejde er ligeledes svært at definere, fordi det er historisk og kulturelt bestemt og er samtidig en fortløbende og uendelig proces. Det betyder altså; *“at der ikke eksisterer én bestemt opfattelse af socialt arbejde, fordi det sociale arbejde konstrueres inden for en begrænset kulturel ramme i den tid og på det sted, hvor det udøves”* (ibid.:47). Trods vanskeligheden ved en egentlig definition af socialt arbejde, kan vi stadig fremhæve nogle overensstemmelser ift. det sociale arbejdes formål. Vi har valgt at tage udgangspunkt i International Federation of Social Workers (IFSW) fra juli 2014, hvor de

skriver følgende; *“socialt arbejde grundlæggende mandat omfatter fremme af social forandring, social udvikling, social samhørighed, styrkelse og frigørelse af mennesker”* (IFSW 2014:1). Socialarbejdere bestræber sig på at, *“afhjælpe fattigdom, frigøre udsatte og undertrykte, og fremme social inklusion og social samhørighed”* (Ibid.). Vi forstår altså socialt arbejde som komplekst og kontekstafhængigt, hvor en del af konteksten både er kulturelt og historisk bestemt, men også sammenvævet i økonomiske, politiske og sociale mekanismer. Det sociale arbejdes funktion handler for os om sociale problemer og hvordan dette skal *“afhjælpes”*.

Sociale problemer er ligesom socialt arbejde svært at konkretisere, da forståelsen af sociale problemer afhænger af konteksten, men også af øjne der ser samtidig med tid og sted (Meeuwisse & Swärd 2014:23-24). Der findes en lang række teoretiske perspektiver ift. sociale problemer og hvorfor de opstår. Vi forsøger at have en mere åben tilgang til forståelsen af sociale problemer, da vores refleksionsmodel skal kunne rumme forskellige perspektiver og forståelser af sociale problemer. Trods dette vil vi dog gerne slå fast, at når vi taler om sociale problemer, handler det om en uønsket social situation, der burde afhjælpes i en eller anden grad. Peter Bundesen skriver følgende om sociale problemer; *“en observeret uønsket social situation, som der er en udbredt opfattelse af, at der bør gøres noget ved gennem kollektiv handling.”* (Bundesen 2000 fra Nissen 2015:233). Ved denne forståelse af sociale problemer, låser vi os ikke fast i en bestemt teoretisk redegørelse, og kan dermed gøre plads til forskellige perspektiver, der både kan afspejle, hvordan sociale problemer betegnes og klassificeres i bestemte kontekster samt i tid og sted.

I underproblemstilling 4 benytter vi os af begrebet *“det sociale arbejdes praksis”*. Når socialt arbejde skal udføres er det rammesat af en *“(..) institutionel kontekst og praksissituation (..)* (Healy 2009:17) som knytter sig til formålet med praksis (Ibid.). Dermed forstås det sociale arbejde og de sociale problemer ift. det sociale arbejdes konkrete kontekst og formål. Det sociale arbejdes praksis er betegnelsen for det felt, hvor det sociale arbejde mere konkret udføres.

Menneskesyn

Dette speciale tager sit udgangspunkt i Maria Appel Nissen, Mia Arp Fallov & Pia Ringø antologi "Menneskesyn i socialt arbejde. Om udviklingen af det produktive menneske" (2018). Deres påstand er, at menneskesynet stærkt påvirket af et syn på mennesket som produktive. De formulere følgende:

"(...) ideen om det produktive menneske i dag kommer til udtryk i et menneskesyn, der ansporer mennesket til kontinuerligt at forholde sig aktiv, skabende, foranderings- og udviklingsorienteret til sig selv og verden, herunder andre mennesker. Det vil sige, at idealet syntes at være et menneske, der kontinuerligt, og afhængig af sociale, biologiske og psykologiske forhold, er i stand til at overskride begrænsninger ved at udnytte egne potentialer og ressourcer." (Nissen, Ringø & Fallov 2018:204-205).

Kampen om menneskesyn udspiller sig i dag særligt mellem de politiske ideer om det produktive menneske og det sociale arbejdes viden om sociale problemer. Igennem deres antologis analyser, viser det sig, at der i socialt arbejde findes alternative menneskesyn, der kan nuancere forestillingen om det produktive menneske. Ideen om det produktive menneske har fra politisk side haft stor indflydelse på formningen af velfærdsstaten, hvor det tjener sig i en forståelse af, at *"det produktive menneske som det fysiske og psykiske livskraftige og rationelle mennesker, der er i stand til at bidrage til og maksimere både samfundets og egen velstand og velfærd ved at udvikle egne potentialer på arbejdsmarkedet"* (Ibid.:205-206). Specialet tager udgangspunkt i deres analyse af menneskesynet for at forstå, hvorledes Voksenudredningsmetoden afspejler et syn på menneskets og det sociale problem.

Helhedssyn

Helhedssynet anses, som tidligere nævnt, for at være et kernebegreb i socialt arbejde og ligeledes et begreb, der har været nøje omdiskuteret (Nissen & Harder 2015:57). I Margit Harder og Maria Appel Nissen antologi *"Helhedssyn i socialt arbejde"* pointerer de, at anvendelsen af særlige perspektiver konstruerer et bestemt helhedssyn (2011:12). Vi vil

derfor redegøre for, hvilket helhedssyn vi anlægger i vores speciale, hvor vi særligt er blevet inspireret af Margit Harder & Maria Appel Nissen (2011)(2015) samt Morten Ejrnæs & Jens Guldager (2008).

Harder & Nissen argumentere, at helhedssyn er komplekst og kan være abstrakt, hvor det inddrager flere niveauer, såsom makro, meso, mikro, men også flere perspektiver og er rettet mod praksis forståelse og handling. Helhedssynet kan betragtes som et særlig socialfagligt blik, der konstruerer et bestemt virkelighedsbillede af borgerens situation, og dermed får betydning for praksis handling. Harder og Nissen beskriver, at fordi socialt arbejde er individualiseret og differentieret, skal det rumme forskellige helhedssyn, da der kan være forbundet en vis risiko, hvis et bestemt helhedssyn får en dominerende betydning. Det helhedssyn der anvendes skal derfor synliggøres, diskuteres og begrundes (Harder & Nissen 2011:18).

En central diskussion der særligt har kredset sig om helhedssyn er, hvor rækkevidden og afgrænsningen af dette er. Vi vil i denne sammenhæng fremhæve et citat af Anna Koch:

“At anlægge en helhedsbetragtning er at se individer og familier som dele af større grupperinger i en samfundsmæssig sammenhæng, men det betyder ikke, at man hver gang, der dukker et problem op, skal se klientens situation fra alle mulige synsvinkler og dermed indsamle en række unødvendige oplysninger og udøve en kontrol, som medvirker til at gøre sagsbehandlingen mere ubegribelig.” (Koch 1982:44 i Harder 2015:57).

Koch pointerer i ovenstående citat, at der godt kan være tale om et helhedssyn uden at der nødvendigvis bør være tale om at belyse borgerens situation fra *alle* mulige vinkler. Ifølge Koch er det at foretage en helhedsvurdering meningsløst, hvis man ikke gør det klart, at en beskrivelse kan omfatte alt (Harder 2011:36). Vi deler samme forståelse i dette speciale, da vi mener, at der stadig kan være tale om et helhedssyn uden nødvendigvis at anskue borgerens problematikker *“fra alle mulige synsvinkler”* (Ibid.). Men samtidig vil vi ikke negligere at socialarbejderen også må have en forståelse, der tager højde for både en niveau- og perspektivtænkning, når man skal foretage socialfaglige vurderinger ud fra borgerens aktuelle situation. Guldager fordrer nemlig, at før der er tale om helhedssyn inden for socialt arbejde, skal der inddrages både en niveautankegang som en

perspektivtankegang. Han pointerer, at pga. det sociale problem kompleksitet må socialarbejderen altid overveje, om der findes modvirkende, forstærkende eller modificerende mekanismer på andre niveauer, og om andre perspektiver/teorier om det sociale problem holder stik ift. at belyse de(t) pågældende problem(er), samt at kunne forstå og se samspillet mellem dette (Ejrnæs & Guldager 2008:140-141:37).

Viden

Viden i sig selv er et bredt, komplekst og kontekstafhængigt begreb, og er oftest forbundet med viden 'i forhold til hvad'. Måden vi forstår viden og hvordan den produceres er afspejlet i vores videnskabsteoretiske retninger. Vi forstår viden som et socialt produkt, og produktionen af viden vil aldrig være objektiv og neutral. Vi anerkender den transitive dimension i kritisk realisme, at viden er fejlbarlig og teori-ladet, og at ny viden bygger dynamisk videre og rekonstruere allerede eksisterende viden. Det er ikke vores ambition med specialet at undersøge viden i så bred forstand, men at undersøge viden ift. socialt arbejde. Socialt arbejde er omdrejningspunktet i specialet, hvorfor vi forholder os til viden der influerer, indrammer og skabes i det sociale arbejde. Viden er essentiel for dette speciale, da metoder blandt andet repræsenterer, hvad der forstås og anerkendes som viden (Christensen & Madsen 2018:72).

Som vi tidligere har beskrevet, handler socialt arbejde om komplekse sociale problemer. Når socialarbejderen skal indfange og belyse den kompleksitet, kræver det viden. Viden inden for socialt arbejde er enormt bredt, og der kan være tale om flere forskellige former for viden, der er med til at forme og udvikle det sociale arbejde. Maria Appel Nissen pointerer, at socialt arbejde i dag er stærkt påvirket af det, der anerkendes som sikker viden (evidens), hvorfor viden i socialt arbejde blandt arbejdet handler om viden om viden og kvalitet (Nissen 2015:119). Simon Skovgaard Møller og Maria Appel Nissen har i en artikel "Når virkeligheden ikke altid er evident" (2006) beskrevet, at der er opstået en politisk-administrativ efterspørgsel på evidensbaseret forskning i socialt arbejde. Denne efterspørgsel er båret af et forbedringsideal i forhold til; *"(...) en forventning om, at man via en særlig form for viden kan tilnærme sig >>best practice<< og et evidensbaseret socialt arbejde udgøre et bedre alternativ, når det drejer sig om at kvalitetsudvikle det sociale arbejde"* (Ibid.:5). Artiklen pointerer, at denne politiske-administrative efterspørgsel danner

det der kan kaldes en socialesemantik/diskurs; *“der skaber en forbindelse mellem sikker viden og det gode sociale arbejde”* (Ibid.). Der er gennem de sidste årtier rejst stor kritik af den såkaldte “evidens bølge” og hvilke konsekvenser dette har for det sociale arbejde (Nissen & Møller 2006; Andersen & Randrup 2017; Krogstrup 2011; Nissen 2015), vi har dog valgt ikke at udfolde denne kritik i dette afsnit, men udfolder de kritiske refleksioner som en del af analysedel 1.

En interessant pointe fra Maria Appel Nissen i forhold til, at socialt arbejde handler om viden om viden og kvalitet, er ligeledes, at for at socialarbejderen kan opbygge denne viden handler det især om at påtage sig og dyrke rollen som vidensperson; *“at blive ‘vidende’ om det, man ikke ved”* (Nissen 2015:119). Vi tilslutter os samme forståelse af socialarbejderen skal dyrke rollen som vidensperson, da socialarbejderen skal indfange kompleksitet ved at arbejde med og om individer. Viden drejer sig ikke kun om sociale problemer og hvordan man bedst hjælper samfundets borgere, men også viden ift. de bevægelser, der rammesætter det sociale arbejde. Det kunne eksempel være styringsrationaler, magtstrukturer, organisatoriske rammer, samfundsvidenskabelige teorier, praksiserfaring etc. Vi mener, at socialarbejderen skal være reflekterende og kritisk overfor den viden, det sociale arbejde rammesættes af på flere niveauer/domæner.

Viden i socialt arbejde handler altså blandt andet om viden om viden og kvalitet, hvilket skyldes at viden om viden og kvalitet indgår som en del af styring og udvikling af det danske velfærdsarbejde (Nissen 2015:121). Når vi taler om viden i socialt arbejde er det et begreb, der kan være svært at isolere fra magt og styring, da disse begreber i et dynamisk samspil udvikler, rammesætter og former det sociale arbejde. Vi vil i nedenstående afsnit kort redegøre for, hvordan vi forstår viden, magt og styring ift. hinanden.

Viden versus magt og styring

Ifølge Foucault er viden altid forbundet med magtrelationer, hvor det er grupper i samfundet, som har magten til at producere viden og videnskab - hvilket ‘forenklet’ sagt betyder, at magt styrer viden (Mattsson 2010:35)(Thurén 2007:177). Ofteste i forbindelse med magt og viden, refereres der til, at viden er magt, men magt er også viden, hvorfor der sker en uadskillelig forståelse af viden og magt (Ibid.:169). Måden vi forstår magt i specialet

udspringer dels fra intersektionalitet, men også fra en foucaultiansk forståelse. Vi forstår magt som produktiv, hvilket betyder at vi ikke anskuer magt som noget negativt, men at det er med at skabe og forandre samfundet - og dermed også det sociale arbejde. Vi vil udforme begrebet magt mere konkret under afsnittet om intersektionalitet.

Måden velfærdsarbejdet bliver styret baseres oftest på viden, som typisk har rødder i videnskaberne. Det betyder, at viden og styring er begreber, der er indflettet i hinanden og dermed svær at skille ad. Når viden er forbundet med magtrelationer, betyder det altså at viden, magt og styring er begreber, der fungerer i et dynamisk samspil. I magtens former af Nanna Mik-Meyer og Kasper Villadsen (2008) beskriver Villadsen følgende:

“Magtudøvelse finder støtte og begrundelse i videnskabelige kategorier, men de videnskabelige kategorier er på deres side ofte etableret i snæver forbindelse med praksisser til styring, forvaltning og kontrol af mennesker.” (Ibid.:21).

Vores forståelse af viden, magt og styring, som forbundet uløseligt fra hinanden, anser vi som essentielt, da dette får betydning for udviklingen af refleksionsmodellen. Desuden har dette også betydning for, hvorledes der er sammenhæng mellem Voksenudredningsmetodens rammesætning af viden og den måde, hvorpå der finder en styring sted.

Videnskabsteoretiske refleksioner

Vi vil i dette afsnit redegøre for vores to videnskabsteoretiske retninger, nemlig *socialkonstruktivisme* og *kritisk realisme*. Vores redegørelse tager udgangspunkt i det vi vil anvende i analysen, hvortil vi har overstreget de meste centrale begreber med **fed**. Dernæst vil vi forholde os til *samspillet mellem de to videnskabsteoretiske retninger*.

Socialkonstruktivismen

Det **epistemologiske** i socialkonstruktivismen handler om at den afviser, at der kan opnås objektiv viden om det der undersøges. Den ser på sociale fænomener ud fra et bestemt

perspektiv, hvilket er påvirket af herskende diskurser. Dette er ligeledes gældende for forskeren - det kan ikke lade sig gøre at betragte den ønskede provlemstilling fra et neutralt punkt (Pedersen 2012:190). Det betyder at socialkonstruktivismen kræver, at vi skal være kritiske overfor 'selvfølgelig' viden, og dermed også vores egen viden og vores måde at forstå verden på. At forskeren ikke kan betragte, det der undersøges, ud fra et neutralt punkt, betyder også at **forforståelse** spiller en central rolle i socialkonstruktivismen. Der er en antagelse om, at de forforståelser, vi indtræder i forskningsfeltet med, har en afgørende betydning for, hvad forskeren ser, og hvad forskeren antager for 'sandheder'. Forforståelsen er skabt af både historiske og samfundsmæssige italesættelser (eller diskurser) om, hvordan verden skal forstås, men også af individuelle erfaringer, værdier og biografi (Ibid.:188). Det betyder altså at vores virkelighedsopfattelse er diskursivt konstrueret i og med at vores forforståelse er afgørende for, hvordan vi forstår og ser verden.

Det **ontologiske** i socialkonstruktivismen handler om antagelsen af, at der ikke findes én sandhed (Ibid.). ifølge socialkonstruktivismen kan sandheden ikke identificeres gennem forskning, da den konstrueres. Sandheden er **perspektivistisk**, hvilket betyder at det der betragtes som sandt, afhænger af det perspektiv, vedkommende betragter problemet ud fra (Ibid.:188). Sandhederne er altså konstruerede, og giver mening ud fra bestemte perspektiver, men også ud fra værdigrundlag og sociale og historiske kontekster (Ibid.:190).

I en socialkonstruktivistisk analyse er der fokus på, hvordan sociale fænomener er konstrueret, og hvilke **magtforhold** der har haft betydning for, hvilke 'sandheder' der fastholdes, samt hvordan de er blevet **institutionaliseret** i samfundet og er blevet en del af kulturen og politiken (Ibid.:189-190). Forholdet mellem **Magt** og **viden** er centralt i socialkonstruktivismen, da sandheden er noget, der skal kæmpes om. Der findes en **definitionsagt** i forhold til, hvem der har magten til at definere de sociale og fysiske fænomener, der omgiver mennesket. Hertil spiller videnskaben en rolle, da denne viden, i diskussioner, betragtes som mere end fornuftig- eller erfaringsbaseret viden og anses oftest for at være uafhængig og objektiv (Ibid.:191).

For at forstå verden udvikler vi **kategorier**, og måden vi udvikler og forstår disse på, er historisk og kulturelt bestemt. Et typisk eksempel i denne sammenhæng kunne være, hvorledes børn skal opdrages eller, hvordan man forholder sig til børnearbejde (Ibid.:201-

202). Vores viden og måden at forstå kategorierne på er konstrueret igennem menneskers interaktion, hvortil at den viden vi har om virkeligheden, og som opfattes som sand beror herpå. Interaktionen med andre sker enten gennem direkte interaktion eller gennem opfattelser, der er institutionaliseret som normer og diskurser (Ibid.:188:202). Dette bringer os igen tilbage til **forhandling**. Gennem den daglige interaktion sker der en forhandling mellem mennesker, hvor vi producerer en form for 'sandhed', som giver mening for os. Denne konstruktionsproces finder sted både på mikro- og makroniveau. Mikro fordi vi snakker med dem, vi er i kontakt med, om, hvordan bestemte fænomener skal forstås, og hvordan det er korrekt at opføre sig både socialt, politisk og etisk. Makro fordi der er nogle strukturer, der har betydning for vores konstruktion af forståelse såsom skolebøger, medier og diskurser (Ibid.:202). Vores forståelse af verden er forhandlet, og kan derfor ende ud på forskellige måder. Når forhandlingerne er "færdige" inden for en given tidsperiode og i den given kontekst, opfattes denne forhandling eller én sandhed som mere gyldig end andre. De handlinger og beslutninger vi træffer er i vidtrækkende konsekvenser af vores kategoriseringer af fænomener eller mennesker (Ibid.:204).

En anden antagelse der er generelt hos socialkonstruktivismen er, at **sproget** er en forudsætning for forståelse. Gennem sociale konventioner tillægges verden betydning, hvor bestemte fænomener forbindes med bestemte **tegn/ord**. Tegn forbindelse eller henviser til noget andet, fx betegnelsen hund. Selve ordet hund siger ikke noget naturligt om dyret, men vi tillægger det betydning, for at vi forstår, hvad vi mener, når vi siger hund. Ved at tillægge et ord en specifik betydning skal det være forskelligt fra andre ord, det giver forståelsen for, at ikke alle ord er af den samme kategori. Hvilken betydning og egenskab bestemte ord tillægges afhænger af konteksten. For at kunne forstå og analysere, hvilken betydning ordet tillægges, må man undersøge hvilken sammenhæng det indgår i. De enkelte ord kan over tid ændre betydning, når de sættes i relationen til nye ord, dens betydning er derfor ikke fikseret (Ibid:203).

Berger & Luckmann

Videnskabssociologerne Berger & Luckmann interesserer sig for forholdet mellem menneskelig tanke og den sociale kontekst, hvori tankerne opstår. De interesserer sig for, hvordan viden, der er overført, udviklet og vedligeholdt i sociale situationer, bliver til en

selvindlysende virkelighed. Berger & Luckmann definere **viden** som; *“overbevisning om, at fænomener er virkelig og besidder specifikke karakteristika”* og **Virkelighed** som; *“en kvalitet knyttet til fænomener, som vi erkender som eksisterende uafhængigt af vor egen vilje (vi kan ikke ønske dem bort)”* (Berger & Luckmann 1996:13 | Pedersen 2012:194). Berger & Luckmann har udviklet en bred sociologisk samfundsteori, der kan hjælpe med at analysere den sociale konstruktion af hverdagslivets vaner, rutiner og institutioner. Den grundlæggende forståelse i denne teori er, *“at samfundet og dets institutioner er et produkt af tilbagevendende handlingsmønstre og af de betydninger, vi tillægger disse”* (Rosborg 2014:421). I denne forbindelse fremhæver de begrebet **typificering**, som betegner at man i den daglige interaktion opbygger bestemte rutiner, vaner og måder at tolke andres og egne handlinger på. På denne måde opstår der bestemte gentagne handlemønstre, som oftest resulterer i dannelsen af samfundsmæssige institutioner som eksempelvis uddannelsessystem, familien, retsvæsen osv. (Ibid.:422). Berger & Luckmanns teori er et bud på, hvordan menneskelig handling kan producere en tingsverden, altså hvordan den samfundsmæssige virkelighed konstrueres. Ifølge Berger & Luckmann består dette i den samfundsmæssige reproduktion, som foregår ud fra tre centrale nøgleantagelser i en fortløbende proces, som ikke er adskilte, men både er cirkulær og sideløbende med hinanden. Nøgleantagelser er følgende; 1) at samfundet er et menneskeligt produkt (**eksternalisering**), 2) at samfundet er en objektiv virkelighed (**objektivisering**) og 3) at mennesket er et socialt produkt (**internalisering**) (Ibid.:423-424).

At samfundet er et menneskelig produkt bygger på en antagelse af, at samfundet er skabt gennem menneskers handlinger. Dette gøres ud fra vaner og rutiner, som bliver eksternaliseret gennem hverdagsinteraktion mennesker imellem, hvor de bliver forhandlet. Det betyder at det bliver den “normale” måde at tænke og handle på i samfundet (Pedersen 2012:196).

At samfundet er en objektiv virkelighed betyder, at der i samfundet er en “normal” måde at tænke, handle og forstå på - en **institutionalisering**. Institutionalisering skal i denne sammenhæng forstås på den måde, at det eksempelvis er en institutionalisering af en retsopfattelse gennem lovgivningen, eller institutionalisering af opfattelser ift. en “korrekt” måde samfundet skal fungere på, som sker gennem forskellige systemer såsom politiske-,

skole, familiesystemer etc. Det er ligeledes gennem institutionalisering at rollefordeling i samfundet sker, som virker naturlig. Vi sætter (som regel) ikke spørgsmålstejn ved denne opdeling eller deres adfærd og stemme. Når vi ikke sætter spørgsmålstejn ved bestemte forståelser, handlinger og tænkemåder bliver det en objektiv virkelighed for os. Den objektive virkelighed er det, vi giver betydning og har derfor betydning for vores handlinger. I denne nøgleantagelse er der 2 centrale begreber - legitimering og reificering. **Legitimering** betyder, at de styrende institutioner og usynligt styrende regler må blive ved med at forekomme troværdige og meningsfulde. Nye generationer accepter ikke altid alle institutioner og regler, hvorfor legitimeringen er central. Legitimeringen foregår gennem interaktion mennesker imellem blandt andet via opdragelse fx. i skolesystemet og gennem kulturen. **Reificering** betyder, at man betragter menneskelige fænomener som naturlig, altså noget der ikke er menneskeskabt - som at det var en ting, det bliver til tingsliggørelse. Når der er sket en reificering forholder man sig ikke længere til tilblivelsessammenhængen, hvilket betyder vi ikke længere ser det som sociale fænomener eller normer, der er blevet til gennem forhandlinger og handlinger i det sociale. Et eksempel på dette kunne være at børn går i skole. At børn går i skole er naturligt for os, en objektiv realitet (Ibid.:196-197).

At mennesket er et socialt produkt betyder, at efter vi har skabt samfundets institutioner internaliserer vi dem, og på den måde bliver det en del af vores personlige anskuelser, meninger og bevidsthed, og influerer hvad vi opfatter som legitimt. Internaliseringen sker gennem socialisering, hvilket ikke er en passiv proces. I dag har vi som mennesker let adgang til viden, som kan være modstridende med andres opfattelser, hvorfor man i en vis grad må forholde sig til de diskurser, der står til vores rådighed (Ibid.:197).

Kritisk realisme

Kritisk realisme anses som en "tredje vej" inden for samfundsvidenskaben, hvor de to dominerende veje længe har været positivismen og hermeneutikken. Kritisk realisme kommer med et bud på opgøret om **subjektivisme** versus **objektivisme** (Andersen 2007:11-12). Kritisk realisme anses som en tredje vej, fordi den både inddrager objektivitet gennem en anerkendelse af den empiriske virkelighed og strukturelle betingelser, men også

erkender at menneskers handlinger og tolkninger herpå har afgørende betydning for, hvordan den sociale verden opretholdes (Ibid.:44-45).

Det **ontologiske** i kritisk realisme forbindes med begrebet den intransitive dimension, og det **epistemologiske** forbindes med begrebet den transitive dimension (Buch-Hansen & Nielsen 2012: 280-281), som er afgørende for kritisk realismes tænkning (Andersen 2007:23).

Den transitive dimension (epistemologien) indeholder vores viden om verden, og består af det videnskabelig råmateriale, som består af teorier, begreber, data, paradigmer ect. (Buch-Hansen & Nielsen 2012:280). Denne dimension anses for at være socialt bestemt og foranderlig, hvilket ligeledes gælder alt slags viden. Vores viden om verden er ifølge kritisk realisme teori-ladet og fejlbarlig. Selvom viden er fejlbarlig, kan det stadig godt lade sig gøre at udvikle pålidelig viden og opnå fremskridt. At viden kan udvikles, betyder også, at den betragtes som foreløbig (Andersen 2007:19-22). Fremkomsten af ny viden bygger dynamisk videre på og rekonstruerer allerede eksisterende viden, derfor er videnskaben; *“(...) historisk betinget og genuint menneskelig aktivitet, der foregår i sociale sammenhænge, og den videnskabelig proces indgår i komplekse relationer til andre aktiviteter og sammenhænge i den sociale verden”* (Buch-Hansen & Nielsen 2012:285). Selvom kritisk realisme mener at viden er fejlbarlig tror den stadig på **rationel dømmekraft**, hvilket betyder at der er en form for objektiv målestok i forhold til, hvilke udsagn der vurderes som fornuftig viden (Ibid.:286). Selvom viden om verden er teori-ladet erkender kritisk realisme ligeledes det, der kaldes for **det hermeneutiske princip**. Kritisk realisme erkender nemlig, at *“(...) sociale fænomener i sig selv er meningsfulde, og at mening ikke kan måles og tælles, men nødvendigvis må forstås”* (Andersen 2007:23). Dette betyder ligeledes at der altid finder en form for fortolkning sted, som tager sit udgangspunkt i aktørernes livsverden, for *“Uden de sociale aktørs egne forståelser af, hvad de gør, ville samfundsanalysen have svært ved at blive til noget i det hele taget”* (Ibid.:24). Man kan ligeledes påpege, at i og med at ny viden bygger eller rekonstrueres på baggrund af allerede eksisterende viden, findes der en fortolkning sted, fordi man fortolker det andre samfundsforsker allerede har fortolket. For kritisk realisme er fortolkning en forudsætning for frembringelsen af ny viden (Ibid.:23-25). Dette skal forstås på den måde, at det ikke aktørernes holdninger der er i centrum, men deres handlinger.

Dette ligger til grund for en forståelse af at man kan sige ét, men gøre noget andet (Buch-Hansen & Nielsen 2012:290).

Den intransitive dimension (ontologien) angiver at verden eksisterer uafhængigt af vores viden om den, dvs. at verden er uafhængig af den viden og de begreber, vi bruger om den. Det betyder ligeledes at verden er større end vores viden om den. Det er vigtigt at forstå, at selvom viden og teorier om verden ændre sig gennem tiden (den transitive dimension), forbliver den intransitive dimension den samme, da verden eksisterer uafhængigt af vores viden om den. Et klassisk eksempel der tit bliver fremhævet i denne sammenhæng er; *“at skiftet fra en teori om, at jorden er flad, til en teori om jorden er rund, blev ledsaget af en forandring i jordens form i sig selv”* (Andersen 2007:23).

Et andet centralt begreb som ligeledes kendetegner kritisk realisme er **den stratificerede ontologi**. Kritisk realisme har en forståelse af, at virkeligheden er kompleks og dyb (Ibid.:27). Hertil må vi først forstå yderligere 2 begreber som er væsentlig at have styr på indenfor kritisk realisme, nemlig dens særlig forståelse af kausalitet og mekanismer. Mekanismer forstås her som noget der kan forårsage eller få noget til at indtræffe, der betegnes som en **generativ mekanisme**. Det betyder, at der bag enhver hændelse findes kræfter, altså mekanismer, der kan genere dem, som kan producere en eller anden form for effekt. Det faktiske hændelsesforløb er altid en konsekvens af forskellige sammensatte generative mekanismers virkninger, som kan modificere, blokere eller udløse hinanden. Virkeligheden indeholder komplekse objekter; *“hvis strukturer forsyner dem med kapaciteten til at virke på bestemte måder (kausale potentialer) og modtageligheden over for bestemte påvirkninger”* (Buch-Hansen & Nielsen 2012:282). Objekter kan både være mennesker, busser, vand etc., der alle har kausale potentialer, fx kan vand slukke ild, bus er velfungerende transportmiddel og mennesker har kausale potentialer, der gør dem i stand til at arbejde og elske. **Kausalitet** i kritisk realisme handler om, at det komplekse samspil mellem andre mekanismer ikke nødvendigvis producerer samme hændelse eller får de samme konsekvenser. Dette betyder at den sociale virkelighed er differentieret, hvilket vil sige at virkeligheden indeholder objekter med meget forskellige kausale potentialer. Derfor taler man om virkeligheden som **åbne systemer**, hvorfor man kun kan tale om kausalitet som mulighedsbetingelser. Det betyder altså at den faktiske hændelse er et komplekst resultat af

forskellige generative mekanismers sammensatte konsekvenser, som er kontingent (Ibid.:282-283) (Andersen 2007:26-27:31-32). Det betyder, at kritisk realisme bygger på et **komplekst kausalitetsbegreb** (Ibid.:33). Dette leder os tilbage til forståelsen af, at virkeligheden er stratificeret, hvor kritisk realisme sonder mellem tre overlappende domæner, som består af det empiriske domæne, det faktiske domæne og det dybe domæne. 1) **Det empiriske domæne**, vedrører de observerede begivenheder og erfaringer, som har med de menneskelige sanser at gøre. 2) **Det faktiske domæne**, indebærer alle fænomener der findes og alle de begivenheder og hændelser der finder sted, ligegyldigt om de er observeret eller ej. 3) **Det dybe domæne**, består af de to ovenstående domæner, både det empiriske og faktiske, men også de kræfter, mekanismer, strukturer og tendenser der forårsager hændelserne. Det er på det dybe domæne, at man finder de generative mekanismer, uanset om det genererer en hændelse eller ej. Det er særligt det dybe domæne som er i fokus for forskeren. Med det dybe domæne forsøger forskeren at dykke ned eller bagom overfladen, og tydeliggøre de mekanismer og strukturer, der generere den konkrete hændelse eller begivenhed - altså de mekanismer og strukturer der ikke lader sig observere med sanserne (Ibid.:27-28) (Buch-Hansen & Nielsen 2012:281-283). Hvordan eller om en mekanisme generes afhænger af **konteksten**. Det er derfor vigtigt, at når forskeren forsøger at afdække de(n) generative mekanisme(r) skal der være en forståelse af konteksten. Dette kan man i selve undersøgelsen gøre ved at lave forskellige hypoteser om, hvilke kontekster (og mekanismer), der forekommer relevante (Andersen 2007:34-35).

Et andet kendetegn inden for kritisk realisme er, hvordan aktører og struktur spiller sammen. Dette samspil er relevant at fremhæve, da det har en central betydning for kritisk realismens **sociale ontologi** (syn på den sociale verden). Samfundet er her en forudsætning og ikke en forhindring for handling. Struktur har betydning for forståelsen af, hvorfor aktører handler som de gør. De strukturelle betingelser betragtes som objektive, hvilket betyder, at de påvirker aktørerne uanset om aktørerne bemærker dem eller ej. Kritisk realisme har en forståelse af at strukturer både begrænser og muliggør sociale aktiviteter. De sociale strukturer anses for at være et produkt af menneskelig aktivitet. De menneskelige aktiviteter er altid strukturelt betinget, men aldrig determinerende, fordi mennesker besidder egenskaber, så de kan være rationelle, kreative, kærlige, reflekterende etc. (Buch-Hansen & Nielsen 2012:292-293) (Andersen 2007:38-39). Kritisk realisme tillægger altså det

sociale *“en iboende dynamik ved at betragte sociale reproduktion eller forandring som resultat af det gensidig samspil mellem sociale struktur og aktørernes handlinger”* (Ibid.:39). Kritisk realisme påpeger at struktur og aktør aldrig vil stå i ét til ét-forhold til hinanden, blandt andet fordi aktørernes handlinger finder sted på baggrund af fænomener og strukturer, hvor det foregår i et komplekst samspil med en masse andre strukturer også. Forståelsen af samspillet mellem aktør og struktur betyder, at forskerens forklaring altid må tage højde for betydning af begge dele - altså både struktur og aktør og for de dominerende diskurser og fortolkningsmuligheder (Buch-Hansen & Nielsen 2012:292-295) (Andersen 2007:38- 40).

Det sidste centrale kendetegn ved kritisk realisme vi vil hive fat i er, at der indgår *kritisk* i kritisk realisme. Forskeren skal altid forholde sig kritisk til sine objekter - altså det de studerer, fordi social teori ikke er neutral og kan rumme værdier og holdninger. Dette bundet ligeledes i, at for at forskeren kan være kritisk, må kritikken udspringe fra et standpunkt. Det er en helt central forståelse, at kritikken forudsætter muligheden for forbedring (Buch-Hansen & Nielsen 2012:296-298) (Andersen 2007:43-44).

Samspillet mellem socialkonstruktivisme og kritisk realisme

Da vi i specialet vil anlægge både et socialkonstruktivistisk og kritisk realistisk udgangspunkt følger vi os nødsaget til at forholde os til samspillet imellem disse ift. om de er dialektiske, komplementærer eller divergerende.

Socialkonstruktivisme og kritisk realisme er ikke helt uforenelig, da det at være socialkonstruktivist og kritisk realist ikke nødvendigvis er modsætningsfyldt. Kritisk realisme og socialkonstruktivisme bygger på mange af de samme erkendelser. Buch-Hansen & Nielsen pointerer at kritisk realisme er en moderat form for konstruktivisme. Socialkonstruktivismen og kritisk realisme bygger i grove træk på de samme epistemologiske antagelser i forhold til, at viden er et socialt produkt, og at produktionen af viden ikke kan være objektiv og neutral, og det heller ikke burde være det, da man fremhæver og anerkender betydningen af fortolkning, mening, diskurser ect. Kritisk realisme kan siges at bygge på en mere inkluderende ontologi, da der i dette verdensbillede ligeledes er plads til dybde, kausalitet og objektive strukturer (Buch-Hansen & Nielsen 2005:85).

Samspillet mellem socialkonstruktivismen og kritisk realisme i specialet anser vi som at være i et dialektisk forhold til hinanden, da de ikke er gensidige udelukkende, men at de er sammenspillende. Wright Mills har beskrevet hvad en dialektisk metodologi indebærer:

“Evnen til at skifte fra et perspektiv til et andet - [...]. Det er evnen til at bevæge sig fra de mest upersonlige og fjerne transformationer til de mest intime træk i det menneskelige jeg - og se forbindelsen imellem de to planer: Bag dens anvendelse ligger altid behovet for at kende individets sociale og historiske betydning i det samfund og den periode, hvor vedkommende kvalitet og eksistens kommer til udfoldelse.”(Mills 2002:19 fra Ringø 2016:179-180).

Med en socialkonstruktivistisk tilgang kan vi stille spørgsmålstejn ved de former for viden, der styrer vores iagttagelse af mennesker og samfund og udelukker andre former for viden, refleksion, forståelse og spørgsmål. Vi kan identificere hvordan udredningsmetoden er forbundet med herskende diskurser/positioner og bevægelser i samfundet, og dermed kan vi sætte spørgsmålstejn ved de mere generelle tendenser, som præger socialarbejderen gennem udredningsmetoden (både bevidst og ubevidst), altså hvad er det for nogle tendenser og herskende diskurser der influerer på udredningsmetoden. Man kan altså sige, at vi med den socialkonstruktivistiske tilgang går bredt til værks, hvor interessen særligt ligger i, hvordan viden rammesættes gennem VUM. Ud fra kritisk realisme vil vi kunne få en begrebslig ramme, der kan begribe virkelighedens kompleksitet, hvor der på en teoretisk og systematisk måde kan afdække årsags-virknings-sammenhænge, der under givne omstændigheder kan genere bestemte sociale, samfundsmæssige eller menneskelige handlen, tænkning og adfærd. Ydermere kan forståelsen af generative mekanismer og dybtliggende strukturer give os adgang til viden. Man kan altså sige, at vi med en kritisk realistisk tilgang går mere i dybden, hvor der åbnes op for nye muligheder for at forstå årsags-virknings-sammenhænge. (Ringø 2016:175-181). For at vi kan udvikle vores refleksionsmodel bliver vi nødt til at forstå bredden før vi kan gå i dybden, hvorfor vi mener at vores videnskabsteoretiske retninger er i et dialektisk samspil.

Intersektionalitet – en teoretisk redegørelse

Intersektionalitet er et hovedfokus i vores speciale, hvorfor vi vil lave en teoretisk indledende redegørelse til forståelsen af dette perspektiv.

Intersektionalitet er på engelsk 'intersectionality', der bygger på ordet 'intersection', som på dansk oversættes til krydsning eller skæringspunkt. Det er her perspektivets essentielle aspekt og betydning skal findes for at begynde at forstå intersektionalitets kerne. Det er i selve krydset af kategorier, at forståelser og sammenhænge bliver tydelige og opstår, ved at *"analysere samspillet og skæringspunktet mellem forskellige kategorier og strukturer"* (vores oversættelse) (Mattsson 2010:19). I intersektionalitet anvendes der typisk 4 kategorier; 'køn', 'etnicitet', 'seksualitet' og 'klasse'. Disse forstås sammenvævet hvortil der dannes nuancerede billeder af fx en kvinde, hvor forestillinger om at være kvinde fremstår forskelligt efter fx hvilken klasse eller seksualitet hun associeres med (Ibid.:18-19). Det vil sige, at man analyserer samfundet og den sociale verden ud fra disse fire kategorier.

Intersektionalitet som begreb relateres typisk til Kimberlé Crenshaw, der med sin forskning anvendte intersektionalitet til at påpege, hvorledes sorte kvinder blev anset ud fra to adskilte kategorier, 'køn' og 'etnicitet'. Hendes pointe var, at man ikke kan adskille disse to kategorier, men at man kun kan forstå sorte kvinder ud fra et multidimensionelt perspektiv (Davis 2008:68)(Romero 2018:39). Feministisk teori og kønsforskningen har sidenhen taget intersektionalitet til sig og anvendt den essentielle forståelse, at der er forskellige dimensioner af kvinder, som ikke kun kan hvile på kategorien 'køn' (Davis 2008:70). Intersektionalitet udspringer af en kritik af, hvorledes man teoretisk og metodologisk analysere diskriminering og ulighed ud fra en endimensionel forståelse, og bygger dermed på en kritisk tilgang (Collins og Bilge 2016:31). Den kritiske tilgang i intersektionalitet er fremtrædende i den måde magtforhold tillægges betydning, som strukturelle forhold, der har indflydelse på den komplekse og multidimensionelle sociale problemstilling. Intersektionalitet kan dermed være et analytisk redskab *"(...) to expose how social exclusion or privilege occurs differently in various social positions, and it does this by focusing on the interaction of multiple systems of oppression"*. (Romero 2018:1). Dette citat, udgør både en måde at definere intersektionalitet på og et fokus på, hvordan det kan tages i anvendelse.

Det viser hvordan der er en forståelse af at intersektionalitet, en kritisk tilgang og magt er i en synergi med hinanden. Ud fra citatet forstås intersektionalitet som en måde, hvorpå man med et kritisk perspektiv anskuer marginalisering og privilegier som skabt af magtforhold, der interagerer med hinanden.

Intersektionalitet bekender sig ikke til en særlig ontologi eller epistemologi, og forstås umiddelbart derfor heller ikke som en særskilt teori, perspektiv eller koncept. Overordnet ville man kunne forstå intersektionalitet som et analytisk redskab, der formår at indfange kompleksiteten af samfundet og den sociale verden. I intersektionalitet anses sociale hændelser og betingelser for at være skabt af adskillige faktorer, der er gensidigt påvirkende på flere niveauer, hvor enkelte faktorer ikke isoleres fra hinanden eller ses uden for magtstrukturer (Collins & Bilge 2016:2). Ud over at magt og magtforhold har en grundlæggende betydning (Ibid.:27) kan man tale om yderligere fem såkaldte kerneelementer som intersektionalitet bygger på; Social ulighed, social kontekst, social retfærdighed, kompleksitet og relationality (Ibid.:25-29). Disse kerneelementer udfoldes yderligere i analysedel 2.

Det er intersektionalitets forståelse af kategoriers samspil og sammenfletning, samt intersektionalitets formåen til at indfange kompleksiteten af de sociale betingelser, på såvel strukturelt- som individniveau i en konkret kontekst, der giver den sin særegne egenskaber som analytisk redskab. Kategorierne er konstruerede ud fra den givne kulturelle, historiske og samfundsmæssige kontekst, hvilket vil sige at den mening kategorierne tillægges er afhængig af hvem, hvor og hvornår med særlig indflydelse fra diskursive forståelser (Mattsson 2010:37). Det betyder at en analyse af en social problemstilling tager udgangspunkt i hvordan kategorier skabes samt hvordan de forbinder sig til hinanden. Kategorierne er konstrueret, men er afhængig af kontekst og skabes også ift. hinanden, dermed kan man argumentere for at kategorier er elastiske og ikke statiske, som dermed giver et analyseredskab til at forstå den konkrete komplekse sammensætning af en social problemstilling.

Mary Romero beskriver intersektionalitet med en *rubiks terning* som metafor, hvor hvert 'tern' kan kombineres med andre i nærmest uendelige kombinationer og mønstre. Hvert

‘tern’ kan forstås som forskellige konstituerende kategorier og samfundsmæssige strukturer, der danner den sociale situation (Romero 2018:10-11). I denne sammenhæng, forstås en social problemstilling altså som en særegen kombination af kategorier. Der er en mangfoldighed af muligheder for, hvorledes en social problemstilling som fx stofmisbrug er sammensat. Ikke samme kategorier er i spil hos forskellige mennesker.

Intersektionalitet er et sammensat tankesæt med strukturerede principper, hvortil at kalde det et begreb bliver for snævert. Det vil i analysen blive klart, at intersektionalitet trækker på allerede eksisterende teorier og indskriver sig mere som en position, hvor det typisk anvendes analytisk, på et samfundsmæssigt eller sociologisk plan. Dette betyder at intersektionalitet fungerer som en analytisk ramme, der også kan inddrage forskellige teorier og empirisk viden for udforme og forstå kategorier og deres samspil. Kategorierne er som sagt konstrueret ud fra diskurser, historiske, kulturelle og samfundsmæssige kontekster, men får først mening, når kategorierne ses i sammenhæng eller i det såkaldte skæringspunkt. Vi vælger på baggrund, af ovenstående at omtale intersektionalitet som et perspektiv, da intersektionalitet giver en måde at anskue verden analytisk på, med et sæt af redskaber, der trækker på forskellige teoretiske perspektiver.

Empiri og metodiske overvejelser

Til at besvare specialets problemformulering har vi udvalgt eksisterende viden og forskning som empiri. Vi vil i første del af dette afsnit præsentere og gennemgå vores *metode til indsamling og behandling af empiri*, hvor vi har anvendt *dokumentanalyse* som en overordnet metodisk ramme og *litteraturgennemgang* for at vise, hvordan vi systematisk har udvalgt vores empiri. Dernæst vil vi præsentere *specialets primære og sekundære empiri*.

Metode til indsamling og behandling af empiri

Dokumentanalyse - indsamling af empiri

Dokumentanalyse er vores metodiske arbejdsramme for behandling af empirien, der understøtter refleksioner i forbindelse med indsamling af empirien. Indenfor denne ramme er der udarbejdet to litteraturgennemgange, som udfoldes efter dette afsnit. En

dokumentanalyse forstås som en undersøgelsesteknik, der metodisk indsamler dokumenter til grund for en empirisk analyse, afhængig af ens undersøgelsesspørgsmål (Lynggaard 2015:153). Med dokumenter forstås skrevet tekst i forskellige former (Ibid.:154). Metoden er særlig anvendelig til at have “(...) fokus på en udvikling over en vis tidsperiode med henblik på at identificere stabilitet og forandring inden for et givet undersøgelsesområde (...)” (Ibid.:153). Specialet anvender her dokumentanalysen til at undersøge tendenser i udformningen af det sociale arbejde ift. anvendelse af VUM som udredningsredskab i analysedel 1. Heraf anvendes første analysedel som et empirisk grundlag af viden for intersektionalitet og socialt arbejde til udformningen af refleksionsmodellen i analysedel 2. I vores indsamling af dokumenter anvendes “*sneboldmetoden*” (Ibid.: 157). Man følger referencer i et dokument til at finde et andet dokument. Spørgsmålet bliver hvornår og hvordan man opnår nok indsamling af dokumenter? (Ibid.). Vi har derfor måtte forholde os til relevansen og særligt væsentligheden for besvarelsen af problemformuleringen. Vi arbejder med et bredt men sammensat problemfelt. Det har derfor været vigtigt at afveje, hvornår et dokument konkret har relevans for hele vores problemfelt, samt hvornår dokumentet siger nok om et delelement til at det kan referere sig til problemformuleringen som helhed. Der er umiddelbart tale om fire overvejelser i forbindelse med vurderingen af kvaliteten af dokumenterne der indsamles; *Autencitet*, der omhandler hvorvidt dokumentets oprindelse og afsender er klar (Ibid.:163); *Troværdighed*, ift. om der kan være tale om usikkerhed omkring et dokument, om det er klart nok til at anvende som empirisk materiale eller om der er tale om bias (Ibid.: 164); *Repræsentativitet*, er refleksioner om i hvilket omfang dokumentet eller samlingen af dokumenter repræsenterer det emne det skal belyses og; *Mening*, ift. at det der fremstår klart, hvad der beskrives i dokumentet (Ibid.). Disse fire er typisk tilstede i varierende grad og overlappende (Ibid.: 165). I indsamlingen af dokumenter som empirisk materiale har autencitet først og fremmest spillet en rolle ift. fravalg af dokumenter hvis det ikke har fremgået tydeligt hvem afsender er. Autencitet er dermed også koblet til validitet. Hvorvidt afsender er en valid kilde, afhænger af at inddrage overvejelser om, hvem afsenderen er. Afsendere har forskellige forståelser og perspektiver, der kommer udtryk gennem dokumenter, hvormed der også kan knyttes forskellige formål. Dermed har vi også haft refleksioner om dokumenternes kontekst, hvem er afsender, hvem er modtager og hvilket formål udfylder dokumenterne? (Ibid.:155). Dette har været en del af selve processen at indsamle dokumenter, der relatere sig til besvarelsen af vores

problemformulering. En refleksion til indsamling af dokumenter, har været hvem der er aktører i udformningen af det sociale arbejde og dermed finde kilder, der kan relatere sig til de forskellige aktører. Eksempelvis er socialstyrelsen en aktør og repræsentere et politisk niveau, hvortil tidsskriftsartiklerne kan repræsentere praksis eller forskning. Dette er særligt blevet konkret ift indsamling af empiri om VUM, hvoraf vi inddrager en bevidsthed om at VUM's kilder kommer fra et politisk niveau i samspil med det sociale arbejde. Yderligere har overvejelser i udvælgelsen af dokumenter samtidig været knyttet til troværdighed, særlig med en opmærksomhed på om, der kan være tale om bias - ikke som en konsekvent udelukkelse af anvendelse af dokumentet, men som en bevidsthed, der skal tages højde for ift. senere analyse. Yderligere har troværdighed spillet en stor rolle sammen med repræsentativitet ift. søgningen af intersektionalitet, for at udelukke evt. usikkerheder i forståelsen og anvendelsen af intersektionalitet. Yderligere er flere dele af den sekundære empiri udvalgt i en kombination af autencitet og repræsentativitet. Fx. anvendes der primært faglitteratur og tidsskriftsartikler, da disse kilder vurderes at være valide og repræsentative for en teoretisk og kritisk refleksiv tilgang til begreber som helhedssyn og socialt arbejde. Desuden har vi også inddraget overvejelser ift. dokumenternes aktualitet i forhold til tid og sted. Desuden har mening selvfølgelig haft en rolle ift. om det er forståeligt, har relevans og er fyldestgørende for specialets undersøgelsesområde.

Litteraturgennemgang

Da dette er et teoretisk speciale, hvor eksisterende forskning og litteratur er selve empirifundamentet, vil vi vise, hvordan vi systematisk har foretaget en litteraturgennemgang til at afdække relevant empiri og viden ift. at kunne besvare problemformuleringen. En litteraturgennemgang har understøttet os i en bred orientering af forskning på området (Danneris & Monrad 2018:62), men har også været med til at inddrage andre kilder af viden som tidsskriftartikler, faglitteratur og politiske skrivelser samt metodebeskrivelser. Litteraturgennemgangen er med til at vise vores arbejdsproces, særligt indledende men også løbende i specialets udformning. Da specialet er inspireret af en socialkonstruktivistisk tilgang, er vores udvælgelsesproces af relevant litteratur også en del af konstruktionsprocessen og dermed også specialets resultat, hvorfor vi vil vise nogle af de refleksioner vi har gjort i forbindelse med udvælgelsen af materialer.

Vi har 2 forskellige litteraturgennemgange henholdsvis litteraturgennemgang 1 (Bilag 1) og litteraturgennemgang 2 (Bilag 2). Disse afspejles også i hvorledes specialet er opdelt i to analysedele. Litteraturgennemgangene er gennemgået ud fra en skabelon, der er anbefalet af Aalborg Universitetsbibliotek for at skabe et systematisk overblik over afdækning af relevant litteratur.

Litteraturgennemgang 1 har handlet om at afdække allerede eksisterende viden og forskning i forhold til intersektionalitet, som er dette speciales hovedfokus. Vi har i Bilag 1 skrevet de søgeord, som vi har brugt, samt hvilke databaser vi har afdækket søgeordene i. Der var fra start havde en ide om at anvende intersektionalitet på en måde, der var tilpasset socialt arbejde, som kunne understøtte idealerne som helhedssyn, borgerinddragelse og socialfaglighed. Først var det nødvendigt at få en mere indgående forståelse af intersektionalitet, for at kunne få viden i dybden og bredden om intersektionalitet. Derfor startede søgningen meget bredt og generelt. Heraf gjorde vi det fund, at intersektionalitet ofte og primært i dansk kontekst, anvendes ift. kønsforskning. Næste skridt var derfor at koble søgning med socialt arbejde og udvidede også søgning til international forskning og litteratur, med fokus på Skandinavien, da vi vurderer at dette har en høj overførbarhedsgrad til dansk kontekst. Der var behov for at undersøge dette for, at kunne tilegne os viden, der kunne hjælpe os til at udvikle refleksionsmodellen. Vi har ikke fundet forskning eller litteratur der sammensætter intersektionalitet og socialt arbejde, på den måde som vi har tiltænkt - at intersektionalitet udvider sit fokus fra dens gængse kategorier og anvendes analytisk og helhedsorienterende, som en integreret del af sagsarbejdet og det sociale arbejde.

I litteraturgennemgang 2 har vi afdækket vores litteratursøgning mere bredt, hvor vi har søgt på følgende overordnede temaer; standardiserede redskaber og metoder i socialt arbejde, VUM, samt viden og evidens i socialt arbejde. Disse søgninger er lavet som såkaldte bloksøgninger, hvor forskellige søgeord er sammensatte i blokke, altså udvalgte sammensætninger for at kunne lave fokuserede og overskuelige søgninger. Der forefindes litteratur om metoder, men vi har haft svært ved at finde forskning som sammenholder metoder og standardiseringer i sagsbehandlingen i socialt arbejde. Vi mener det afspejler det sociale arbejde som komplekst, hvorfor vi mener at det har været nødvendigt med denne form for systematiske søgning, for ikke at overse relevant forskning. Vi har fundet, at

det er et snævert (undersøgt) og komplekst felt vi har forsøgt at finde frem gennem søgningerne.

Specialets primære empiri - Voksenudredningsmetoden

Voksenudredningsmetoden (VUM) er en metode, der er udviklet til sagsbehandling og udredning på handicap- og udsatte voksenområdet. Baggrunden for udviklingen af VUM bunder i et ønske om at skabe grundlag for en sammenhængende og helhedsorienteret indsats med borgeren i centrum. Formålet med metoden er at, *“forbedre den faglige og lovgivningsmæssige kvalitet i sagsbehandlingen - med udgangspunkt i den enkelte borger”* (Socialstyrelsen 2013:4). VUM skal forstås som en metode der skal bidrage til at *“skabe en stringent ramme for de faglige og administrative aktiviteter i sagsbehandlingsforløbet”* (Ibid.:4). VUM er bygget op omkring et systematisk sagsbehandlingsforløb, som er delt op i 6 faser, som består af 1) sagsåbning, 2) sagsoplysning, 3) sagsvurdering, 4) afgørelse, 5) bestilling af social indsats og 6) sagsopfølgning (Ibid.: 4).

VUM er udviklet efter en omfattende udvalgs- og afprøvningsproces i samarbejde med praksis/deltagende kommuner fra perioden 2009-2011 med 9 pilotkommuner, 12 netværksskommuner og eksperter ift. lovgivning og forskning, til at sikre aktuel viden på området (Ibid.:5).

Umiddelbart forefindes der kun data og viden om anvendelse af VUM i forbindelse med de 9 pilotkommuner og 12 netværksskommuner. Det kan ikke udelukkes at der er flere kommuner, der anvender VUM. De kommuner der anvender VUM, beskrives der i evalueringen af heraf, at VUM anvendes og er implementeret i varierende grad (BDO & CEDI 2015:5). Vi vælger at anvende Voksenudredningsmetoden som eksemplarisk genstandsfelt i dette speciale, bl.a. fordi metoden er en anbefalet metode af socialstyrelsen, som er baggrund for styring og deling af viden i det sociale arbejde. Socialstyrelsen er en del af Social- og Indenrigsministeriet og er på den måde en forbindelse mellem det politiske niveau og udførelsen af det sociale arbejde i den offentlige sektor (Socialstyrelsen 2019). Desuden er socialstyrelsen en anerkendt videnskilde inden for socialt arbejde, der er med til at udforme det sociale arbejdes praksis, hvortil vi anser dette som en relevant kilde. VUM har desuden fokus på mange af de samme områder og temaer, som specialet også centrere sig om. VUM er en anbefalet metode, udarbejdet på baggrund af et politisk mål og viden fra

praksis. Det betyder at VUM kan vælges til eller fra i det sociale arbejde på det kommunale niveau, som kan give den effekt, at VUM anvendes i varierende grad. Det betyder at VUM ligeledes giver plads til et større råderum for socialarbejderen og muligheden for et større skøn, hvoraf helhedssynet kan formes ud over de angivne kategorier i metoden. Referencerne til den primære empiri, der er anvendt i dette speciale fremgår af referencelisten i et afsnit for sig selv, som består af metodehåndbogen til Voksenudredningsmetoden og bilag til VUM.

Specialets sekundære empiri

Vores sekundære empiri består af eksisterende forskningsbaseret viden, hvor vi vurderer at forskningens pointer og/eller argumenter kan understøtte vores primære empiri i besvarelse af vores problemformulering. Den sekundære empiri består af faglitteratur og tidsskriftsartikler, der forholder sig til det sociale arbejde, helhedssyn, metoder, menneskesyn, viden og evidens, som kan findes under et afsnit for sig selv i referencelisten.

Analysestrategi

Vi har i vores speciale valgt at lave en 2-delt analyse, hvorfor vores analysestrategiafsnit ligeledes vil være 2-delt. Vi vil under hver analysedel forholde os til, hvordan videnskabsteori, teori og empiri vil blive anvendt til besvarelse af underproblemstillingerne. Måden vi har grebet analysen an på, er at vi har foretaget et bredt foranalyse-arbejde for at systematisere vores analyse. Dette forarbejde vil vi ikke fremvise i specialet, da det har handlet om at strukturere og systematisere et bredt felt af begreber og teoretiske tilgange ift. udredningsmetoden. Forarbejdet i analysen har taget sit udgangspunkt i et analyseskema. Analyseskemaet er udformet og inspireret fra fagbogen "Forskning om og med mennesker" (Launsø, Rieper & Olsen 2017:176). Med dette analyseskema er vi både i stand til at sikre inddragelse af de enkelte teorier og empiri samt giver det muligheden for at sammenholde dem til hinanden. Efter skemaet er udfyldt er det derefter muligt for os at se større mønstre og sammenhænge til at skrive analysen ud fra. Analyseskemaet er som følgende:

Citat (hvad og hvor)	
Socialkonstruktivistisk begreb	
Styringsparadigme	
Styringsrationale	
Relevante kontekster	
Relaterede begreber (teori og ikke teori, empiri)	
Vidensformer	
Syn/helhedssyn	
Magt	

(For at se eksempel på udfyldt skema, se bilag 3)

‘Citat’ er hvor vi skriver enten direkte citat fra tekst eller referere til et udsnit i teksterne, som de øvrige kolonner forholder sig til. Kolonnen til venstre under ‘citat’ er begreber vi har udvalgt ud fra vores teoretiske og empiriske grundlag. Udarbejdelsen af analyseskema til VUM tager udgangspunkt i metodebeskrivelsen (Socialstyrelsen 2013). Analyseskemaerne tager sit afsæt i de citater vi udvælger, som vi vurdere kan besvare vores problemformulering. I denne arbejdsproces har vi identificerede nogle overordnede temaer, vi bemærker, centrerer sig om udredningsmetoden, der afspejler nogle generelle tendenser i forhold til, hvordan udredningsmetoden rammesætter det sociale arbejde. Disse temaer ser vi også som centrale til udviklingen af refleksionsmodellen. Temaerne vi er kommet frem til er følgende: 1) Relevant/vigtig viden, 2) marginaliseret viden, 3) kategorisering/målgruppe, 4) skøn, 5) helhedssyn, 6) formål, 7) menneskesyn & 8) lovgivning.

Analysedel 1: Dekonstruktion

Vi vil bruge en socialkonstruktivistisk tilgang til at dekonstruere udredningsmetoden, hvortil vi vil inddrage den primære empiri (udredningsmetoden VUM med tilhørende metodebeskrivelser). Analysedel 1 består af 2 underproblemstillinger, hvorfor vi har opdelt denne i henholdsvis *analysedel 1.1* og *analysedel 1.2*.

Analysedel 1.1

Til analysedel 1.1 vil vi besvare spørgsmålet: “*Hvordan afspejler Voksenudredningsmetoden en rammesætning af viden i det sociale arbejde?*”

Med socialkonstruktivismen er vi i stand til at dekonstruere udredningsmetoden - simpelthen pille dem fra hinanden for at vise hvilken viden og divergerende/herskende positioner, der er i udredningsmetoden. Det er særligt kategoriseringerne og beskrivelserne i og til udredningsmetoden vi vil rive fra hinanden ved at fokusere på sproget, formuleringerne samt sammenhængen. Ved at dekonstruerer udredningsmetoden kan vi altså vise, hvordan viden fordrer et bestemt syn på de sociale problemer og det helhedssyn der anlægges. Desuden vil vi være i stand til at gå bag om 'selvfølgelighederne' og vise, hvad der antages for at være relevant viden og dermed også, hvilken viden der marginaliseres. Hertil suppleres analysen med den sekundære empiri og vores begrebsafklaringer.

Analysedel 1.2

Til analysedel 1.2 vil vi besvare spørgsmålet: *“Hvordan kan Voksenudredningsmetoden fordrer et bestemt syn på det sociale problem, og hvilken betydning får det for det helhedssyn der anlægges?”*

Til besvarelse af underproblemstillingens første led, vil vi først undersøge, hvilket menneskesyn, der er indlejret i VUM, for dernæst at vise, hvad dette syn har betydning for det sociale problem.

Til besvarelse af anden led i denne problemstilling inddraget vi helhedssynet. Der kan på den ene side argumenteres for, at vi anvender helhedssynet som en teori, hvor vi forholder udredningsmetoden til helhedssynet som et ideal. På den anden side er helhedssynet netop et ideal, som opstår i praksis, hvortil vi kunne anvende det som en empiri, da helhedssynet netop ikke er opsat i, hvad man klassisk forstår som en teori. For at besvare denne analysedel anvender vi den sekundære empiri, da det er med til at nuancere socialt arbejde i dybden, da det både direkte og indirekte forholder sig til socialt arbejdes formål og idealer.

Til analysedel 1.2 vil vi supplere analysen med dele fra analysedel 1.1 samt den sekundære empiri og vores begrebsafklaringer.

Analysedel 2: Rekonstruktion

Analysedel 2 består af to dele, henholdsvis analysedel 2.1 og analysedel 2.2. Analysedel 2 bygger videre på fund i analysedel 1's dekonstruktion af Voksenudredningsmetoden, hvortil vi anvender kritisk realisme til at rekonstruerer det vi kalder for reflektionsmodellen. Analysedel 1 indskærper fokus, hvor vi bliver klogere på hvorledes viden fremstår i

udredningsmetoden og former helhedssynet inden for en bestemt ramme, hvor vi i analysedel 2 søger at udvide denne ramme og gøre det muligt at inddrage viden bredt, nuanceret og i kontekst ift. den givne sociale problemstilling.

Kritisk realisme anvendes både i analysedel 2.1 og 2.2. I 2.1 ligger den til grund for den forståelse, analyse og refleksioner vi sammenholder for at forene det med det intersektionelle perspektiv på et teoretisk plan. I 2.2 anvendes den som en grundsten til at udforme refleksionsmodellen konkret. Derfor vil vi her først introducere vores anvendelse af kritisk realisme helt overordnet inden vi herefter beskriver analysestrategien for analysedel 2.1 og 2.2.

Kritisk realisme

Måden vi vil anvende kritisk realisme til udformningen af refleksionsmodellen er ved, at anvende dens forståelse af dens stratificerede ontologi i forhold til, at virkeligheden er kompleks og dyb. Det er særlig kritisk realismes forståelse af generative mekanismer, kausalitet, mulighedsbetingelser og årsags-virknings-sammenhæng, der vil blive bragt i spil i denne analysedel. Derudover vil måden kritisk realisme forstår konteksten på blive anvendt til udformningen af refleksionsmodellen, da konteksten har betydning for om og hvordan generative mekanismer, generes for det enkelte individ. Et kritisk realistisk perspektiv kan altså vise, hvorledes det sociale problem er opstået i et komplekst samspil af faktorer og i en individuel konkret kontekst.

Analysedel 2.1

I analysedel 2.1 vil vi besvare: *“Hvilke elementer i intersektionalitet er essentielle og overførbare til udformning af en helhedsorienteret refleksionsmodel?”*

Med udgangspunkt i litteraturen om intersektionalitet, vil vi analysere os frem til en generel forståelse af intersektionalitet. Vi vil gøre dette løbende i analysen og samtidig forholde det til fund fra analysedel 1. Herefter forholder vi os til kategoriernes samspil og relation til hinanden i intersektionalitet og sammenholder dette med helhedssyn, da vi opfatter intersektionalitet som en måde i sig selv, at arbejde med et helhedssyn. Til sidst kombineres intersektionalitet med kritisk realisme. Denne analysedels formål er dermed at forene fund

fra analysedel 1, helhedssyn, kritisk realisme og intersektionalitet til en form for teoretisk base, som sammen skal skabe vores refleksionsmodel.

Til ovenstående vil vi anvende forskelligt litteratur om intersektionalitet, supplere med faglitteratur om helhedssynet, samt anvende den sekundære empiri.

Analysedel 2.2

I analysedel 2.2 vil vi besvare: *“Hvordan kan refleksionsmodellen udformes konkret som en del af det sociale arbejdes praksis?”*

Denne analysedel starter med at forholde sig til det sociale arbejdes kontekst, særligt med udgangspunkt i Karen Healys bog “Socialt arbejde i teori og kontekst” (2009) og bogen “Handlingsmæssigt råderum i socialt arbejde” (2009) af Kerstin Svensson m.fl., da vi anser at der altid vil være nogle betingelser til stede i det sociale arbejdes praksis, som vi må være bevidste om i udformningen af refleksionsmodellen. Til udformningen af refleksionsmodellen vil særligt intersektionalitet og kritisk realisme være central. Kritisk realisme anvendes særligt ift. dens årsags-virknings forståelse, med fokus på de generative mekanismer, som en grundsten til udformningen af refleksionsmodellen.

Analysedel 1: Dekonstruktion af Voksenudredningsmetoden

Til besvarelsen af de to underproblemstillinger i analysedel 1, vil vi inddrage de overordnede temaer vi identificerede ved hjælp af forarbejdet med analyseskemaerne, som er følgende: 1) Relevant/vigtig viden, 2) marginaliseret viden, 3) kategorisering/målgruppe, 4) skøn, 5) helhedssyn, 6) formål, 7) menneskesyn & 8) lovgivning. Alle 8 temaer vil blive inddraget til besvarelse af analysedel 1. Temaerne vil ikke fremgå i en kronologisk rækkefølge, men skal forstås i et dynamisk samspil med hinanden, hvor temaerne i flere tilfælde kan overlappe og krydse hinanden. Hvert analysedel afrundes med en *delkonklusion*, der har til formål at svare på analysedelens underproblemstilling.

Analysedel 1.1

Hvordan afspejler Voksenudredningsmetoden en rammesætning af viden i det sociale arbejde?

Formålet med udredningsmetoden

‘Formål’ er et af de temaer vi anser som relevante, da rammesætningen af viden i det sociale arbejde ligeledes afspejler, hvad formålet med VUM er. Vi mener, at allerede ved formålene rammesættes viden i en vis grad, der får betydning dels for det fokus sagsbehandleren skal anlægge ved udredningen af borgeren, men dels også det formål udredningsmetoden har i sig selv. Det fremgår af VUM, at metoden *“har til formål at forbedre den faglige og lovgivningsmæssige kvalitet i sagsbehandling - med udgangspunkt i den enkelte borger”* (Socialstyrelsen 2013:4). Udover at metoden skal forbedre den faglige og lovgivningsmæssige kvalitet, skal den ligeledes *“(...) skabe grundlag for en sammenhængende og helhedsorienteret indsats med borgeren i centrum”* (Ibid.). Ydermere skal udredningen *“give sagsbehandleren en struktureret viden om borgerens problemer, ressourcer og ønsker og dermed skabe et grundlag for at træffe afgørelse. På baggrund heraf kan myndigheden iværksætte hjælpen og følge op på indsats og resultater”* (Ibid.:4). Ovenstående citater viser, at VUM i sig selv har til formål at forbedre kvaliteten både fagligt og lovgivningsmæssigt samt skabe en *“sammenhængende og helhedsorienteret indsats”*, og skal give en *“struktureret viden om borgerens problemer, ressourcer og ønsker”*, og

udredningen dermed skal give myndigheden mulighed for at *“iværksætte hjælpen og følge op på indsats og resultater”*. Formålet rammesætter, hvad der skal være fokus i selve udredningen, og er dermed også med til at rammesætte, hvad der bliver relevant viden. I VUM fremgår det desuden at:

“Oplysningerne i udredningen skal således være relevante for den givne ansøgning og skal omfatte de informationer, der er nødvendige for at opnå formålet med udredningen.” (Socialstyrelsen 2013:18).

Citatet bekræfter, at der allerede ved formålet ‘sorteres’ i, hvad der er *“relevant for den givne ansøgning”*, og hvilke informationer ansøgningen skal omfatte for at opnå *“formålet med udredningen”*. Formålet med udredningen er altså, at vurdere hvorvidt der er behov for at iværksætte en indsats. Hvad der vurderes for relevant i den givne ansøgning, må derfor afhænge af et fokus på mulige indsatser.

Det vi finder interessant ved ovenstående citater om formålet ift. udredningsmetoden er **sproget**. Ud fra en socialkonstruktivistisk tilgang er sproget en forudsætning for forståelse, og tillægger verden en betydning (Pedersen 2012.:203). Det der er fremtrædende i ovenstående citater er *“relevante oplysninger”* og *“borgerens problemer og ressourcer”*. Formålet i VUM er at indsamle, hvad der kendetegnes som *“relevante oplysninger”* og det afspejler, hvad der kommer i fokus, når det drejer sig om at afdække *“borgerens problemer og ressourcer”* ift. om der skal iværksættes en indsats. Det særligt interessante bliver her, hvordan borgerens problemer og ressourcer skal forstås. VUM udfolder egentligt ikke ret konkret, hvad der forstås nøjagtigt ved relevante oplysninger. Vi vil ud fra en socialkonstruktivistisk tilgang forsøge at konkretisere, hvordan disse relevante oplysninger skal forstås, og hvordan det er med til at rammesætte viden i det sociale arbejde. For at kunne gøre dette, bliver vi nødt til at forstå hvordan udredningsmetoden kategorisere dens målgruppe, dels ud fra lovgivningen men også i selve udredningsmetoden.

Kategorisering af målgruppen samt lovgivning

Kategorisering er et af kernebegreberne i socialkonstruktivismen, da kategoriseringer er med til at give forståelse for verden (Pedersen 2012:201). Kategoriseringer bliver dermed også uundgåeligt i udredningsmetoden, især fordi lovgivningen ligeledes opsætter nogle

kriterier ift. kategorisering af målgruppen. Målgruppen voksen- og handicap hører til under serviceloven, hvorfor de kategoriserede målgrupper udspringer herfra, og er blevet en inkorporeret del af VUM. Det fremgår af formålsparagraffen i serviceloven, at lovens formål er, at rådgive, støtte, forebygge samt tilgodese behov, *“der følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.”* (Serviceloven § 1). Det er således borgere med nedsat fysisk eller psykiske funktionsevne eller særlige sociale problemer, der danner målgruppen til VUM. Voksenudredningsmetoden er bygget op omkring 11 temaer, hvor *“temaerne [er] inddelt i 3 kategorier, hhv. temaer relateret til kroppens fysiske og psykiske funktionsnedsættelse samt eventuelle sociale problemer.”* (Socialstyrelsen 2013:19-20). Ud fra citatet kan vi se, at lovgivningens kategorisering af målgruppen er inkorporeret i VUM.

Kategoriseringerne i lovgivningen, tolker vi ud fra Berger & Luckmanns teori som en samfundsmæssig virkelighed. Vi kan argumentere for at en samfundsmæssig reproduktion har fundet sted. Nøgleantagelserne er som sagt eksternalisering, objektivisering og internalisering (Rosborg 2014:423-424). Kategoriseringen i lovgivningen er konstrueret af mennesker, hvor der har fundet en forhandling sted i forhold til, hvad kategoriseringer konkret skal indeholde (eksternalisering). Kategoriseringerne i lovgivningen bliver en ‘normal’ måde at tænke og handle på ift. de forskellige felter i socialt arbejde. Kategoriseringerne i lovgivningen bliver institutionaliseret i praksis, hvilket VUM afspejler, da den overordnet tager udgangspunkt i samme kategorisering for at kunne vurdere om borgeren er en del af målgruppen. Eksempelvis udtaler en leder i forbindelse med VUM, at:

“Det er godt, at få angivet borgerens målgruppe, da det giver os vigtig viden om den samlede gruppe af borgere vi skal hjælpe.” (Socialstyrelsen 2013:53).

Ud fra citatet kan vi argumentere for, at der er fundet en reificering sted. Når VUM tager sit udspring i det overordnede kategoriseringer fra lovgivningen, sættes der ikke længere spørgsmålstegn ved kategoriernes tilblivelsessammenhæng. Dette betyder, at kategoriseringerne i lovgivningen, som er en inkorporeret del af udredningsmetoden, ikke længere ses som sociale eller normative fænomener, der er blevet konstrueret gennem forhandlinger (Posborg 2014:196-197). Vi tolker dermed, at når det er godt at målgruppen

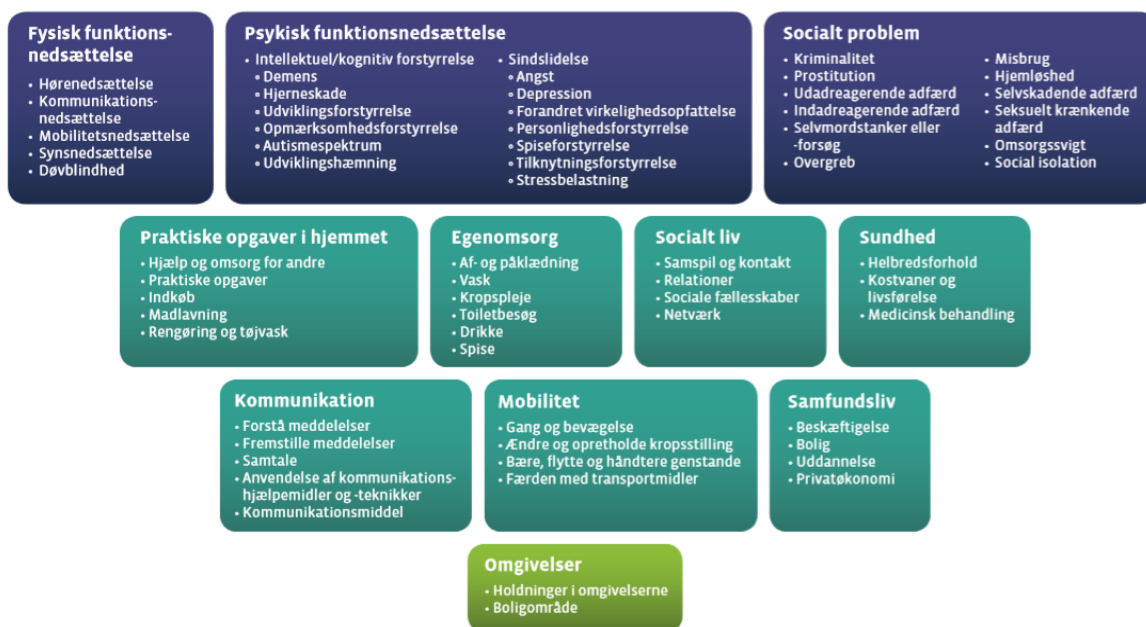
er angivet bliver det styrende for, hvordan socialarbejderen handler ift. at vurdere, hvilken *“gruppe af borgere vi skal hjælpe”*, hvorfor det er blevet objektiv virkelighed.

Vi kan ligeledes argumentere for, at der er sket en internalisering. Da udredningsmetoden er blevet institutionaliseret, har det betydning for socialarbejderen personlige anskuelser, meninger og bevidsthed ift. at vurdere hvilken gruppe borgere, der har behov for hjælp (ibid.).

Lovgivningen i sig selv giver ikke nogen systematik ift. den konkrete udredning, hvorfor VUM bygger videre på dens egne kategoriseringer, der ligger ud over lovgivningen. Det er vores tese, at de kategoriseringer, der ligger indlejret i udredningsmetoden rammesætter viden i det felt hvori de udspiller sig, hvorfor vi vil af- eller bekræfte vores tese ved gå i dybden i Voksenudredningsmetodens kategorisering, for at kunne vise den viden, der rammesættes og dermed også reflektere over, hvilken viden der marginaliseres.

Kategorisering i Voksenudredningsmetoden

Voksenudredningsmetoden bygger som sagt på 11 temaer, hvor temaerne tilsammen skal afdække forskellige aspekter i borgeren liv og situation. Der står følgende beskrevet, at: *“Temaerne skal bidrage til at afdække alle relevante aspekter af ofte sammensatte og komplekse problemstillinger, som målgruppen oplever.”* (Socialstyrelsen 2013:19). De 11 temaer er udformet i følgende figur:

(ibid.:21).

Temaerne er delt op i 3 kategorier, hvor første kategori er krop/socialt problem, som består af de 3 øverste mørke blå kasser. Anden kategori er aktivitet/deltagelse som består af de 7 kasser i midten af figuren. Tredje kategori er omgivelser, og består af den nederste grønne kasse (Socialstyrelsen 2013:20-21). Det vi finder interessant ved ovenstående figur er blandt andet den visuelle opbygning. De 3 øverste temaer får visuelt lov til at fylde mere, hvor dernæst det er de 7 temaer, der vedrører borgernes aktivitet og deltagelse, og det sidste tema omgivelser fylder væsentligt mindre. De 3 første tema fysisk og psykisk funktionsnedsættelse og socialt problem er de kategoriseringer, der danner målgruppen i serviceloven. Der står beskrevet, at *“under disse tre temaer skal sagsbehandleren beskrive det objektive forhold, som vedrører borgerens funktionsnedsættelse og/eller sociale problem. (...) Det er således kun de rent faktuelle forhold omkring borgerens funktionsnedsættelse og/eller sociale problem, som dokumenteres her”* (Ibid.:20). Det vi finder interessant ved dette citat er kravet om dokumentation ift. *“faktuelle forhold”*. Dokumentationskravet er en af konsekvenserne fra New Public Management paradigmet, hvor den offentlige sektor skal kunne dokumentere deres performance, så indsatsens resultat kan måles og vejes for at sikre en effekt (cost-effectiveness) (Andersen m.fl. 2017:41-72). I VUM fremgår det, at:

“En ensartet karakteristik og dermed registrering af målgrupper betyder således, at der er muligt at kortlægge og analysere de forskellige målgrupper og følge forskellige indsatsers virkning på målgrupperne over tid.” (Socialstyrelsen 2013:56).

Citatet viser, hvordan en ensartet registrering og karakteristik muliggør at måle effekten af indsatsen. Som det fremgår under formålet med VUM, skal udredningen skabe et solidt grundlag for at kunne træffe en afgørelse, hvor myndigheden heraf kan *“iværksætte hjælpen og følge op på indsats og resultater”* (Ibid.:4). En del af formålet er således, at kunne måle og veje indsatsens resultater. Simon Skovgaard Møller og Maria Appel Nissen, skriver i deres artikel *“Når virkeligheden ikke altid er evident”* (2006), at der har været en politisk-administrativ efterspørgsel på sikker viden om socialt arbejdes kvalitet og effekter. Den efterspørgsel der har været på sikker viden (evident) er en diskurs, som *“skaber forbindelse*

mellem sikker viden og det gode sociale arbejde" (Ibid.:5). De fremhæver at måden evidens opnås på er blandt andet gennem randomiserede kontrollerede effektstudier, hvor outcome er lige med effekten. Denne position hænger tæt sammen med en klassisk positivistisk forståelse, hvor hændelser i menneskers udviklingsforløb forklares ud fra generelle (lineære) årsags-virkningsforhold (Ibid.:6-7). De skriver, at idealet om randomiserede kontrollerede effektstudier udspringer fra *"en præcis afgrænsningen af målgruppen, der sikre homogenitet, og krav om kontrollerbar indsats - alt med det formål at producere sikker viden"* (Ibid.:7). De første tre temaer er prædefineret, hvorfor målgruppen i VUM tegner sig et forsøg på at lave en homogen målgruppe, hvor effekten kan måles og vejes. Vores refleksion i denne forbindelse er, om en homogen målgruppe kan indfange eller modsvare de sociale problemers kompleksitet, og om effekten af indsatsen dermed kommer til at afspejle et lineært årsags-virkningsforhold. Vi vil mene, at hvis man vil forsøge at indfange de sociale problemers kompleksitet ud fra prædefinerede (homogen) målgruppe, vil noget af konteksten gå tabt.

Set ud fra et socialkonstruktivistisk perspektiv, kan dokumentationskravet bindes sammen med begrebet **legitimitet** (Pedersen 2012:196). Den institution som udredningsmetoden udspiller sig i skal kunne legitimere, at den indsats der iværksættes er troværdig og meningsfuld. Hvis ikke institutionen kan dokumentere, at borgeren eksempelvis tilhører målgruppen qua de lovgivningsmæssige krav, kan de ikke legitimere deres afgørelse. Vi sætter spørgsmålstejn ved borgerens inddragelse i denne del af udredningen. Hvis der ikke foreligger *"faktuelle forhold"* betyder det så at borgeren ikke legitimt tilhører målgruppen? Vi undrer os over, om borgerens ord eller egne beskrivelser ift. sin funktionsnedsættelse og/eller socialt problem vil være faktisk 'nok'. Det der får en afgørende betydning i udredningen bliver derfor, hvordan temaerne er kategoriseret og defineret. Hvis vi eksempelvis hiver tema 3 frem om socialt problem, er der allerede indlejret en forforståelse af, hvad et socialt problem er. Definitionen af et socialt problem er følgende: *"Tilstand, som er kendetegnet ved, at en person er, eller er i fare for at blive, marginaliseret"* (Socialstyrelsen 2013:22). Ud fra en socialkonstruktivistisk tilgang er **forforståelsen** afgørende for, hvordan vi forstår og ser verden (Pedersen 2012:190). Hvordan et socialt problem skal forstås i denne sammenhæng, er på baggrund af den herskende diskurs der dominere, og dermed er der en 'sandhedsforståelse' af, hvad der kendetegnes som et

socialt problem. For eksempel har prostitution eller social isolation ikke altid været anset som et socialt problem. Definitionen lægger op til, at ligeså snart der er fare for at blive *“marginaliseret”*, er der tale om et socialt problem. Vi ser en dobbelthed i de første 3 temaer, fordi den skal ligge op til *“de objektive forhold”* og *“de rent faktuelle forhold”*, men ud fra selve udredningsmetoden er der gjort plads til borgerens egne oplysninger. Men hvor relevant bliver borgerens egne oplysninger, hvis det skal være faktuelle forhold?

Angående de 7 temaer om borgerens aktivitet og deltagelse står der skrevet, at *“gennem disse temaer afdækker sagsbehandleren, hvordan de afledte konsekvenser af borgerens funktionsnedsættelse og/eller sociale problem påvirker borgerens mulighed for udfoldelse”* (Socialstyrelsen 2013:20). Det der bliver interessant i denne sammenhæng er, hvorfor disse 7 temaer visuelt ikke fylder det samme som de første 3 temaer. Da vi er farvet af et intersektionelt perspektiv har vi undret os over, hvorfor temaerne skal deles så stringent op? Kunne man forestille sig, at de 7 temaerne i samspil med hinanden kunne udgøre nok udfordringer til at kategorisere det som et socialt problem? Og dermed være et socialt problem, der lægger udover udredningsmetodens prædefinitionsforståelse.

Omgivelser er det sidste tema, og visuelt er den kasse der fylder mindst. I definitionen af dette tema står skrevet: *“Kontekstuel faktor, der omfatter de fysiske, sociale og holdningsmæssige omgivelser, som en person bor og lever i.”* (Socialstyrelsen 2013:24). I kommentaren til definitionen, står der skrevet: *“Omgivelsesfaktorer omfatter hele den omgivende verden, som danner rammen for en persons tilværelse og som kan påvirke personens funktionsevne”* (Socialstyrelsen 2013:24). Der er 2 aspekter i dette tema, dels de omgivelser der er på det personlige niveau og dels omgivelser på det samfundsmæssige niveau. Taget i betragtning af, at det sidste tema kan rumme mange forskellige aspekter, er det interessant at den ikke er lige så uddybende som de 7 ovenstående temaer. Der er kun givet 2 undertemaer *“holdninger i omgivelserne”* og *“boligområde”* (Ibid.). Som vi tolker det, lægger VUM dermed op til et tema, der ikke skal fylde i udredningen i samme omfang som ovenstående temaer, hvilket er interessant, hvis det skal omfatte *“hele den omgivende verden”*. Temaet lægger for eksempel ikke op til at sagsbehandleren reflekterer over konjunkturudsving eller dominerende magtstrukturer.

Alle 11 temaer i VUM bygger på hver deres definition. Når temaerne på forhånd er defineret er det med til at rammesætte viden, og det kan have den konsekvens, at socialarbejderen ureflekteret benytter de definitioner, der allerede er bestemt. I VUM står der skrevet: *“Udredningsskemaet er ikke udformet som et dialogredskab, men kan anvendes som en inspiration eller tjekliste for udredningen og dialogen med borgeren”* (Socialstyrelsen 2013:21). Når temaerne allerede er prædefineret og metoden lægger op til at benyttes som en tjekliste, er der risiko for, at udredningsmetoden bliver brugt ureflekteret, og der dermed kan gå noget viden tabt. Eksempelvis under temaet *“egenomsorg”*, står skrevet følgende undertemaer: *“af- og påklædning, vask, kropspleje, toiletbesøg, drikke, spise”* (Ibid.). I forbindelse med dette tema kunne man med rette spørge, hvad med psykisk egenomsorg? Eller hvad med livskvalitet? Temaerne og undertemaerne er dermed med til at målrette de spørgsmål sagsbehandleren skal finde svar på, for at kunne foretage en tilstrækkelig udredning af borgerens situation.

Kategoriernes samspil i Voksenudredningsmetoden

Når sagsbehandleren skal foretage udredningen, skal borgerens funktionsniveau vurderes på en skala fra 0-4. Skalaerne skal forstås således:

“0 = intet problem (ingen, fraværende, ubetydeligt)

1 = let problem (en smule, lidt)

2 = moderat problem (middel, noget)

3 = svært problem (omfattende, meget)

4 = fuldstændig problem (total, kan ikke). ” (Socialstyrelsen 2013:29).

Set ud fra et socialkonstruktivistisk perspektiv bliver vurderingen af temaerne på en skala fra 0-4 interessant. Socialkonstruktivisme bygger som sagt på en antagelse om, at viden og måden at forstå kategoriseringer er noget, der er konstrueret mennesker imellem, hvor den viden vi har om virkeligheden er konstrueret gennem interaktion med andre. Denne interaktion kan ske enten direkte eller gennem opfattelser, der er institutionaliseret som normer og diskurser (Pedersen 2012:188-204). Når temaerne skal vurderes fra en skala fra 0-4, er der en normalitetsforståelse af, hvad et menneske som minimum skal kunne. Hvis vi igen hiver fat i eksemplet med egenomsorg, er undertemaerne beskrevet som *“af- og*

påklædning, vask, kropspleje, toiletbesøg, drikke og spise” (Socialstyrelsen 2013:21). Hvis borgeren ikke formår eksempelvis at gå på *toiletbesøg* eller *påklæde sig* uden hjælp, kan den samlede vurdering af egenomsorg aldrig blive 0. Den vurdering der ligger i skalaen er ud fra sagsbehandleren skøn, men dette skøn bliver præget af en normalitetsforståelse af, hvad mennesket skal kunne gøre selv. Vurderingen af skalaen tolker vi som en form for forhandling. Socialkonstruktivismens antagelse er, at forhandlingerne finder sted både på mikro- og makroniveau (Pedersen 2012:204). Vi ser, at der sker en forhandling mellem sagsbehandleren og borgeren, fordi de i samarbejde med hinanden skal vurdere borgerens funktionsniveau (mikroniveau). Men sagsbehandlerens forståelse af temaerne kan være noget andet en borgerens, fordi sagsbehandlerens forståelse af kategorierne afspejler nogle struktur på makroniveau eksempelvis gennem skolebøger eller diskurser inden for feltet socialt arbejde, som borgeren ikke har samme viden om, og dermed bliver forforståelsen anderledes end borgerens. Så de beslutninger og handlinger sagsbehandleren træffer i forbindelse med afgørelsen er afspejlet eller er en konsekvens af kategoriseringerne (Ibid.).

Vi har i ovenstående analyse vist, hvordan de 11 temaer visuelt ser ud i udredningsmetoden. Vi har i den forbindelse sat spørgsmålstegn ved, hvordan disse kategoriseringer skal forstås i forhold til hinanden. Vi mener, at ved at krydse kategoriseringerne og forsøge at forstå deres samspil i stedet for isoleret, vil det give et mere nuanceret billede af borgerens samlede situation og muligvis give adgang til viden, der ligger ud over prædefinitionerne. I redskaberne til VUM (Socialstyrelsen 2013 Bilag D) fremgår det, hvordan de 11 temaer isoleret bliver kigget på. Eksempelvis ser temaet “Egenomsorg” ud som følgende:

Egenomsorg Eksempelvis: Af- og påklædning, vask, kropspleje, toiletbesøg, drikke og spise		
Oplysninger fra borgeren (Ressourcer, udfordringer, ønsker og prioriteringer)		
Oplysninger fra andre (Fx læge, pårørende, tilbud)		
Sagsbehandlers bemærkninger (Observationer, analyse)		
Funktionsniveau	0 1 2 3 4 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Behandlede temaer:

Socialstyrelsen 2013 Bilag D:8).

Figuren viser, at sagsbehandleren skal inddrage oplysninger fra borgeren, andre aktører og egne bemærkninger. Under funktionsniveau skal sagsbehandleren ud fra alle oplysninger vurdere funktionsniveauet fra en skala fra 0-4. Kunne man forestille sig, at funktionsniveauet vil se anderledes ud, hvis man krydser det med en anden kategori/tema? Vi kan her eksempelvis hive fat i teamet "socialt liv", hvor der i undertemaerne står skrevet "*samspil og kontakt, relationer, sociale fællesskaber, netværk*" (Ibid.:21). Hvis man krydsede undertemaerne, sociale fællesskaber og netværk, kunne man så forestille sig, at funktionsniveauet under det andet tema egenomsorg vil se anderledes ud? Måske funktionsniveauet vil være forbedret eller forværret, det vil formentligt afhænge af det sociale fællesskab eller netværk, borgeren er omgivet af, altså afhænge af konteksten. Skalaerne i funktionsniveauet under hvert tema skal "*(..) skabe en ensartet standard for vurdering af borgerens funktionsnedsættelse (..)*" (Socialstyrelsen 2013:28), som derefter skal danne baggrund for en samlet vurdering af borgerens funktionsnedsættelse, hvor den samlede "*funktionsvurderingen angives ud fra en enkel standardkategorisering med fem niveauer.*" (Socialstyrelsen 2013:31).

Samlet vurdering
Ud fra ovenstående udredning angives en samlet vurdering af borgerens behov: Skala ☐ A = Intet problem (ingen, fraværende, ubetydeligt) ☐ B = Let problem (en smule, lidt) ☐ C = Moderat problem (middel, noget) ☐ D = Svært problem (omfattende, meget) ☐ E = Fuldstændigt problem (totalt, kan ikke)

(Socialstyrelsen 2013 Bilag D:12)

VUM understreger i denne forbindelse, at den samlede vurdering ikke skal forstås som et gennemsnit af funktionsniveauet af temaerne, men som en samlet faglig vurdering. Måden vi tolker dette på er, at kategoriseringerne/temaerne bliver vurderet fra en skala på 0-4 enkeltvis, for derefter at munde ud i en samlet vurdering, der gives på en skala fra 0-5. Men hvor er samspillet henne i mellem kategoriseringerne? Vi mener, at kategoriernes relation til

hinanden og dens betydning tages for givet, når der udredes efter et stringent kategoriserede udredningsredskab, og der dermed er viden der bliver marginaliseret.

Delkonklusion til analysedel 1.1

Formålene med udredningsmetoden er med til at rammesætte viden i det sociale arbejde, da de sætter et bestemt fokus i sagsbehandlingen. VUM skal give sagsbehandleren struktureret viden om borgerens problemer, ressourcer og ønsker for at, der kan træffes en afgørelse. Den strukturerede viden tager sit afsæt i 11 prædefinerede temaer, hvor hvert tema bygger på undertemaer, der skal hjælpe sagsbehandlerne med målrettede spørgsmål i udredningen. Disse prædefinitioner er en måde at gøre resultaterne af udredningen og indsatsen til objektiv og målbar viden. Når VUM fordrer socialarbejderen til at bruge temaerne som en tjekliste, til at målrette spørgsmålene i udredningen er der andre aspekter, der kan gå tabt, som ligger ud over prædefinitionerne - fx ved at se på kategoriseringernes relation til hinanden. Når VUM understøtter en kontrollerbar indsats, der foretages ud fra prædefinerede temaer, er der chance for at prædefinitionerne ikke modsvarer de sociale problemers kompleksitet, hvorfor noget af konteksten kan gå tabt. Ud fra ovenstående analyse konkludere vi derfor, at den viden der bliver marginaliseret eller tages for givet, er dels kategoriseringernes samspil og relation til hinanden og det outcome dette kan give, og dels at udredningsmetoden kan understøtte en kontekstuaafhængig udredning.

Analysedel 1.2

Hvordan kan Voksenudredningsmetoden fordre et bestemt syn på det sociale problem, og hvilken betydning får det for det helhedssyn der anlægges?

Som nævnt i foregående analysedel (1.1), så bygger Voksenudredningsmetoden på 11 prædefinerede temaer. Vi konkluderede i foregående analyse at de 11 temaer er med til at rammesætte viden i det sociale arbejde. Vi mener ligeledes at de 11 temaer også fordrer et bestemt menneskesyn, der får betydning for måden, hvorpå det sociale problem skal forstås.

Menneskesyn i Voksenudredningsmetoden

Som vi har beskrevet under begreber i forhold til specialets kontekst, tager vi udgangspunkt i Maria Appel Nissen, Mia Arp Fallov og Pia Ringø's antologi "Menneskesyn i socialt arbejde. Om udviklingen af det produktive menneske" (2018). Vi tilslutter os samme forståelse, da vi ser VUM ligeledes indeholder idealet om det produktive menneske. Formålet med VUM er, som tidligere nævnt at *"give sagsbehandleren en struktureret viden om borgerens problemer, ressourcer og ønsker og dermed skabe et grundlag for at træffe afgørelse."* (Socialstyrelsen 2013:4). Allerede ved metodens formål afspejles der et menneskesyn om det produktive menneske, i og med at sagsbehandleren skal have viden om *"ressourcer"*. Selvom ressourcer fremstår som væsentligt, fremgår det ligeledes af VUM, at udredningen skal være balanceret i mellem ressourcer, udfordringer, prioriteringer og ønsker (Socialstyrelsen 2013:26). I VUM står der følgende:

"Voksenudredningsmetoden fokusere på at afdække, hvordan borgerens fysiske eller psykiske funktionsnedsættelse og/eller sociale problemer påvirker borgerens mulighed for at deltage aktivt i samfundet, endvidere har udredningen fokus på omgivelsesfaktorerne betydning, så der også sættes fokus på de udefrakommende faktorer, som har indvirkning på måden, hvorpå borgeren kan mestre sin funktionsnedsættelse eller sociale problem." (Socialstyrelsen 2013:19).

Citatet illustrerer et menneskesyn, hvor borgeren i en eller anden grad skal have *"mulighed for at deltage aktivt i samfundet"*. Der er en forståelse af, at mennesket skal være deltagende i samfundet. Det at sagsbehandleren skal fokusere på ressourcer, og om borgerens funktionsnedsættelse og/eller sociale problem påvirker borgerens mulighed for at deltage aktivt, hænger sammen med New Public Governance (NPG) paradigmet. Et centralt element i NPG er demokratisk borgerdeltagelse og et fokus på ressourcemobilisering (Andersen m.fl. 2017:73-90). I NPG er tankesættet at man ved aktiv involvering øger kvaliteten af den service der modtages. Der tegner sig altså en forståelse af, at borgeren *"skal have muligheden"* for at deltage aktivt. Et af formålene med VUM, er at øge borgerinddragelsen. Dette er blandt andet gjort ved, at der i selve udredningsskemaet er en rubrik, hvor der er plads til *"oplysninger fra borgeren"*, som illustreres i nedenstående figur:

Egenomsorg Eksempelvis: Af- og påklædning, vask, kropspejle, toiletbesøg, drikke og spise		
Oplysninger fra borgeren (Ressourcer, udfordringer, ønsker og prioriteringer)		
Oplysninger fra andre (Fx læge, pårørende, tilbud)		
Sagsbehandlers bemærkninger (Observationer, analyse)		
Funktionsniveau	0 1 2 3 4 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Behandlede temaer:

I "oplysninger fra borgeren", skal hvert af de 11 temaer forholdes til borgerens ressourcer, udfordringer, ønsker og prioriteringer. Borgeren skal dermed selv forholde sig til temaerne. Menneskesynet i VUM er derfor stærkt præget af en forståelse af, at borgeren skal være aktiv deltagende. Man kan dermed sige, at der kommer et fokus på at frembringe borgerens deltagelse, men at den deltagelse skal ske på en bestemt måde i og med at udredningen tager afsæt i prædefinitioner. Ud fra et socialkonstruktivistisk perspektiv bliver det interessante i denne sammenhæng, hvem det har haft definitionsmagten (Pedersen 2012:191). Det fremgår i VUM, at de 11 temaerne er udvalgt pga. *"en omfattende kortlægning af nationale og internationale udredningsmetoder."* (Socialstyrelsen 2013 Bilag A:3). Kortlægningen har taget sit udgangspunkt i målgruppespecifikke udredningsmetoder inden for handicap- og voksenområdet, hvor de 11 temaer har taget sin form. Ydermere står der skrevet at temaerne (og undertemaerne) er udvalgt og udviklet *"i tæt dialog med både sagsbehandlere og en række faglige eksperter på området."* (Ibid.:4). Temaerne er afprøvet i praksis for at afdække om temaerne er tilstrækkelig fyldestgørende, for at kunne træffe en afgørelse inden for de forskellige målgrupper. I og med at temaerne er udvalgt og udviklet i dialog med praktikere formoder vi altså, at der har været en forhandling, hvor der har været en form for kamp om, hvordan de 11 temaer skal defineres. Ifølge Nissen, Fallov og Ringø udspilles menneskesyn sig i en kamp, hvori der opstår et spændingsfelt, hvor der;

"(...) på den ene side er en stærk økonomisk forståelse af, hvad det vil sige at være produktiv, og på den anden side bestræbelser på at udvide erkendelsen af og fastholde opmærksomheden på, at ikke alle kan forandre sig effektivt, idet der

er forskelle og ulige forudsætninger for at være menneske i samfundet.”
(Ibid.:206).

Citatet viser, hvorledes at forskellige menneskesyn er i spil og kamp med hinanden i det sociale arbejde. På den ene side er der en *“stærk økonomisk forståelse”* som afspejler en politisk styring gennem et New Public Management paradigme (Andersen m.fl. 2017:41-58), og på den anden side er der en forståelse af, at *“der er forskelle og ulige forudsætninger for at være menneske”*, som afspejler en grundlæggende forståelse af, at det sociale arbejde skal hjælpe og frigøre mennesket fra undertrykkelse (IFSW 2014:1).

Definitions magten bliver interessant ift. de 11 temaer i VUM, da dette magtforhold har betydning for de 'sandheder' der fastholdes (Pedersen 2012:189-190). Dette vil vi ikke kunne finde svar på, da det ikke fremgår nogen steder, hvilke temaer der er blevet udelukket/marginaliseret. Det vi kan konstatere er, at de 11 temaer er en form for institutionaliseret sandhed, hvor borgerens potentiale for forandring bliver central, og dermed er de 11 temaer med til at forme en bestemt måde at se mennesket.

Når vi dykker ned i de 11 temaer, centrerer de første 10 temaer sig omkring borgeren og borgerens funktionsniveau. Det er de temaer vi i analysedel 1.1 viste, hvordan de visuelt men ligeledes i udredningen får lov til at fylde mere end eksempelvis tema 11 omkring omgivelserne.

VUM, som vi tolker det, bygger dermed på et menneskesyn, hvor individet er i fokus, og dermed også underforstået at det sociale problem bliver individualiseret. I ovenstående citat på side 47, står skrevet at der ligeledes skal sættes fokus på *“de udefrakommende faktorer, som har indvirkning på måden, hvorpå borgeren kan mestre sin funktionsnedsættelse eller sociale problem.”* (Socialstyrelsen 2013:19). Citatet viser, at der er en indbygget forståelse af en individualisering af det sociale problem, fordi der er fokus på, hvad der kan indvirke på om *“borgeren kan mestre sin funktionsnedsættelse og/eller sociale problem”*. Det vi ligeledes finder interessant ved dette citat er et *“fokus på de udefrakommende faktorer”*. Det lyder umiddelbart til, at der er noget “udefra” der kan have betydning for borgerens mulighed for at mestre sin funktionsnedsættelse eller sociale problem, men er det egentlig noget VUM understøtter? Tema 11 “omgivelser” er det eneste tema, der lægger op til, at der er noget udefrakommende, der har en betydning. Som

beskrevet i analysedel 1.1, virker dette tema beskedent i forhold til, at det skal være et tema, der skal omfatte *“hele den omgivende verden”*. I beskrivelserne til tema 11, står der følgende: *“Formålet med temaet er at afdække, hvorvidt der er faktorer i borgerens omgivelser, der påvirker borgerens mulighed for at mestre sin funktionsnedsættelse og/eller sociale problem”* (Socialstyrelsen 2013:24). Dette citat mener vi understøtter vores argument ift. at det sociale problem bliver individfokuseret. På trods af, at temaet lægger op til at se på *“den omgivende verden”*, giver temaet kun eksempel på de omgivelser borgeren berører såsom *“holdninger i omgivelser”* og *“boligområde”*. Temaet bevæger sig dermed ikke på et større eller bredere strukturelt niveau, som ligger udenfor borgernes direkte berøringsflade. Selvom der er fokus på de omgivende faktorer handler det om, hvordan omgivelserne kan hindre borgerne i at kunne mestre sin funktionsnedsættelse og/eller sociale problem, ergo er det sociale problem individfokuseret. Desuden undrer vi os over, hvor meget omgivelserne får lov til at fylde i den samlet vurdering. Det fremgår i VUM at: *“Temaet “omgivelser” handler om, hvorledes udefrakommende faktorer påvirker borgeren, og der angives derfor ikke et funktionsniveau.”* (Ibid.:29). Citatet viser, at tema 11 ikke gives en skala fra 0-4 ligesom de 10 øvrige temaer. Selvom det står skrevet, at den samlet vurdering ikke skal forstås som et gennemsnit af funktionsniveauet af temaerne, undrer vi os alligevel over, hvordan tema 11 indgår i den samlet vurdering. Selvom VUM påpeger, at temaet handler om udefrakommende faktorer, syntes vi alligevel at temaet fokusere på, hvad det får af betydning for at borgeren selv kan mestre sin funktionsnedsættelse og/eller sociale problem.

Kampen om det sociale problem

Det fremgår af ovenstående, om menneskesynet i Voksenudredningsmetoden, at der er flere forskellige menneskesyn i spil, som samler sig i en individfokuseret tilgang til det sociale problem. VUM søger at udforme det sociale arbejde, ved både at have et fokus på et ressourcefyldt og aktivt individ, samtidig med at det skal indfange det sociale problems kompleksitet. VUM's egen definition af det sociale problem er som tidligere nævnt, når *“en person er, eller er i fare for at bliver marginaliseret.”* (Socialstyrelsen 2013:22). Mere konkret udfolder VUM, at sociale problemer bl.a. kan omfatte: *“kriminalitet, prostitution, udadreagerende adfærd, seksuelt krænkende adfærd, omsorgssvigt, social isolation, selvskadende adfærd, selvmordstanker og -forsøg, overgreb, misbrug og hjemløshed.”*

(Socialstyrelsen 2013 Bilag A:9). Det er interessant hvorledes VUM definere det sociale problem, som marginalisering og samtidig har et fokus ind på individets evne til at mestre sin egen situation. Vi antager, at dette skal forstås i sammenhæng. Når vi så inddrager vores fund om menneskesyn, som værende det ressourcefyldte, produktive og aktivt deltagende menneske, opstår der en forbindelse til det at være marginaliseret. Vi tolker dermed, at det at være marginaliseret handler om manglende evne til at deltage aktivt i samfundet. Det sociale problems kompleksitet reduceres dermed til et spørgsmål om individets evne til at mestre sin egen situation. Vi bliver i denne forbindelse nysgerrige på, hvorledes VUM's forståelse af det sociale problem har fået dette individperspektiv, når det også skal imødekomme det sociale problems kompleksitet?

“Kampene opstår i mødet med de dilemmaer, der opstår, når den politiske forventning er, at mobiliserings af ressourcer, netværk og potentialer for forandring skal ske med det formål, at mennesker tidligt, hurtigt og effektivt skal forandre sig i retning af at kunne klare sig selv.” (Nissen, Ringø & Fallov 2018:208-209).

Citatet peger på, hvorledes VUM's omsættelse af det sociale arbejdes kompleksitet og de menneskesyn, der forbinder sig med det sociale problem, mødes af et politisk pres om, at *‘mennesker tidligt, hurtigt og effektiv skal forandre sig i retning af at kunne klare sig selv’*. Der foregår en politisk styring hvori VUM må omsætte det sociale arbejde og det sociale problem til denne forventning. I foregående analysedel 1.1 fremgår det at VUM består af 11 temaer, som isoleres fra hinanden og har prædefinerede kategoriseringer. De 11 temaer i VUM er opdelt og kan vurderes ud fra en skala, hvorved de kan måles og vejes. Samtidig er der et fokus på individets mestringsevne. På denne måde formår VUM at omsætte det sociale problems kompleksitet ind i en kontekst af den ovenstående politiske forventning om effektivitet.

Helhedssyn i Voksenudredningsmetoden

Som det fremgår i VUM, er det overordnede sigte, *“at skabe grundlaget for en sammenhængende og helhedsorienteret indsats med borgeren i centrum.”* (Socialstyrelsen

2013:4). For at understøtte vores argument ift. at intersektionalitet vil kunne frisætte helhedssynet, vil vi i dette afsnit undersøge, hvad VUM forstår som helhedssyn.

Voksenudredningsmetoden bruger ikke selv ordet helhedssyn, men beskriver i stedet, at VUM skal skabe grundlaget for en *“helhedsorienteret indsats”*. Men hvad forstås der ved en helhedsorienteret indsats? VUM konkretiserer ikke selv, hvad der forstås ved en helhedsorienteret indsats. Ud fra et socialkonstruktivistisk perspektiv bliver det interessant, at kigge på sproget for at få en forståelse af helheden i VUM. I formålsparagraffen til voksne med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer står skrevet, at formålet er at yde støtte og sikre, *“at den enkelte får en sammenhængende og helhedsorienteret indsats, der modsvarer den enkeltes behov”* (Serviceloven § 81). Det at VUM sikre en helhedsorienteret indsats er nøjagtig den samme beskrivelse som i serviceloven, hvilket vi ikke finder tilfældigt. Nærlæses serviceloven og dens vejledning konkretiseres det heller ikke, hvad der forstås ved en helhedsorienteret indsats. Der er midlertidig noget der tyder på, at et helhedssyn og en helhedsorientering ikke bygger på helt den samme forståelse. I VUM fremgår det at;

“(...) udredningsmetoden [er] bygget op omkring 11 temaer, som dækker forskellige aspekter af borgerens liv og situation. Temaerne skal bidrage til at afdække alle relevante aspekter af de ofte sammensatte og komplekse problemstillinger, som målgrupperne oplever” (Socialstyrelsen 2013:19).

Citatet viser, at helhedsorienteringen bunder i en forståelse af at afdække de 11 temaer, som tilsammen giver *“forskellige aspekter”*, der kan belyse borgerens problemstillinger. Vi forstår umiddelbart helhedssyn mere bredt, hvor helhedsorientering kan virke mere beskedent eller indsnævret ift. helhedssynet. Som beskrevet under *“begrebsafklaring i forhold til specialets kontekst”*, kan helhedssynet betragtes som et socialfagligt blik, som konstruerer et bestemt virkelighedsbillede af borgerens situation, og får en betydning for praksis handlen (Harder & Nissen 2011:18). De 11 prædefinerede temaer fordrer et bestemt helhedssyn, da det indskrænker det fokus socialarbejderen skal ligge i udredningen. Hvis helhedsorientering blot handler om, at anskue borgerens problemstillinger fra forskellige aspekter understøtter de 11 temaer i VUM dette. Det betyder dermed også at handlen i

praksis formes af denne forståelse af helheden. I ovenstående analyse slog vi fast, at det sociale problem er individualiseret, hvorfor helheden kommer til at afspejle denne forståelse. Det betyder, at praksis handlen ift. at afdække helheden centrerer sig om en individ-tænkning. Ifølge Morten Ejrnæs og Jens Guldager burde et helhedssyn inden for socialt arbejde inddrage både en niveau-tankegang såvel som en perspektiv-tankegang. Det sociale problem er komplekst, hvorfor det altid burde overvejes, om der er forstærkende, modvirkende eller modificerende mekanismer på flere niveauer, hvilket ligeledes har betydning for at kunne forstå og se samspillet ift. den pågældendes problem (Ejrnæs & Guldager 2008:140-141). At det sociale problem er individfokuseret, får altså den betydning for helhedssynet, at udredningen ikke breder sig på et større strukturelt niveau - altså et makroniveau. Helheden i VUM er dermed indsnævret til et mikroniveau, hvor niveau-tankegangen bliver taget for givet.

Delkonklusion til analysedel 1.2

Ud fra ovenstående analyse kan vi konkludere, at måden hvorpå man ser på mennesket i VUM centrerer sig om et fokus på individet i form af dens ressourcer og mestringsevner. Det betyder dermed, at udredningsmetoden fordrer et syn på det sociale problem som individualiseret, hvorpå det handler om at afdække borgerens evne til at mestre sin funktionsnedsættelse og/eller sociale problem. Det får umiddelbart den betydning for helhedssynet, at udredningen af borgerens problematik ikke breder sig på et større strukturelt perspektiv (makro), hvorpå niveautænkningen tages for givet.

Analysedel 2: Intersektionalitet og refleksionsmodellen

Analysedel 2.1

Hvilke elementer i intersektionalitet er essentielle og overførbare til udformning af en helhedsorienteret refleksionsmodel?

Kerneelementer

For at kunne forstå intersektionalitet er det nødvendigt først at forstå de centrale kerneelementer, som danner en forståelsesramme. Disse kerneelementer er grundlæggende for en forståelse af kategoriers betydning i et intersektionelt perspektiv, da de både går forud for at forstå intersektionalitet i sin helhed, og er en integreret del af kategoriernes sammensætning og samspil. Kerneelementerne er formuleret af Patricia Hill Collins og Sirma Bilge (2016), som en måde at guide en intersektionel tænkning. De påpeger, at elementerne er til stede i varierende grad, alt efter hvad der analyseres på (Collins & Bilge 2016:25).

Social ulighed er ofte et centralt element i intersektionalitet. Det kan være selve det emne, man ønsker at belyse, hvortil en intersektionel tilgang kan give nuancerede billeder herpå. Intersektionalitet forstår social ulighed, som skabt af interaktion mellem forskellige kategorier, frem for et enkelt undertrykkende element som fx etnicitet (Ibid.:26).

Social retfærdighed er ikke et krav for at anvende intersektionalitet, men optræder typisk enten som det genstandsfelt, man søger at analysere eller som en grundlæggende samfundsmæssig betingelse i intersektionelle analyser, man forholder sig kritisk til (Ibid.:30). Der er altså tale om at intersektionalitet har et normativt ideal, om at belyse social uretfærdighed, for på den måde at forstå sociale sammenhænge på en ny måde.

Magt og **magtforhold** forstås som konstrueret i et gensidigt samspil mellem forskellige aktører, hvor kategoriseringer og betydningsdannelser af kategorier udgør gensidigt konstituerende magtsystemer. Individet er både med til at skabe konstruktionerne af magt, men er også underlagt magtforhold, der har indflydelse på deres sociale liv. Ligesom i det konstruktivistiske perspektiv er magtstrukturer, en samfundsmæssig skabende kraft, der er med til at skabe hierarkiske kategorier af sociale fænomener og mennesker (Mattsson 2010:31). Magtstrukturer er noget der ligger "udenfor" os på et makro strukturelt niveau og

påvirker vores livsmuligheder, og hvordan vi forstår og afkoder samfundet og det sociale samspil (Ibid.) På denne måde er magt i intersektionalitet en strukturel kraft, der er med til at skabe undertrykkende/marginaliserende og ulighedsskabende sociale problemstillinger (Romero 2018:1).

På et samfundsmæssigt niveau er magtstrukturerne nemme at identificere, men argumentet i intersektionalitet er, at de også er en del af vores hverdag, hvor de dog ofte er mere usynlige, og vi ikke tænker over dem. I stedet ser vi dem ud fra et individuelt perspektiv, som forskelligheder mellem os (Mattsson 2010:32) fx rig og fattig, ledig og arbejdsløs, narkoman og ikke narkoman osv. Magtstrukturerne har indflydelse på, hvordan vi forstår kategorierne, som vi agerer ud fra i vores daglige liv, og har i denne optik også indvirkning på et mikro- og mesoniveau. Dermed fremstår der en sammenhæng mellem magtstrukturer i samfundet og deres betydning for individet i intersektionalitet. Magt i intersektionalitet er en kraft, der er iboende i kategorierne i deres meningstilskrivelse og forudsætning for deres konstruktion (Romero 2018:1). En kategori indeholder magt ud fra den måde den er konstrueret, den betydning vi tillægger den, og/eller hvad vi associerer den med. Når vi kategoriserer mennesket medfølger, der også forestillinger om og forventninger til dette menneske. Definitionen er magt, hvor det intersektionelle perspektiv søger at åbne op for en dynamisk forståelse af kategorierne, og samtidig erkende at de herskende definitioner har betydning for den sociale situation. Mattsson fremhæver Foucault og hans forståelse af, at viden altid er forbundet med fortolkninger og magtrelationer. Ifølge Foucault er der grupper i samfundet som har magten til at producere viden og videnskab hvilket medfølger, at hvad der anses som 'sand' viden, er afhængig af den dominerende definition (Mattsson 2010:35). Når magt på denne måde hænger sammen med viden, fremstår konstruktionen af kategorierne og deres indhold som empirisk og 'sand' viden. Dermed fremstår der en dialektisk virkning mellem magtstrukturer og konstruktionen af kategorierne, hvor definitionsmagten har en afgørende betydning for, hvad der anerkendes for viden, som er indlejret i kategoriernes konstruktion. En af måderne at anskue intersektionalitet på er;

"(...) at belyse hvordan forskellige magtstrukturer og kategorier væves sammen og påvirker hinanden. Man kan altså sige at intersektionalitet handler om at lave

en kompleks og dynamisk analyse af magtstrukturer.” (vores oversættelse)
(Mattsson 2010:17).

Citatet viser, hvordan magtstrukturer forstås som en integreret del af det intersektionelle perspektiv og gennemsyrrer den måde man forstår kategoriernes konstruktion og funktion. Magt og magtforhold er derfor et kerneelement, der ikke på samme måde som de andre kerneelementer kan vælges fra i analysen, men er en grundlæggende betingelse i intersektionalitet. For at forstå magten må intersektionalitet dekonstruere, hvad der fremstår som ‘sand’ viden og stiller spørgsmålet hvorfor og hvordan ved at forholde sig kritisk til årsagssammenhænge i det samlede billede af kategorierne. En intersektionel analyse kræver derfor et fokus på magtstrukturernes årsagssammenhæng, som har indflydelse på livsbetingelserne og et fokus på magt som den videnstilskrivelse, der sker i konstruktionen af kategorierne. Selvom intersektionalitet har et sammenligneligt udgangspunkt med konstruktivismen i forståelsen af magtstrukturer og konstruktionen af kategorier, adskiller intersektionalitet sig ved at forholde sig til kategoriernes indbyrdes relation til hinanden.

Relationality² er en tænkning som afviser en *enten/eller* binær tankegang, men anvender i stedet en *både/og* tænkemåde. Dette skal forstås på den måde, at man ikke forstår en enkelt kategori isoleret, men i stedet at kategorien udformes og får betydning gennem dens relation med andre kategorier. Man er derfor ikke optaget af forskellighederne, der adskiller kategorierne, men i stedet deres relation til hinanden. En enkelt kategori er på denne måde ikke forstået som statisk, men får mening igennem det samspil den har med en anden kategori (Collins & Bilge 2016:27-28). Dette medfører at man ikke kan overføre samme betydning af fx kategorien ‘kvinde’ fra en kontekst til en anden, men må forstå, hvad ‘kvinde’ er ud fra de andre kategorier den er i relation til. I VUM anvendes der også kategorier i form af temaer, hvoraf det fremgår at det kun er de temaer som vurderes at “(..) have relevans for den konkrete ansøgning.” (Socialstyrelsen 2013:19), som udfyldes. VUM arbejder med prædefinerede temaer/kategorier og lægger op til at man vælger kategoriernes relevans ud fra de temaer, der allerede er angivet. Det bliver dermed temaerne, der er styrende for hvad der inddrages til belysning af problemstillingen, frem for problemstillingen selv. Kategorierne holdes isoleret fra hinanden og bygger dermed på en

² Er ikke oversat, da det mister en del af sin betydning i forsøget herpå.

enten/eller tankegang, hvorved de i et intersektionelt perspektiv mister deres mening. Intersektionalitet kræver derimod at man reflektere både over kategoriernes indhold og deres relevans for den samlede problemstilling, da man hele tiden må tænke kategorierne i deres relation til hinanden.

Social kontekst: For at kunne operationalisere de øvrige kerneelementer (Social ulighed, social retfærdighed, magt og magtforhold, relationality og nedenstående kompleksitet) og give kategoriernes indhold betydning, er det nødvendigt at se dem i den kontekst de er i. Ved at kontekstualisere er vi i stand til at give mening og forstå, hvorledes kontekst er med til at forme, hvordan vi tænker og handler. Der er tale om lokale kontekster, historiske, såvel som politiske. Kontekstualiseringen af ens argumenter er måden man gør intersektionalitet til et analytisk værktøj, hvor kategorierne og deres samspil får mening og indholdsmæssig betydning (Collins & Bilge 2016:28-29). En kategori som eksempelvis etnicitet, har forskellig betydning i forskellige nationale og politiske kontekster.

Kompleksitet: Intersektionalitet er i stand til at indfange kompleksitet, men er pba. ovenstående elementer selv kompleks. Social ulighed, magt/magtforhold, relationality og social kontekst kan ikke adskilles fra hinanden, selvom de dog er til stede i varierende grad. Det gør at intersektionalitet ikke har en metodologi, der kan fungere som en manual, men må i stedet anvendes som en særlig tankegang (Ibid.:29). På den ene side gør dette samspil kompleksiteten håndgribelig og giver mulighed for at forstå en sammenhæng i dens unikke sammensætning, men gør på den anden side intersektionalitet til en svær disciplin at operationalisere og er dermed både dets svaghed og styrke på samme tid.

Inden man kan forme og anvende kategorierne, må man først tage udgangspunkt i ovenstående kerneelementer som en forudsætning for og integreret del af en intersektionel analyse på sociale problemer i det sociale arbejde.

Kategorier

Kategorierne kan ikke adskilles fra hinanden, men får mening i kraft af hinanden. Det er hvor kategorierne 'mødes' i 'skæringspunktet', der er omdrejningspunktet for at forstå intersektionalitet. For at forstå hvordan kategorierne tilskrives betydning i sig selv og i deres sammenfletning, har vi valgt at tage udgangspunkt i Tina Mattssons beskrivelser herom ud fra bogen "Intersektionalitet i socialt arbejde" (2010). Det intersektionelle perspektivs

beskrivelser af magt, relationality og forståelse af kategoriernes konstituerende effekt på hinanden, er let genkendelig fra den konstruktivistiske videnskabsteori, hvormed det er nærliggende at anvende intersektionalitet og konstruktivismen i samspil med hinanden. Kategorierne og deres indhold i intersektionalitet handler dermed i et konstruktivistisk perspektiv om den betydningstilskrivelse de har. Dette er konstrueret på forskellig vis efter hvilken social situation der ses på: *"(...) kategorier indebærer altid en form for konstruktion. Kategorien bygger på selve forestillingen om dens indhold."* (vores oversættelse) (Mattsson 2010:37). Dette citat er i forbindelse med hvordan kategorier anvendes i socialt arbejde, men vi ser, at det samme er gældende i forhold til kategorier i intersektionalitet. Kategorierne i intersektionalitet bygger også på forestillinger om deres indhold, hvilket giver intersektionalitet en base i den konstruktivistiske videnskabsteori. I et konstruktivistisk perspektiv konstrueres fænomener og kategorier på baggrund af en fortolkningsproces, som foregår i et samspil mellem mennesker i samfundet, afhængig af bl.a. historisk og kulturel kontekst. Det betyder, at vi på et givent tidspunkt i en given kontekst forstår fx mandlighed eller arbejdsløshed på en bestemt måde. Der kan være tale om at disse udvikler sig til diskurser, hvor selve den måde vi italesætter et fænomen bliver til en overordnet fælles sandhedsforståelse (Ibid.:28-29). Kategorierne i intersektionalitet anvender ligeledes denne konstruktivistiske forståelse, når man skal forstå den sociale problemstillings sammensætning, men forholder sig kritisk og reflektivt til det og anvender det til at analysere magtrelationer frem.

Kategorierne konstrueres på forskellige måder, afhængig af bl.a. hvilken fortolkning der lægges i dem, i hvilken kontekst de forstås, samt hvordan den enkelte kategori står i samspil med (Ibid.:91) og er vægtet ift. andre kategorier (Ibid.:19). Kategorierne forstås igennem og ift. de gængse forståelser, men på forskellige måder fx er køn forstået som noget kropsligt/fysisk og klasse som en social funktion. Hvis vi anvender VUM som eksempel, ser man hvordan temaerne udgør kategorier, der har indskrevne meningstilskrivelser. Fx temaet 'Sundhed' har undertemaerne 'helbredsforhold', 'kostvaner og livsførelse' og 'medicinsk behandling' og udfoldes ift. *"(..) fysisk, psykisk og social trivsel."* (Socialstyrelsen 2013:21;24). Med undertemaerne forstås sundhed som noget, der følger en kropslig og diagnosticerende forståelse. Der udfoldes en bred definition af fysisk, psykisk og social trivsel, som lægger op til at der netop anvendes fortolkning eller et socialfagligt skøn.

Undertemaerne udelukker ikke andre relevante (under)temaer, men er med til at guide socialarbejderen i en retning af, hvordan kategorien skal forstås. Med intersektionalitet ville man være nødt til at reflektere over de fortolkninger og forståelser man tilskriver denne kategori og dermed gøre dem tydelige.

Kategoriernes uadskillelighed

De fire typiske kategorier i intersektionalitet 'køn', 'klasse', 'etnicitet' og 'seksualitet', tilskrives værdier og forestillinger om, hvad det vil sige at være mand eller kvinde, arbejderklasse eller middelklasse, etnisk dansk eller etnisk tyrker, homoseksuel eller heteroseksuel. Det er dog vigtigt at understrege, at man i intersektionalitet som sagt ikke tænker i enten/eller og derfor er opremsningen heller ikke udtømmende, men kan nuanceres yderligere. Dette er blot for eksemplarisk at tydeliggøre, hvorledes de enkelte kategorier tilskrives forskellige betydninger. Kategorier giver ofte mening, ud fra hvordan man forstår deres modsætning fx. mand vs. kvinde. Dette medfølger også en risiko for at forståelsen bliver stereotypisk, hvor der tillægges forenklede, enten positive eller negative egenskaber, der isolerer vores blik og forståelse på en reduktionistisk måde (Mattsson 2010.:42). Det er naturligt for mennesker at forenkle verden på denne måde for at kunne begribe den, og derfor bliver det vigtigt i intersektionelt perspektiv at være opmærksom på eventuelle stereotype opfattelser, for at åbne op for og gribe kompleksiteten.

"Relevante" kategorier

Kategorierne i intersektionalitet er konstrueret forskelligt, og anvender forskellige forståelsesgrundlag, hvormed der er brug for forskellige teorier til at analysere dem i det intersektionelle samspil og hvorledes kategorierne konstrueres (Ibid.:91). Intersektionalitet giver dermed anledning til, at man forholder sig til og bliver bevidst om, hvilken viden der er i spil for at kategoriernes relation til hinanden bliver tydelig. Yderligere giver det anledning til at man reflekterer over, hvilke kategorier man tager i anvendelse, og hvad de kan sige noget om. Vi tilslutter os derfor umiddelbart Mattsson i, at man må lade relevansen af hvilke og hvor mange kategorier, bero på den intersektionelle analyses formål (Ibid.:96). VUM forholder sig også til udvælgelse af kategorier i form af temaer:

"Med afsæt i borgerens situation og ansøgning skal sagsbehandleren i samarbejde med borgeren tage stilling til, hvilket tema det er relevant at tage

udgangspunkt i, og herefter i hvilken rækkefølge de øvrige temaer skal indgå, samt i hvilket omfang de forskellige undertemaer bør udfoldes.” (Socialstyrelsen 2013:25).

Af citatet fremgår det, at der tages stilling til udvælgelsen af temaer ift. deres relevans til problemstillingen med udgangspunkt i en dialog med borgeren. Den sociale problemstilling tager dermed udgangspunkt i, hvilke af VUM's prædefinerede temaer den kan identificeres med. Dette er en omvendt proces ift. det intersektionelle perspektiv, der ud fra problemstillingen danner kategorierne, og ikke som VUM matcher problemstillingen til kategorierne.

Intersektionalitet, kategorier og helhedssyn

Kategorier og helhedssyn er i et dynamisk samspil med hinanden. Fra intersektionelt perspektiv om kategoriers sammenhæng og fokus på flere niveauer, dimensioner og inddragelse af forskellige teoretiske og empiriske perspektiver, kan man tale om en form for helhedssyn. Intersektionalitet og helhedssyn bliver sammenlignelig idet, at begge adresserer kategorier og deres relation til hinanden. Det særlige i intersektionalitet er dog at kategorierne giver mening i intersektionen - deres krydsning. Derfor må vi også forstå, hvordan kategorier konkret konstrueres og udvælges før et helhedssyn tegner sig. I sin oprindelse har intersektionalitet, som tidligere nævnt, 4 typiske kategorier 'køn', 'etnicitet', 'seksualitet' og 'klasse'. Disse kan stadig anvendes som kategorier, da de giver andre dimensioner til en analyse og udredning af en social problemstilling, end hvad typisk anvendes. For at kunne forene intersektionalitet og det sociale arbejde, indebærer det, at der åbnes op for andre mulige relevante kategorier, der relaterer sig til socialt arbejde og sociale problemer. Det betyder at vi i dette speciale, modificere og omformer intersektionalitet ift. kategorierne. Vores argument beror på, at det er meningsgivende at anvende intersektionalitets særegne måde at forstå sammenfletningen af kategorier på, for at danne et helhedssyn i socialt arbejde. Vi mener ikke at en udvidelse af kategorier fratager integriteten ved intersektionalitet. Kategorier er også tæt forbundet med socialt arbejde, både i det sociale arbejdes strukturering, når der anlægges et helhedssyn og på et overordnet plan, når det skal vurderes om der er tale om et socialt problem eller ej.

I foregående afsnit, kommer vi frem til at kategoriernes udvælgelse og udformning må bero på analysens formål og relevansen herfor. Dette knytter sig til den måde vi forstår helhedssynet på. Indledende har vi omtalt helhedssyn i vores begrebsafklaring, hvor vi bekender os til Anna Koch's definition af et helhedssyn om at belyse en problematik ud fra alle mulige synsvinkler, med et fokus på relevans (Harder 2015:57). Vi ser en dynamik mellem dette helhedssyn og intersektionalitets kategorisammensætning og valget af kategorier beror på, hvad der er relevant. Formålet er styrende for udvælgelsen og udformningen af kategorierne. VUM's formål ift. at kunne dokumentere og vurdere den sociale problemstilling, er indlejret i en forståelse af, hvad der kan måles og vejes - en lineær årsagsforståelse. Temaerne/kategorierne er derfor valgt og udformet ud fra denne forståelse. Dermed anvender VUM 11 prædefinerede temaer/kategorier, der skal finde en sammenhæng mellem borgers problemstilling og de forudbestemte mulige indsatser. Der hvor et intersektionelt perspektiv adskiller sig, er en indlejret kritisk forholden til kategorierne i sig selv og i stedet lade formålet være afledt af problemstillingen, til at finde de relevante kategorier. På denne måde får man udfoldet forestillingen om dens indhold og man får flere niveauer og refleksive dimensioner med i helhedsbilledet, der skabes i kategoriernes relation til hinanden. Idet at et intersektionelt perspektiv tager udgangspunkt i den konkrete problemstillings sammensætning, ser vi, at man med fordel kan anvende borgerens perspektiv som udgangspunkt for at finde de relevante kategorier.

En social problemstilling er unik, da den beror på den konkrete kategorisammensætning. Det leder til overvejelser om hvilke kategorier, der har relevans, og hvorledes man skal forstå deres konstruktion. Hvordan får man den rette viden frem, når kategorier er konstrueret på forskellig vis i forskellige kontekster? Tina Mattsson argumenterer for, at man anvender kritisk refleksion som redskab i forlængelse af intersektionalitet da: *"Intersektionalitet bygger på tanken om konstruerede kategoriers heterogenitet, kompleksitet og forandring, og inkluderer magt som et centralt aspekt."* (vores oversættelse) (Mattsson 2010:174). Det indebærer også en refleksion over egen position og egne antagelser/forståelser om borgerens sociale problemstilling. Et intersektionelt perspektiv kræver at der reflekteres over, hvilke kategorier der er relevante og hvorfor, hvilket indebærer at man sætter spørgsmålstejn ved den viden, som fremstår som en selvfølgelighed. Samtidig nødvendiggør et intersektionelt perspektiv, at kategorierne ikke

kan forstås isoleret, men netop må forstås ud fra det samspil, der er mellem dem i sin helhed. Det giver et helhedssyn, der kan formå at inddrage forskellige former for viden og synliggøre den socialfaglige viden. På denne måde har intersektionalitet potentialet til at åbne for et bredere spektrum af viden. Ud fra et intersektionelt perspektiv er det vigtigt, at være reflekterende og bevidst om den viden man anvender, da viden har magt over forståelse af problemstillingens sammensætning og handlemuligheder.

Intersektionalitet og kritisk realisme

Med udgangspunkt i, at intersektionalitet giver muligheden for at se årsagssammenhænge, vil nu forholde det til kritisk realisme, med det formål at anvende kritisk realismes generative mekanismer til at konkretisere kategorierne og deres samspil, til udformningen af reflektionsmodellen. Svend Aage Andersen sammensætter hvorledes kritisk realisme og det sociale arbejde er foreneligt:

“Opgaven bliver at (gen)opdage de årsagsmekanismer - om de så ligger i personen, i deres sociale netværk eller i det omgivende samfund, som giver anledning til lidelse og undertrykkelse.” (Andersen 2007:149).

I citatet anvendes der en forståelse af, at det sociale arbejde har til formål at afdække den sociale problemstilling fra forskellige vinkler og på forskellige niveauer. Dette er koblet til kritisk realismens forståelse af, hvad der i citatet fremgår som “årsagsmekanismer”. Disse omhandler kritisk realismes generative mekanismer, som bygger på et komplekst kausalitetsbegreb (Buch-Hansen & Nielsen 2012:282)(Andersen 2007:33). Begge elementer finder vi at tilsvare intersektionalitets kerne om kategoriernes indbyrdes relation til hinanden. På samme måde som man i kritisk realisme søger at finde de generative mekanismer søger intersektionalitet, at forstå kategoriernes indflydelse på hinanden og den samlede problemstilling. Intersektionalitets kerneelement ‘kompleksitet’ bygger på samme forståelse som kritisk realisme, hvor en problemstilling skabes af komplekse sammenhænge. Hvis vi forstår kategorier og deres samspil i intersektionalitet som generative mekanismer, gøres intersektionalitets kategorier operationaliserbare, hvortil kategorierne og deres samspil får formålet at afdække årsags-virknings-sammenhænge. Reflektionsmodellen har dermed til formål at afdække, det som kritisk realisme kalder for det dybe domæne - de

komplekse mekanismer og strukturers sammenhæng, der genererer den konkrete sociale problemstilling (Andersen 2007:27-28)(Buch-Hansen & Nielsen 2012:281-283).

I intersektionalitet får kategorierne betydning i kraft af hinanden, men hvilke kategorier beror på den konkrete problemstilling. Dette tydeliggøres med intersektionalitets kerneelement 'relationality', der angiver en kritisk position, da en social problemstilling forstås som skabt af multiple faktorer, og at den vil fremtræde forskelligt i forskellige sociale positioner. Ligesom i kritisk realisme forkastes der en universalistisk og lineær årsagsforståelse, hvor kausalitet i stedet handler om den komplekse (Andersen 2007:33) og unikke sammensætning. Det er muligt at forstå intersektionalitet igennem den stratificerede ontologi i kritisk realisme. Den sociale problemstilling forstås som skabt i en årsags-virkningssammenhæng, men som en sammenhæng af et komplekst samspil af flere faktorer og niveauer.

Viden og dets kilder

Både intersektionalitet og kritisk realisme må siges at søge viden, som i dette speciale omhandler viden om den sociale problemstilling. Af ovenstående citat, kan det udledes at viden kommer fra forskellige kilder, som ikke på forhånd kan angives. I foregående analyse af intersektionalitet kommer vi frem til, at man må sætte fokus på den konkrete problemstilling og derfra finde de relevante kategorier, hvor man i kritisk realisme søger at gå bagom overfladen og finde de generative mekanismer, der generere den konkrete hændelse (Ibid.:27-28)(Buch-Hansen & Nielsen 2012:281-283). Dette knytter sig til kritisk realismes forståelse af subjektivisme og objektivisme, hvor der ikke er tale om et enten/eller forhold, men at begge dimensioner er til stede og valide. Dermed åbnes der op for at viden ikke knyttes til særlige og forudbestemte kilder, men afhænger i stedet af kontekst, som er en betingelse både i intersektionalitet og kritisk realisme. Hvis vi inddrager den dynamiske forståelse mellem subjektivisme og objektivisme, til et intersektionelt perspektiv, begynder vi at kunne konkretisere kilder til viden, som intersektionalitet ikke selv forholder sig eksplicit til. For at viden ikke blot inddrages ureflekteret, giver det mening at inddrage kritisk realismes transitive dimension. I foregående analyse, har vi omtalt intersektionalitets rammesætning som potentiale for at kunne inddrage forskellige former for viden i form af teori og empiri. Med den transitive dimension bliver det klart hvorfor. Teorier, begreber og andre perspektiver er den måde vi kan afkode verden på og begrebsliggøre viden (Buch-

Hansen & Nielsen 2012:280). Dette understøtter en reflektiv tilgang til, at kunne sætte kategorierne i sammenhæng. Forskellige former for viden og videnkilder, giver anledning til at forstå og begrunde kategoriernes sammenhængskraft.

Med udgangspunkt i subjektivism og objektivism giver det anledning til, at begge kan betragtes som valide kilder for viden. Af analysedel 1 fremgår det at der i VUM allerede er et fokus på at inddrage objektiv viden i det sociale arbejde. Derfor vægter vi her at fremhæve den subjektive form af viden. I intersektionalitet beror kategorierne på forskellige diskurser, men med inddragelse af kerneelementerne 'relationality' og 'social kontekst', samt en konstruktivistisk forståelse, åbner intersektionalitet op for at forstå kategorier som elastiske, hvormed deres indhold er afhængige af det meningsgivende i den konkrete sociale problemstillings sammensætning. Vi anser, at dette understøtter en inddragelse af borgeren, da der åbnes op for og er behov for forskellige kilder til viden. Vi begrundes bl.a. dette med kritisk realismes hermeneutiske princip. Et menneske ser sin situation sammensat på en særegen måde og agere på baggrund af, hvorledes denne tilskriver sin situation og dens sammensætning af mening (Andersen 2007:23-24). Borgeren må anses for at være en kilde til viden om egen sociale problemstilling, hvorfra man med en intersektionel analyse kan finde de relevante kategorier og deres sammenfletning. Man skal både inddrage de diskursive (dominerende) forståelser af kategorierne og være i stand til at forstå dem i den konkrete sammensætning, kontekst og fortolkning.

En kritisk tilgang, der forener kritisk realisme og intersektionalitet

Kritisk realisme kræver at man netop forholder sig kritisk til det man studere (Andersen 2007:43), som i det intersektionelle perspektiv er den kritiske refleksion man må gøre sig ift. den sociale problemstillings sammensætning. Dermed kræver det også en kritisk forholden til viden, som kritisk realisme tilskriver at må bero på en rationel dømmekraft (Buch-Hansen & Nielsen 2012:286), hvilket vi tilslutter os at være anvendelig i forhold til, hvorledes socialarbejderen skal opveje kategoriernes relevans og videnskilder.

Yderligere har kritisk realisme og intersektionalitet endnu en sammenlignelighed i deres kritiske tilgang. Intersektionalitet har som tidligere nævnt, ud fra en konstruktivistisk tilgang, en kritisk forholden til magt og strukturer i samfundet. Intersektionalitet forholder sig kritisk til, hvorledes samfundets strukturelle kræfter er variabler i den sociale situation, hvoraf der

kan opstå privilegier eller forårsages social eksklusion (Romero 2018:1). Der kan her drages en parallel til kritisk realismes sociale ontologi, hvor der er et gensidigt samspil mellem den sociale struktur og mennesket. Begge har indflydelse på hinanden, men der er en anerkendelse af, at det strukturelle niveau har indflydelse på menneskets udfoldelsesmuligheder på en ikke-determinerende måde men omhandler i stedet generative mekanismer som mulighedsbetingelser (Buch-Hansen & Nielsen 2012:282-283;292-293) (Andersen 2007:26-27;31-32;38-39). Den sociale ontologi tydeliggør, hvorledes der er forbindelse mellem det strukturelle samfundsmæssige niveau, menneskets handlen og den sociale situations sammensætning i form af generative mekanismer. Ved at forene kritisk realismes sociale ontologi med intersektionalitet bliver det altså tydeligt, hvorledes intersektionalitets kerneelementer og kategoriernes relation til hinanden kan forstås som et samlet hele.

Delkonklusion til analysedel 2.1

De essentielle elementer i intersektionalitet vi mener, er overførbare til udformningen af en helhedsorienteret refleksionsmodel er først og fremmest kategoriernes relation til hinanden. Ud fra ovenstående analyse kan vi konkludere, at intersektionalitets 4 typiske kategorier (køn, etnicitet, seksualitet og klasse), kan udvides og operationaliseres ved at tage udgangspunkt i den konkrete sociale problemstilling. Ud fra intersektionalitets kerneelementer sammensætter det en særlig forståelse af kategoriernes konstruktion, deres samspil og relation samt deres relevans. Denne forståelse rammesættes på flere niveauer, hvoraf der er en kritisk tilgang til en samfundsforståelse og magtstrukturer, hvor magts betydning for konstruktionen af kategorierne samt dens meningstilskrivelse bliver central.

Ud fra ovenstående analyse kan vi ligeledes konkludere, at for at lave en helhedsorienteret refleksionsmodel, må intersektionalitet suppleres med kritisk realisme. Kritisk realisme og intersektionalitet er forenelig på flere punkter. Før det første tager de begge udgangspunkt i en kritisk tilgang ift. magtstrukturer i samfundet. For det andet kan vi argumentere for, at kategorierne kan forstås som generative mekanismer. Ved at afdække de generative mekanismer på flere niveauer, kan det samle et billede af hele den sociale problemstilling. De generative mekanismer er indlejret i en komplekst og kontekstafhængig kausalitet- og årsagssammenhængsforståelse, hvilket kan gøre intersektionalitets forståelse af

kategorierne operationaliserbare. Kritisk realisme kan ligeledes supplere intersektionalitet og vores refleksionsmodel ved dens forståelse af viden, da vi mener socialarbejderen skal forholde sig til kritisk reflekterende til objektiv såvel som subjektiv viden for at lukke op for mulige årsagssammenhænge ift. at afdække den konkrete problemstilling.

Intersektionalitet kan altså være med til at frisætte helhedssynet, fordi kategoriernes kan formes efter, hvad der har relevans for den pågældendes problemstilling. Dermed kan kategorierne kombineres i uendelig kombinationer og varierende grad, da intersektionalitet bygger på en kontekstafhængig- og kompleksitetsforståelse. Vi mener dermed, at vores udvidelse af intersektionalitet kan skabe en refleksiv og bevidstgørende tilgang til at udvælge relevante kategorier for den konkrete sociale problemstilling, samt skabe et helhedssyn der er funderet på en refleksiv praksis ift. viden og magtstrukturer.

Analysedel 2.2

Hvordan kan refleksionsmodellen udformes konkret som del af det sociale arbejdes praksis?

Det sociale arbejdes kontekst

For at kunne udarbejde en refleksionsmodel til udredning af det sociale problem i det sociale arbejde, finder vi det nødvendigt først at inddrage en forståelse af, hvad det sociale arbejdes kontekst er. Med kontekst mener vi elementer der altid er til stede i det sociale arbejde, som socialarbejderen må forholde sig til. Dette afsnit skal forstås på baggrund af analysedel 1 og analysedel 2.1 som et bindeled til refleksionsmodellen.

Kontekst og formål

Det sociale arbejde udføres mange steder og i mange forskellige organisationer. Nedenstående citat peger på, at socialt arbejde altid er forbundet med den organisering det er indlejret i:

“En afgørende forskel på at “hjælpe mennesker” og “udføre socialt arbejde” er, at det sociale arbejde altid er organiseret. Socialt arbejde udføres altid gennem en form for organisation.” (Svensson, Johnsson & Laanemets 2009:26).

Selve organiseringen af det sociale arbejde er forbundet med dens formål, som varierer alt efter hvilken organisation, der er tale om. Det betyder dermed at socialarbejdere udfører deres arbejde på baggrund af formål og organisation (Healy 2009:17). Formålet varierer bl.a. i forhold til om der er tale om en privat eller offentlig organisation, og hvilken målgruppe der arbejdes med. Derudover har den kommunale måde at organisere sig på også en betydning. Kommunerne kan organisere det sociale arbejde på forskellige måder, alt efter økonomi, kommunistørrelse ol. samt de forskellige lovgivningsområder, som uddybes senere. Karen Healy beskriver hvordan det sociale arbejde udformes pba. det sociale arbejdes kontekst, som udgøres af; institutionel kontekst (love, politik, organisationspolitisk, hævdvunden praksis), rammer for praksis (teorier, praksisviden, færdigheder, tilegnet viden) og det formelle faglige grundlag (traditionelle diskurser om det sociale arbejde, store og mindre teorier og formelle færdigheder), der tilsammen udgør formålet (Healy 2009:21-26). Fordi det sociale arbejde formes ud fra organiseringen er det vigtigt, at socialarbejderen er bevidst om, hvad det er for en kontekst man indgår i (Ibid.: 17), særligt fordi man som socialarbejder danner sin opfattelse af det sociale arbejde i en vekselvirkning mellem organisationens institutionaliserede opfattelser og egne forestillinger om, hvad organisationens opgave er (Svensson, Johnsson & Laanemets 2009:34). Yderligere vil vi pointere en faktor til refleksion over sin kontekst: *"(..) alle organisationer, der udfører socialt arbejde, har til formål at tilgodese både klientens og samfundets interesser."* (Ibid.:50). Det er en essentiel del af konteksten, at man forstår og reflektere over, hvordan man imødekommer begge interesser, da de altid vil være til stede.

Lovgivning

Lovgivning udgør en overordnet ramme for det sociale arbejde, og særligt i forvaltningerne ift. myndighed og målgruppe. Lovgivning har derfor typisk også indflydelse på, hvordan kommunerne vælger at organisere det sociale arbejde, hvor man bl.a. opdeler det efter, hvilken lovgivning og målgruppe man arbejder med. Det betyder fx at der kan være forskel på om man arbejder med serviceloven eller beskæftigelseslovgivningen, som igen opdeles i målgrupper; børn, unge, voksne, dagpenge, aktivitetsparate etc. Ved at arbejde ud fra fx målgrupperne er lovgivningen med til, at rammesætte et fokus på indsats og den måde, hvorpå man forstår og udreder det sociale problem.

Yderligere er der nogle generelle lovmæssige, både skrevne og uskrevne principper, som er gældende på tværs af målgrupper og organiseringer. Vi vælger at tage udgangspunkt i retssikkerhedsloven, som en sammenkobling til de skrevne principper og herefter serviceloven ift. dens formålsparagraffer. Af retssikkerhedsloven kan der bl.a. udledes 3 principper, som er grundlæggende for det sociale arbejde, og dette speciales fokus på udredningen af den sociale problemstilling. Der er tale om borgerinddragelse, helhedsprincippet og proportionalitetsprincippet. Borgerinddragelse er lovfæstet og dermed ufravigeligt, hvortil retssikkerhedslovens § 4 lyder: *“Borgeren skal have mulighed for at medvirke ved behandlingen af sin sag. Kommunalbestyrelsen tilrettelægger behandlingen af sagerne på en sådan måde, at borgeren kan udnytte denne mulighed.”* (Ibid.). Det betyder, at man skal inddrage borgeren i videst mulig omfang. Der lægges her op til et skøn af, hvornår dette er muligt, og det er op til den enkelte kommune at organisere dette. Borgerinddragelse er et særligt fokus i refleksionsmodellen, da borgeren bliver udgangspunktet og første kilde til at sætte den sociale problemstilling i en årsagssammenhæng. Helhedsprincippet kan knyttes til retssikkerhedsloven § 5, der omhandler at kommunen skal orientere sig generelt ift. om borgeren har brug for hjælp indenfor den lovgivning, hvor der ansøges eller om der er brug for hjælp ud fra en anden myndighed eller lovgivning. Desuden vil man kunne finde andre lovgivninger og paragraffer, hvor helhedsprincippet er konkretiseret, fx igen i retssikkerhedslovens § 1.3 *“(…) de sociale myndigheder har pligt til at tilrettelægge en tidlig og helhedsorienteret hjælp (..)”* eller servicelovens § 81, hvor der kobles en helhedsorienteret indsats til målgruppen udsatte voksne. Det 3. princip proportionalitetsprincippet kan kobles til retssikkerhedslovens § 10: *“Myndigheden har ansvaret for, at sager, der behandles efter denne lov, er oplyst i tilstrækkeligt omfang til, at myndigheden kan træffe afgørelse”* (Ibid.). Princippet handler om det omfang som man skal inddrage dokumentation og viden til at kunne belyse sagen. Der er mulighed for et skøn, da det må afhænge af den konkrete sag, hvor meget den skal oplyses. Dog, forholdes dette til muligheden for at træffe afgørelse, som indikerer at man må skønne, hvad formålet med udredningen er, og hvad den skal opnå.

Yderligere kan man tale om en *lighedsgrundsætning*, som er et af de uskrevne principper, som betyder: *“(..) at myndigheden er forpligtet til at behandle ensartede tilfælde ens.”* (Hansen 2006:15). Dette princip er ofte forstået som borgernes retssikkerhed, hvor vi også tænker, hvorvidt der er en sammenhæng mellem dette princip og den tolkning af

serviceloven som VUM anvender. Af metodehåndbogen til VUM fremgår begrebet 'ensartet' i flere sammenhænge fx ved vurdering af funktionsnedsættelse, registrering af indsatser, karakteristisk og dermed registrering af målgrupper (Socialstyrelsen 2013:28;43;56). Hertil, har vi også i foregående analyse vist, hvorledes VUM kan forstås som en kontekstafhængig metode, hvilket må forstås som at VUM forstår metoden som overførbart ift. forskellige former for sociale problemer. Idet at VUM ses som en metode, der sikrer en homogen målgruppe, er VUM også i stand til at kunne karakterisere målgruppen og det sociale problem ens. Dermed overholdes lighedsgrundsætningen, som foreskriver at behandle det ensartede ens. Vi undrer os over, hvordan man kan karakterisere sociale problemer ens, når de grundlæggende er komplekse sammensat. Med refleksionsmodellen vil vi udfordre denne måde at anskue det sociale problem på, og argumentere for, at lovgivningen faktisk kan støtte op om dette. Dette fremgår bl.a. af servicelovens § 1 stk. 3 at: *"(..) Hjælpen tilrettelægges på baggrund af en konkret og individuel vurdering af den enkelte persons behov og forudsætninger i samarbejde med den enkelte"*.(Ibid.). Man kan dermed ikke tilsidesætte en konkret og individuel vurdering med forudgivet standard og ensliggørelse af de sociale problemer. Med dette in mente, mener vi at refleksionsmodellen ville kunne kvalificere de øvrige 3 nævnte principper (helhedsprincip, inddragelse og proportionalitetsprincip), da refleksionsmodellen netop vil tage udgangspunkt i borgeren, sammensætter kategorierne i en helhed af årsagssammenhænge, og ud fra hvilken relevans det har for den konkrete problemstilling. Vi mener dermed, at refleksionsmodellen kan tage udgangspunkt i lovgivningen, uden at standardisere det sociale problem, men tværtimod kræver refleksionsmodellen at socialarbejderen reflektere over og inddrager lovgivningen, som en del af sin kontekst. Derudover har vi foregående analyse vist, hvorledes intersektionalitet sammensætter kategorier om det sociale problem ud fra problemstillingens unikke årsagssammenhæng. Dette betyder at refleksionsmodellen vil overskride de organisatoriske opdelinger af den sociale indsats. Idet at lovgivningen rammesætter, at der skal gives en konkret, individuel og helhedsorienteret vurdering af det sociale problem understøtter refleksionsmodellen en måde at arbejde på tværs af organisatoriske felter og sektorer, fx på tværs af serviceloven og beskæftigelseslovgivningen. Da man i intersektionalitet altid skal forholde sig til kategoriernes relevans lever en refleksionsmodel også op til proportionalitetsprincippet. Samlet set, kan den organisatoriske opdeling stadig være intakt, hvis det sociale arbejde er

parat til at arbejde med refleksionsmodellen på forskellige områder, da lovgivningen netop understøtter en helhedsorientering i feltet. Refleksionsmodellen skulle gerne kunne understøtte refleksioner, der rækker ud over en målgruppetænkning og samtidig være i stand til at rumme et tværfagligt- og sektorielt samarbejde.

Fagligt skøn, viden, magt og etik

Vi har allerede berørt, hvorledes skøn er en del af den lovgivningsmæssige kontekst i ovenstående afsnit, men skønnet er også yderligere indrammet i den organisatoriske kontekst. Det vil sige, at skønnet helt overordnet er præget af magtstrukturer både af det sociale arbejdes kontekst og ligeledes i forhold til, hvorledes socialarbejderen selv anvender det. Et skøn handler om at socialarbejderen laver en faglig vurdering ud fra de rammer han/hun har. For at kunne lave et fagligt skøn, må socialarbejderen anvende viden. Denne viden har mange forskellige former og kommer forskellige steder fra. Det handler dermed om at reflektere og blive bevidst om, på hvilket grundlag man baserer sit faglige skøn, som ofte sker pr. automatik i praksis: *“Alle socialarbejdere baserer imidlertid deres praksis på teoretiske antagelser, hvad enten de er bevidste om disse eller ej.”* (Healy 2009:133). Citatet fremhæver, hvordan at socialarbejderens faglige perspektiv, og dermed også skøn, har en teoretisk base. Det er hvad man kan kalde for den ‘tavs viden’. Healy uddyber, hvordan teori kan bruges som viden til at forstå det perspektiv man ser situationen med (Ibid.). Skønnet kan dermed sættes i forbindelse med, hvorledes man anvender viden til at vurdere den sociale problemstilling. Som tidligere nævnt, forbindes viden også med magt, som i det sociale arbejde også står i forlængelse af socialarbejderen som ekspert og myndighedsrolle. Uanset om der er tale om en myndighedsrolle besidder socialarbejderen magt i form af sin viden og definitionsmagt (Svensson, Johnsson & Laanemets 2009:101). Dette leder også til at socialarbejderen må reflektere over etik i sit skøn: *“Der er ingen viden eller regler, der kan fjerne det dilemma, at hjælp og kontrol optræder i de samme handlinger, og derfor indtager etikken en central plads i det sociale arbejdes praksis”* (Ibid.:17). Citatet viser, hvordan at det sociale arbejde og anvendelse af det faglige skøn heri, som socialarbejderen kan anvende indenfor sin kontekst, altid har et element af magt. Med refleksionsmodellen er det intentionen at socialarbejderen bliver i stand til at reflektere over sin kontekst og inddrage de refleksioner, når socialarbejderen anvender sit skøn, inddrager viden hertil og bliver bevidst om den magt der medfølger. Ved at socialarbejderen reflektere over sit faglige skøn,

har denne muligheden for at bruge sin magt produktivt og muligheden for, eksempelvis at tænke ud over de kategoriseringer og deres forudbestemte definitioner, der ligger heri. På baggrund af analysedel 1 erkender vi, at der er magtstrukturer i spil, som indrammer skønnen i en sådan grad, at et skøn bl.a. baseres på en styring om evidens, effekt, målbarhed, organisatoriske opdeling, en homogen målgruppe og et menneskesyn, hvor individet er problembæreren. Dermed kan det faglige skøn blive sløret og have blinde vinkler, hvilket understøtter behovet for at socialarbejderen bliver bevidst, reflekterende og vidende om den kontekst, der har indflydelse på den socialfaglige vurdering.

Intersektionalitet og socialt arbejdes sammenhæng

Da reflektionsmodellen skal bruges i det sociale arbejdes praksis, finder vi det nødvendigt at forholde os til sammenhængen mellem intersektionalitet og socialt arbejde.

Intersektionalitet og socialt arbejde er foreneligt gennem det sociale arbejdes formål. International Federation of Social Workers (IFSW), har en definition på det sociale arbejde, som Dansk Socialrådgiverforening også anvender:

“Socialt arbejde er en praksisbaseret profession og en akademisk disciplin, der fremmer social forandring og udvikling, social samhørighed, og empowerment og frigørelse af mennesker. Principper som social retfærdighed, menneskerettigheder, kollektivt ansvar og respekt for forskelligheder er centrale for socialt arbejde. Understøttet af teorier om socialt arbejde, samfundsvidenskab, humanistiske fag og oprindelige folks viden, inddrager socialt arbejde mennesker og strukturer for at adressere livsudfordringer og for at opnå øget trivsel.” (IFSW 2014:1).

Denne definition uddybes yderligere som et grundlæggende mandat, i følgende uddrag:

“Udvikling af kritisk refleksion gennem refleksion over strukturelle årsager til undertrykkelse og/eller privilegier baseret på race, klasse, sprog, religion, køn, handicap, kultur og seksuel orientering, og udvikling af handlingsstrategier for aktiviteter rettet mod strukturelle og personlige barrierer, er centrale for frigørende praksis, hvor empowerment og frigørelse af mennesket er målet.” (IFSW 2014:1).

Vi ser, at både definitionen og det grundlæggende mandat, anvender de samme kerneelementer og sætter fokus på at socialt arbejde skal forebygge ulighed og social uretfærdighed, også på et strukturelt niveau, på samme måde som intersektionalitet fremhæver disse elementer som essentielle forståelser. I mandatet kan der ses et bud på relevante kategorier, der har betydning for det sociale arbejde. Vi ser, at definitionen af det sociale arbejde og intersektionalitet fremhæver de strukturelle niveauer og formålet med socialt arbejde bliver til mere end et individfokus på mikroniveau. Intersektionalitet og det sociale arbejde er sammenlignelige ift. anvendelse af forskellige niveauer i kategorierne, hvor intersektionalitet har potentialet til at skærpe niveautænkningen i et helhedssyn. Dette er tæt forbundet med den måde som intersektionalitet forstår magt som en skabende kraft, der både har betydning på et strukturelt og definerende plan, ift. kategorier. *“Intersectionality helps us understand troubling conditions and circumstances as social issues rather than simply personal problems requiring individuals to change their behavior”* (Romero 2018:172). Af citatet fremgår det, at intersektionalitet forstår sociale problemstillinger som problematiske betingelser og omstændigheder frem for et spørgsmål om individets iboende personlige problemer, der kræver at individet forandrer sig. Intersektionalitet højner dermed et fokus på makroniveauets indflydelse på en given social problemstilling, og er dermed også med til, at udfordrer en individfokuseret problemforståelse i det sociale arbejde, som eksempelvis ses i VUM.

Formålet med det sociale arbejde og intersektionalitets sammensætning fremstår meget ens, hvortil intersektionalitet tilføjer den særlige kategori-sammensætnings-forståelse. Men selv i ovenstående definitioner, fremstår det sociale arbejdes felt omkring sociale problemer som kompleks og sammensat. Det betyder også, at der i definitionen, som Dansk Socialrådgiverforening bekender sig til, opfordres til at det sociale problem hos det enkelte menneske anskues som sammensat og kompleks i et helhedssyn. Man oplever og forstår ikke sit liv opdelt, men som sammensat i en sammenhæng af forskellige variabler, hvilket argumenterer for at anvende det intersektionelle perspektiv.

Grundforståelser i refleksionsmodellen

På baggrund af vores foregående analyser, har vi oparbejdet nogle grundforståelser, som vi her kort vil opsamle. Disse grundforståelser er en sammensmeltning af intersektionalitet, kritisk realisme og det sociale arbejde, som rammesætter refleksionsmodellen.

Grundforståelserne forstås i kraft af hinanden og er nødvendige at forstå inden man kan anvende selve refleksionsmodellen.

Sociale problemer er komplekse og skyldes et samspil af faktorer og processer på flere niveauer: Sociale problemer skal forstås som komplekse sammensatte og ikke lineære. Det kræver en refleksion over mulige årsagssammenhænge på forskellige niveauer. Det betyder dermed også, at et socialt problem ikke kan isoleres til én faktor som udløser.

Se på problematikken først: Man starter med at betragte problematikken og lade den lede refleksionen og udredningen/vurderingen af det sociale problem. På denne måde skabes der kategorier ud fra den konkrete problemstilling, frem for at prædefinerede kategorier er med til at indsnævre fokus på problemstillingen. Man kan altså ikke matche borgeren til en indsats, men omvendt matche indsatsen til borgerens problematikker.

Borgeren er i centrum - det hermeneutiske princip - borgerens livsverden er en del af konteksten: Med udgangspunkt i problemstillingen og det hermeneutiske princip bliver borgeren central. Borgeren er den primære kilde til forståelse af problemstillingen, i kraft af at det er borgerens liv det omhandler. Borgerens forståelse af problemstillingen er også vigtig i forhold til, at en given indsats skal have effekt. Som menneske handler vi ud fra den måde, vi forstår verden på, som vil være forskellig og individuel. Det betyder, at når man skal inddrage kontekst, handler det i høj grad om at inddrage borgerens konkrete kontekst og forståelse heraf.

Kategorierne skal forstås i samspil med hinanden og udvælges ud fra relevans ift. den konkrete problemstilling, og ikke alle mekanismer genere en hændelse eller samme hændelse: Kategorier og generative mekanismer, kan ikke løsrides fra hinanden men må netop forstås i et samspil og en helhed. Dog afhænger mulige kategorier af den konkrete problemstilling, som altid vil være unikt sammensat. Kategorierne forstås som generative mekanismer, hvilket betyder at det ikke altid vil være samme mekanismer, der udløser et umiddelbart enslydende socialt problem, desuden kan samme kategori/generative mekanisme udløse forskellige hændelser. Sidstnævnte er i intersektionalitets forståelse af at

kategorierne giver mening til hinanden. En sammensætning af kategorier er forskellig fra situation til situation og derfor vil de have forskellig mening heraf.

Kontekstafhængighed: Refleksionsmodellen er i sin kerne kompleks og forkaster en universalistisk tankegang, derfor kan samme sammensætning af relevante kategorier ikke overføres fra en kontekst til en anden. Samme kategorier gør sig ikke nødvendigvis gældende fra en problemstilling til en anden. Det samme gør sig gældende for det sociale arbejdes kontekst. Den varierer alt efter hvilken organisatorisk, lovgivningsmæssig etc. sammenhæng der er tale om. Kontekst er mange ting, men kan opstilles ift. borgerens kontekst og det sociale arbejdes kontekst.

Refleksion ift. det "skjulte", "usagte" - det dybe domæne og årsagssammenhæng og kontekst. At udrede og vurdere den sociale problemstilling, handler om først at forstå dens årsagssammenhæng. Da den er kompleks sammensat, vil ikke alle generative mekanismer/kategorier være umiddelbart synlige. Det handler om, ifølge kritisk realisme, at undersøge det dybe domæne. Dermed må socialarbejderen stille sig kritisk og nysgerrig overfor den fremstående problemstilling og indsamle viden fra forskellige kilder i forskellige former.

Viden, magt og styring fungerer i et dynamisk samspil og er altid til stede: Som vi har argumenteret for under "begreber i forhold til specialets kontekst", så forstår vi viden, magt og styring i et dynamisk samspil, der både udvikler, rammesætter og former det sociale arbejde. Da socialt arbejde er omdrejningspunktet for refleksionsmodellen, ser vi derfor ligeledes disse begreber som essentielle. Vores argument baserede sig på, at magt er viden, men viden er ligeledes magt, hvilket gør at viden altid er forbundet med magtrelationer. Når velfærdsarbejdet skal styres baseres det oftest på viden, der typisk har sine rødder i videnskaben, hvorfor viden og styring er begreber, der er indflettet i hinanden. Så hvis viden er bundet i magtrelationer, og velfærdsarbejdet styres af den viden, så betyder det altså, at viden, magt og styring er begreber, der fungerer i et dynamisk samspil. Denne dynamik skal ligeledes forstås ind i refleksionsmodellen, da det er vores grundforståelse, at det altid er til stede, uanset om man er bevidst om den eller ej.

Viden kan have mange kilder (også tavs viden): At forstå den sociale problemstilling, handler om at anvende viden. Viden er mangfoldig og kan findes på forskellige niveauer, fra forskellige kilder og validiteten handler mere om relevansen og forklaringskraften end det handler om et bestemt rationale for, hvad viden er. Borgeren og socialarbejderen er i besiddelse af viden, fra hver deres perspektiv, som skal bruges som grundlag for at afdække problemstillingen. Viden kan være teori, empiri, evidens, psykologisk, kontekstuel osv. og dermed også den tavse viden, som med refleksionsmodellen har mulighed for at blive synlig.

Socialarbejderen skal blive vidende om det man ikke ved: Intersektionalitet imødekommer også et andet behov i socialt arbejde; "(...) et behov for synliggørelse af vidensgrundlaget i praksis." (Alminde m.fl. 2008:11). Det sociale arbejde, er som både vores indledende begrebsafklaring ift. viden og vores analyse af VUM viser, domineret af et rationale om at finde såkaldt 'sikker viden' - evidens. Ud fra et intersektionelt perspektiv, forholder vi os kritisk til at viden er én form. I stedet handler en afdækning af det sociale problem i højere grad om, at inddrage flere forskellige former for viden. En kritisk refleksion i et intersektionelt perspektiv vil bevidstgøre socialarbejderen om egen og 'selvfølgelig' viden. Man kunne ligeledes kalde dette for en synliggørelse af den tavse viden. Socialarbejderen må derfor reflektere over, hvilken viden man anvender, aktivere den viden man har og såkaldt blive vidende om det man ikke ved. Det handler dermed om at socialarbejderen må dyrke rollen som vidensperson ved at tage udgangspunkt i den sociale problemstilling, samt forholde sig nysgerrig til, hvilke former for viden, der kan inddrages til belysning heraf.

Bevidstgørelse af definitionsmagten i forhold til kategorierne: Som vi tidligere har nævnt indebærer kategorierne altid en form for konstruktion, og at kategorien bygger på selve forestillingen om dens indhold (Mattson 2010:37). Eksempelvis kan "etnicitet" forstås forskelligt alt efter, hvilken kategori den sammensættes med. Fx er der forskel på forståelsen af "etnisk dansk" og "etnisk minoritet". Konstruktionen bunder som sagt i magt, hvorfor definitionsmagten har betydning for konstruktionen af kategorien. Vi mener, at socialarbejderen skal have en bevidsthed omkring denne definitionsmagt. Når socialarbejderen afdækker, hvilke kategorier der er relevante ift. borgerens konkrete problemstilling, er socialarbejderen ligeledes med i konstruktionsprocessen af kategorierne, hvorfor socialarbejderen får del af definitionsmagten. Men da kategorien bygger på

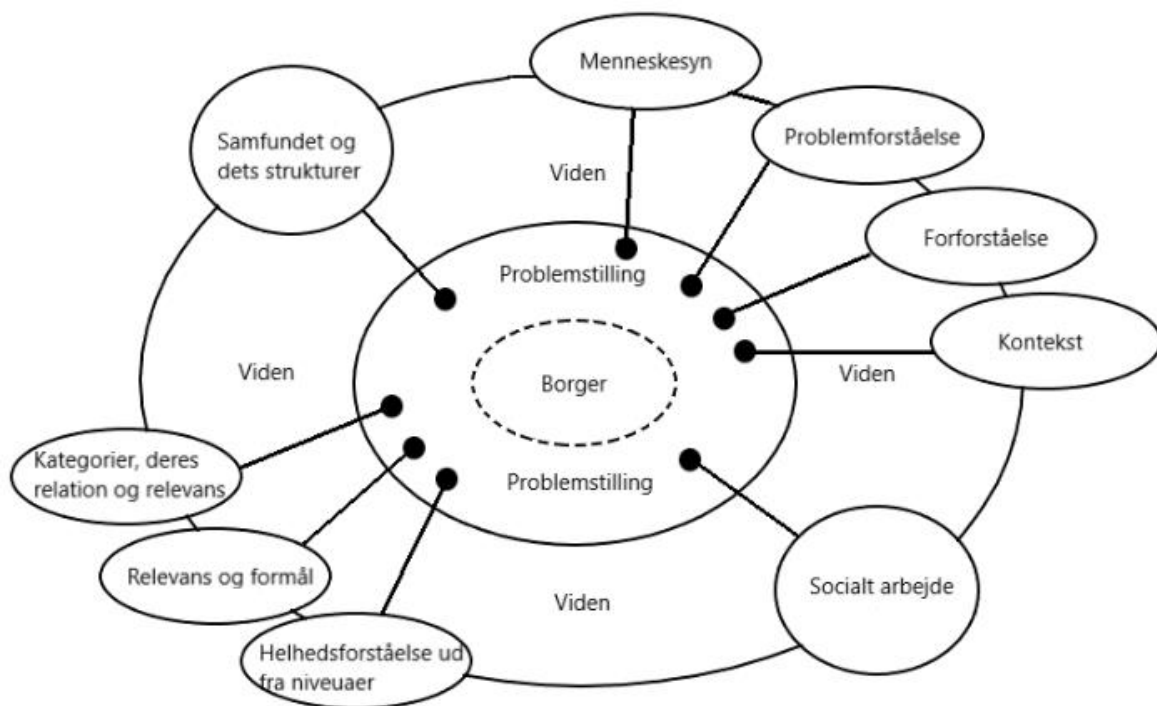
forestilling om sit indhold, mener vi, at socialarbejderen skal være bevidst om dette, da det får betydning for, hvordan socialarbejderne betragter det sociale problem.

Kerneelementerne relationality, social ulighed og social retfærdighed: Det er nødvendigt at fremhæve relationality, social ulighed og social retfærdighed, da de ikke på samme måde er indlejret i de øvrige grundforståelser, som de 3 andre kerneelementer er (kompleksitet, social kontekst og magt). Selvom det kan argumenteres, at relationality er i spil i de øvrige grundforståelser omkring kategoriernes samspil og kompleksitet, samt hvorledes det er nødvendigt at forholde sig reflektivt til viden, er det et grundlæggende fundament for at arbejde intersektionelt, at det er nødvendigt at forholde sig til relationality selvstændigt. Det er essentielt at socialarbejderen ikke anvender en binær enten/eller tankegang, når problemstillingen skal forstås i et intersektionelt perspektiv, hvilket betyder at socialarbejderen ikke på forhånd kan antage en sammenhæng mellem kategorier, men må forholde sig kritisk reflekterende til deres sammenhæng.

Social ulighed og social retfærdighed er to kerneelementer, som har betydning for, hvordan og hvorfor man skal arbejde intersektionelt i socialt arbejde. De indebærer en grundlæggende forståelse af, at det sociale arbejde skal bekæmpe social ulighed og oparbejde social retfærdighed. Dette er en vigtig dimension, som ikke kan tilsidesættes til fordel for rationaler fx om social arbejdes målbarhed.

Refleksionsmodellen

I dette afsnit vil vi præsentere refleksionsmodellen og dens elementer. Refleksionsmodellens elementer er udformet på baggrund af den foregående analyse, hvortil elementerne udgør en konkretisering og indramning heraf. Nedenstående beskrives elementerne som en guide til, hvorledes man reflektere over de enkelte elementer og refleksionsmodellen som helhed. De eksempler der udfoldes i elementbeskrivelserne er ikke udtømmende.

Refleksionsmodellen er bygget op på den måde, at borger er sat i centrum, fordi borgeren er udgangspunkt for afdækningen af det sociale problem/problemstillingen. Borger og problemstilling er kun adskilt med en stiptet linje for at gøre det synligt, at man tager udgangspunkt i borgerens forståelse, samt at problemstillingen også afhænger af variabler, som kan ligge uden for borgers egen forståelse. Viden er lagt omkring problemstillingen, da det er viden der skal bevidstgøres i problemstillingen, når kategorierne formes og skal tillægges mening. De øvrige elementer er forankret ind i problemstillingen og krydser feltet af viden for at synliggøre, at alle elementerne har indflydelse på viden ift. afdækningen af problemstillingen. Disse øvrige elementer krydser en ydre cirkel for at symbolisere, hvordan de også forstås i kraft af hinanden.

Borger/Problemstilling: Dette element er kernen i refleksionsmodellen, som de andre elementer skal forholde sig til. Borger og problemstilling er sammenhængende fordi, det netop omhandler borgerens sociale problem(er). Problemstillingen trækker på alle øvrige elementer i refleksionsmodellen.

Viden: Viden har forskellige former og kan være teoretisk, empirisk, evidensbaseret, tavs, faglig, erfaringer, praksis, psykologisk, sociologisk, videnskabsteoretisk - såvel positivistisk

som konstruktivistisk og fænomenologisk osv. Som det fremgår af modellen berører viden alle de andre elementer i modellen, hvilket betyder at modellen afspejler at viden vedrører alle refleksionsmodellens elementer.

Samfundet og dets strukturer: Dette element dækker over mange aspekter. Det er inddragelse af samfundets sammenhæng i almindelighed, magtstrukturer, politik, diskurser, arbejdsmarked, institutioner, konjunkturer, lokale strukturer, kulturelle forståelser, tid og rum, lovgivning osv.

Socialt arbejde: Socialt arbejde har også betydning for problemstillingen. Her trækkes der på foregående analyse af det sociale arbejdes kontekst. Det handler om organiseringen af det sociale arbejde, konkret lovgivning (som også knytter sig til samfundet og dets strukturer), faglige idealer, tværfagligt samarbejde, fagligt skøn, metoder, redskaber osv. Det handler også om at socialarbejderen reflekterer over sin rolle som vidensperson og den definitionsmagt, der er indlejret heri. Socialt arbejde er også historisk og kulturelt indlejret, og har dermed også indlejrede forståelser både nationalt og lokalt i forhold til, hvad dets formål er. Yderligere anvender dette element et normativt ideal, som udgår af grundforståelsen om relationality, social ulighed og social retfærdighed.

Kategoriernes relation og relevans (generative mekanismer): Dette element er essensen af den socialfaglige udredning og vurdering man skal lave på baggrund af refleksionsmodellen. Kategorierne forstås som generative mekanismer, der identificeres på baggrund af deres relation og relevans til problemstillingen, og trækker på alle de øvrige elementer i refleksionsmodellen for at skabe et helhedssyn af det sociale problem.

Relevans og formål: Dette angår en refleksion af, hvad der generelt har relevans for belysningen af det sociale problem, og hvilket formål det har.

Helhedsforståelse ud fra niveauer: For at anlægge en helhedsforståelse af det sociale problem, må socialarbejderen tænke i årsagssammenhænge på flere niveauer. Intersektionalitet skærper et fokus på et makroniveau, hvortil magtstrukturer har en betydning for de livsbetingelser, som er til stede i problemstillingen. Derfor må

socialarbejderen betragte det sociale problem i sin helhed og årsagssammenhænge på flere niveauer.

Menneskesyn: Det er vigtigt at reflektere over menneskesyn da det har betydning for, hvordan man forstår det sociale problem. Der kan være tale om et eller flere menneskesyn, der er i spil fra forskellige niveauer bl.a. fra et samfundsmæssigt niveau, et politisk niveau og det sociale arbejde.

Problemforståelser: Der er forskellige problemforståelser af det sociale problem. Refleksionsmodellen må inddrage de forskellige problemforståelser, der knytter sig til problemstillingen, for at kunne forstå den årsagssammenhæng kategorierne har, og for at kunne bevidstgøre den viden som problemforståelserne knytter sig til. En synliggørelse af problemforståelserne er bl.a. med til at synliggøre hvilke menneskesyn, som har betydning for problemstillingen.

Forforståelser: Forforståelser er bl.a. knyttet til socialarbejderens egne forståelser af det sociale problem og den viden, der er behov for. Ved at synliggøre forforståelserne ind i kategorierne, skabes der bevidsthed om, hvilke former for viden disse bygger på. Forforståelser kan også være borgerens egne, hvortil en synliggørelse af disse også giver grundlag for at koble viden ind i problemstillingen.

Kontekst: Kontekst er mange ting. Der er bl.a. tale om det sociale arbejdes kontekst, samfundsmæssig kontekst og borgerens egen kontekst. Yderligere er det et begreb, der har betydning for kategorierne - hvordan kategorierne sættes i kontekst eller relation til hinanden.

At anvende refleksionsmodellen

Refleksionsmodellens formål er, at understøtte en kritisk refleksiv tænkning, som former problemstillingens komplekse årsagssammenhæng. Modellen skal støtte en tænkning og bevidstgørelse, der er med til at gøre viden synlig. Det er en støtte til at reflektere og udrede/vurdere den sociale problemstilling og handler derfor ikke i sig selv om at udfylde dens elementer.

Socialarbejderen tager udgangspunkt i den fremtrædende problemstilling, hvortil borger er den første primære kilde. Herefter må man stille sig nysgerrig på, hvilke temaer/kategorier der er i spil og anvender overordnet spørgsmålene: hvad skal denne analyse sige noget om og hvilken social problemstilling er der tale om? Heraf kommer reflektionsmodellen i anvendelse, hvor elementerne udgør spørgsmål man må stille sig selv ift. de temaer der omtales. Socialarbejderen skriver det ned som kategorier og anvender reflektionsmodellen til at forholde sig til hver kategori. I forbindelse med hver kategori tilknyttes der kommentarer om det man forbinder med denne kategori, ved hele tiden at forholde sig kritisk til kategorierne. Socialarbejderen må spørge sig selv, hvad forbinder jeg denne kategori med og hvorfor?

Refleksionsmodellen kan også anvendes som støtte til allerede eksisterende redskaber og metoder, hvortil reflektionsmodellen og dens elementer kan anvendes til at skærpe refleksionen omkring de allerede anvendte kategorier, og kan også knytte andre relevante kategorier til de allerede eksisterende.

Delkonklusion til analysedel 2.2

For at udforme reflektionsmodellen som en del af det sociale arbejdes praksis, kan vi ud fra ovenstående konkludere, at udformningen må tage sit udgangspunkt dels i det sociale arbejdes kontekst, men ligeledes hvordan intersektionalitet og socialt arbejde er foreneligt. Vi kan konkludere at formål og praksis kontekst i form af institutionel kontekst, rammer for praksis og det formelle faglige grundlag, lovgivning, fagligt skøn, viden, magt, etik alle er elementer, der dagligt har betydning for det sociale arbejdes praksis, hvorfor det må indtænkes i reflektionsmodellen. Vi kan konkludere, at intersektionalitet er foreneligt med socialt arbejde, da både definitionen og det grundlæggende mandat i socialt arbejde bygger på mange af de samme kernelementer som intersektionalitet. Udformningen af reflektionsmodellen bygger på nogle grundforståelser, det har sit udspring i vores analysedele: 1) sociale problemer er komplekse og skyldes et samspil af faktorer og processer på flere niveauer, 2) se på problematikken først, 3) borgeren er i centrum og det hermeneutiske princip, 4) kategorierne skal forstås i samspil med hinanden og udvælges ud fra relevans ift. den konkrete problemstilling, og ikke alle mekanismer generer en hændelse

eller samme hændelse, 5) kontekstafhængighed, 6) refleksion ift. det skjulte, usagte på det dybe domæne, 7) viden, magt og styring fungerer i et dynamisk samspil og er altid til stede, 8) viden kan have mange kilder, 9) socialarbejderen skal blive vidende om det man ikke ved, 10) bevidstgørelsen af definitionsmagten ift. kategorierne, 11) kerneelementerne relationality, social ulighed og social retfærdighed er altid til stede. Ud fra vores grundforståelse og analysedele, har selve udformningen af refleksionsmodellen udspring i følgende elementer: Borgeren, problemstilling, viden, problemforståelse, forforståelse, kontekst, socialt arbejde, helhedsforståelse ud fra niveauer, relevans og formål, kategorier og dens relation og relevans, samfundet og dets struktur og menneskesyn. Elementerne skal ikke forstås som udtømmende, men elementerne skal netop ses i sammenhæng på flere niveauer, for at kunne belyse borgerens konkrete problemstilling.

Konklusion

Hvordan rammesætter Voksenudredningsmetoden viden om det sociale problem, og hvordan kan man med afsæt i et intersektionelt perspektiv udforme en helhedsorienteret refleksionsmodel, der indfanger de(t) sociale problem(er)s kompleksitet?

Vi kan konstatere, at formålet med Voksenudredningsmetoden blandt andet skal give socialarbejderen en struktureret viden om borgeren problemer, ressourcer, prioritering og ønsker, for heraf at myndigheden kan iværksætte hjælp og følge op på indsats og resultater. Måden viden er blevet struktureret på er gennem 11 prædefinerede temaer, hvor de tilhørende undertemaer bruges til at målrette spørgsmålene i selve udredningen. Hvert tema vurderes fra en skala fra 0-4, for derefter at lave en samlet vurdering ud fra en standardkategorisering med fem niveauer. Vi kan konkludere, at disse prædefinerede temaer er et forsøg på at gøre resultaterne af udredningen og indsatsen til objektiv og målbar viden. Vi mener dermed, at forståelsen af temaernes relation til hinanden tages for givet. Vi konkluderer, at VUM gennem prædefinitionerne forsøger at simplificere det sociale problemers kompleksitet, hvorfor noget af konteksten går tabt. Dette betyder altså, at udredningsmetoden fordrer en kontekst-afhængig udredning, hvilket blandt andet rammesætter forståelsen af det sociale problem. Ved at dykke ned i sproget i det prædefinerede temaer, kan vi konkludere, at der er et fokus på individet i form af ressourcer og mestringsevner ift. sin funktionsnedsættelse og/eller sociale problem. Temaerne lægger umiddelbart ikke op til at betragte det sociale problem på et større eller bredere strukturelt niveau, hvilket betyder at det sociale problem bliver individualiseret. Det får umiddelbart den betydning at helheden i det sociale problem centrerer sig om en individ-tænkning (mikroniveau), hvorfor bredere strukturelle perspektiver tages for givet (makroniveau). Den viden Voksenudredningsmetoden marginaliserer er dermed forståelsen af kategoriernes relation til hinanden og forståelsen af helheden i det sociale problem på et bredere/større strukturelt niveau. Vi kan konkludere, at et intersektionelt perspektiv kan imødekomme dette. Måden intersektionalitet forstår kategoriseringernes relation til hinanden på bunder i 4 typiske kategoriseringer, hvor disse kategoriseringer kan udvides og operationaliseres i andre kategorier, der udvælges ud fra den konkrete sociale problemstillings relevans. Intersektionalitet bunder i en kritisk tilgang til samfundet og magtstrukturer, hvorfor

konstruktionen af kategorierne og deres meningstilskrivelse er i fokus. Det betyder derfor, at når kategorierne skal identificeres ud fra borgerens problemstillinger bliver det en forudsætning ligeledes at forstå problemstillingen ud fra flere niveauer. Når kategorierne skal identificeres handler det altså om en søgen efter de generative mekanismer på det dybe domæne for at forstå kompleksiteten og årsags-virkningssammenhængen kategorierne imellem. Intersektionalitet kan dermed formes til en helhedsorienteret refleksionsmodel, netop fordi kategorierne konstrueres ud fra borgerens problematik, hvorfor modellen bliver kontekstafhængig, der ligeledes tager højde for en niveau-tænkning. Vi kan konkludere, at den grundlæggende kompleksitetsforståelse, der er indlejret i intersektionalitet gør, at en hændelse forstås som generet forskelligt fra individ til individ, hvorfor konteksten får en central betydning. Dette betyder derfor, at kategorierne identificeres efter borgerens problematik, i stedet for at det sociale problem identificeres ud fra prædefinerede kategoriseringer - hvilket betyder, at udredningsprocessen bliver omvendt VUM, fordi kategori tilpasses det sociale problem i stedet for det sociale problem tilpasses kategorierne. Vi kan derfor konkludere, at når kategorierne identificeres ud fra borgerens problematik, formår det at indfang de(t) sociale problem(er)s kompleksitet, hvortil vores påstand ligeledes er at helhedssynet kvalificeres.

Et fund vi har gjort i forbindelse med udformningen af refleksionsmodellen er, hvorledes vi selv rammesætter viden, da vi i refleksionsmodellen har inkorporeret, at socialarbejderen skal være vidende, om det man ikke ved, hvorfor socialarbejderen skal reflektere over objektiv såvel som subjektiv viden på flere niveauer. Desuden fordrer intersektionalitet, grundet sin kritiske tilgang, en forholden til de samfundsmæssige forståelser og magtstrukturer. Vores påstand er derfor, at refleksionsmodellen vil skabe en refleksiv praksis, der kan være med til at aktivere socialarbejderens socialfaglighed, fordi de skal blive vidende om det de ikke ved.

Vi anser at refleksionsmodellen både kan forstås som et supplement til det sociale arbejdes udredningsmetoder, men at refleksionsmodellen ligeledes kan anvendes selvstændigt.

Referencer

Primære empiri

Socialstyrelsen (2013). "Voksenudredningsmetoden. Metodehåndbog" (3. udg.). Odense C: Socialstyrelsen. Hentet fra Socialstyrelsen d. 29. maj 2019 fra: www.socialstyrelsen.dk/udgivelser

Socialstyrelsen (2013). Bilag A "Samlede redskaber". Hentet fra Socialstyrelsen d. 30. maj 2019 fra: <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/sagsbehandling/voksenudredningsmetoden/viden-og-metoder/dhuv-samlede-redskaber>

Socialstyrelsen (2013). Bilag D "Samlede redskaber". Hentet fra Socialstyrelsen d. 30. maj 2019 fra: <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/sagsbehandling/voksenudredningsmetoden/viden-og-metoder/dhuv-samlede-redskaber>

Sekundær empiri

Alminde, R., Henriksen, K., Nørmark, L.C. & Stevnsgaard Andersen, M. (2008). *Social analyse og handling - Et refleksionsredskab i socialt arbejde*. Hans Reitzels Forlag.

Andersen, N.A. & Randrup, A.G. (2017). "Evidensbaseret Politikudvikling - Viden som oplysning eller indskrænkning af beskæftigelsespolitikken?". I: *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 19 (2), s. 41-55.

Christensen, M. & Madsen, M. A. (2018). "Metodelygten - når standardiseret ledelsesinformation forandrer socialarbejderens handle- og refleksionsrum". I: *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 20 (4), s. 72-86.

Hansen, B.B. & Ingemann, J.H. (2016). "introduktion til at se verden i et sandkorn". I: Hansen, B.B. & Ingemann, J.H. (red.). *At se verden i et sandkorn* (s. 11-23). Samfundslitteratur.

Harder, M. (2011). "Introduktion til helhedssynet". I: Harder, M. & Nissen, M.A. (red.). *Helhedssyn i socialt arbejde* (s. 27-46). København: Akademisk Forlag.

Harder, M. & Nissen, M.A. (2011). "Forord". I: Harder, M. & Nissen, M.A. (red.). *Helhedssyn i socialt arbejde* (s. 11-25). København: Akademisk Forlag.

Healy, K. (2009). *Socialt arbejde i teori og kontekst - en grundbog*. København: Akademisk Forlag.

Krogstrup, H.K. (2011). *Kampen om evidens. Resultatmåling, effektevaluering og evidens*. København: Hans Reitzels Forlag.

Laursen, F. (2011). "Mennesket fra alle sider - helhedssyn i et figurationsperspektiv". I: Harder, M. & Nissen, M.A. (red.). *Helhedssyn i socialt arbejde* (s. 111-130). København: Akademisk Forlag.

Møller, S.S. & Nissen, M.A. (2006). "Når virkeligheden ikke altid er evident" *Uden for nummer 12/2206*.

Nissen, M.A. (2015). "Viden om viden og kvalitet". I: Harder, M. & Nissen, M.A. (red.). *Socialt arbejde i en foranderlig verden* (s. 119-135). København: Akademisk Forlag.

Nissen, I. (2016). "Voksenudredningsmetoden og rammerne for socialt arbejde i praksis" I: Jensen, B.M. & Schiermacher, I. (red.). *Udsatte voksne og socialt arbejde* (s. 87-102). København: Hans Reitzels Forlag.

Nissen, M.A. & Harder, M. (2015). "Helhedssyn". I: Harder, M. & Nissen, M.A. (red.). *Socialt arbejde i en foranderlig verden* (s. 57-88). København: Akademisk Forlag.

Nissen, M.A., Fallov, M.A. & Ringø, P. (2018). "Kampe om menneskesyn og perspektiver på udviklingen af socialt arbejde". I: Nissen, M.A., Fallov, M.A. & Ringø, P. (red.). *Menneskesyn i socialt arbejde. Om udviklingen af det produktive menneske* (s. 203-222). København: Akademisk Forlag.

Svensson, K., Johnsson, E. & Laanemets, L. (2009). *Handlingsmæssig råderum i socialt arbejde*. København: Akademisk Forlag.

Uggerhøj, L. (2008). "Hvad er socialt arbejde? - en indkredsning af et mangfoldigt og komplekst felt". I: Jacobsen, M. H. & Pringle, K. (red.). *At forstå det sociale - sociologiske og socialt arbejde* (s. 37-55). København: Akademisk Forlag.

Supplerende/øvrige litteratur

Andersen, S.A. (2007). *Kritisk realisme som perspektiv i socialt arbejde - en introduktion og forskningsoversigt*. Aarhus: Den Sociale Højskole.

Andersen, L.B., Greve, C., Klausen, K.K. & Torfing, J. (2017). *Offentlige styringsparadigmer: Konkurrence og sameksistens*. (2. udg.). Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Buch-Hansen, H. & Nielsen, P. (2005). *Kritisk realisme*. Roskilde Universitetsforlag: Samfundslitteratur.

Buch-Hansen, H. & Nielsen, P. (2012). "Kritisk realisme". I: Juul S., & Pedersen, K.B. (red.). *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori - en indføring* (s. 277-318). København: Hans Reitzels Forlag.

Collins, P.H. & Bilge, S. (2016). *Intersectionality*. Cambridge: Polity Press.

Danneris, S. & Monrad, M. (2018). "Kapitel 2: Litteraturgennemgang". I: Olesen, S.P. & Monrad, M. (red.) *Forskningsmetode i socialt arbejde* (s. 61-82). København. Hans Reitzels Forlag.

Davis, K. (2008). *Intersectionality as a buzzword: a sociology science perspective on what makes a feminist theory successful*. Feminist theory, vol.9 (1):67-85. Sage Publications.

Ejrnæs, M. & Guldager, J. (2008). *Helhedssyn og forklaring i sociologi, socialt, sundhedsfagligt og pædagogisk arbejde*. København: Akademisk Forlag.

Hansen, I.B. (2006). "Retssikkerhed". I: Hansen, I.B., Nørrelykke, H. & Sjelborg, H. *Borgerinddragelse og retssikkerhed i socialt arbejde*. (s. 13-21). Hans Reitzels Forlag.

IFSW (juli 2014). *Global definition af socialt arbejde*. Hentet fra IFSW d. 25. april 2019 fra https://www.ifsw.org/wp-content/uploads/ifsw-cdn/assets/ifsw_24108-5.pdf

Launsø, L., Rieper, O. & Olsen, L. (2017). *Forskning om og med mennesker*. (7. Udg.) København: Munksgaard.

Lynggaard, K. (2015). "Dokumentanalyse". I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.). *Kvalitative metoder - en grundbog*. (2. udg.). Hans Reitzels Forlag.

Mattsson, T. (2010). "Intersektionalitet i socialt arbete - Teori, reflektion och praxis". Gleerups.

Meeuwisse, A. & Swärd, H. (2014). "Introduktion: Hvad er et socialt problem". I: Meeuwisse, A. & Swärd, H. (red.). *Perspektiver på sociale problemer* (s. 21-54). (2. udg.). København: Hans Reitzels Forlag.

Mik-Meyer, N. & Villadsen, K. (2008). "Magtens former. Sociologiske perspektiver på statens møde med borgeren" København: Hans Reitzels Forlag.

Pedersen, K.B. (2012). "Socialkonstruktivisme". I: Juul S., & Pedersen, K.B. (red.). *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori - en indføring* (s. 186-232). København: Hans Reitzels Forlag.

Retssikkerhedsloven. Lovbekendtgørelse nr. 1064 af 2. august 2018. Bekendtgørelse af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Ringø, P. (2016). "Konstruktivisme og realisme i eksemplarisk metode" I: Hansen, B.B. & Ingemann, J.H. (red.). *At se verden i et sandkorn. om eksemplariske metode* (s. 171-188). Samfundslitteratur.

Romero, M. (2018). *Introducing intersectionality*. Polity Press.

Rosborg K. (2014). "Socialkonstruktivismen i klassisk og moderne sociologi" I: Fuglsang, L., Olesen, P.B. & Rosborg, K. (red.). *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne - på tværs af fagkulturer og paradigmer* (s. 403-238). (3. udg.). Frederiksberg C: Samfundslitteratur.

Servicebogen. Lovbekendtgørelse nr. 1113 af 30. august 2018. Bekendtgørelse af lov om social service.

Socialstyrelsen (2019). *Organisation*. Hentet fra Socialstyrelsen d. 25. juli 2019 fra <https://socialstyrelsen.dk/om-os/organisation>

Thurén, T. (2007). *Videnskabsteori for begyndere*. (2. udg.). København: ROSINANTE&CO Forlag.